

The book cover features a repeating decorative border at the top and bottom. It consists of horizontal bands of red, black, and white. The patterns include rows of small red dots, black squares, and stylized black and white geometric shapes. The central text is printed in a black serif font on a light beige background.

AZ
ÖRDÖGNEK ADOTT
LÁNYOK

BÁTYAI MESÉK
ÉS MONDÁK

Az ördögnek adott lányok

Bátyai népmesék

Fehér Zoltán gyűjtése

Népek meséi

Szerkeszti: Karig Sára

Válogatta, az utószót és a jegyzeteket írta: Fehér Zoltán

Lektorálta és a meséket tipologizálta: Kovács Ágnes

A szerbhorvát és rác szövegrészeket ellenőrizte: Lukács István

Szakmailag ellenőrizte: Hadrovics László

EURÓPA KÖNYVKIADÓ BUDAPEST 1987

A KÖNYV BORÍTÓJÁT, KÖTÉSTERVÉT ÉS ILLUSZTRÁCIÓIT A KALOCSAI VISKI KÁROLY MÚZEUM, A BAJAI TÜRRI ISTVÁN MÚZEUM, A DUSNOKI FRANK NÁNDOR, A NÉPMŰVÉSZET MESTERE ANYAGÁNAK FELHASZNÁLÁSÁVAL LÓRÁNT LILLA KÉSZÍTETTE

© FEHÉR ZOLTÁN, 1986

Az ördögnek adott lányok

Bátyai népmesék

Fehér Zoltán gyűjtése

Népek meséi

Szerkeszti: Karig Sára

Válogatta, az utószót és a jegyzeteket írta: Fehér Zoltán

Lektorálta és a meséket tipologizálta: Kovács Ágnes

A szerbhorvát és rác szövegrészeket ellenőrizte: Lukács István

Szakmailag ellenőrizte: Hadrovics László

EURÓPA KÖNYVKIADÓ BUDAPEST 1987

A KÖNYV BORÍTÓJÁT, KÖTÉSTERVÉT ÉS ILLUSZTRÁCIÓIT A KALOCSAI VISKI KÁROLY MÚZEUM, A
BAJAI TÜRRI ISTVÁN MÚZEUM, A DUSNOKI FRANK NÁNDOR, A NÉPMŰVÉSZET MESTERE

ANYAGÁNAK FELHASZNÁLÁSÁVAL LÓRÁNT LILLA KÉSZÍTETTE

© FEHÉR ZOLTÁN, 1986

ÁLLATMESÉK, GYERMEKMESÉK

A RÓKA ÉS A PÓRUL JÁRT FARKAS

Vót egyszer egy farkas és egy róka, Kurja-burja és Téta-lésa. Hát osztán ez a Kurja-burja nagyon lusta állat vót, úgyhogy lusta vót még az ennivalót is magának megkeresni. Nagyon laza vót, meg hát nehéz vót meg ehhe hasonló. A Téta-lésa az meg ügyes vót, úgy hát. Tudjuk jól, hogy a róka az ravasz állat, a ravaszsága által hát csak jobban tud élni, mint a farkas, a Kurja-burja.

Elég az hozzá, hogy mikor találkozott vele, a farkassal, megszólítja a farkas:

– Au – azt mondja –, koma, róka koma, jó, hogy találkoztam veled. Rögtön széttéplek, nagyon éhes vagyok.

Erre elkezdett könyörögni a róka:

– Jaj, kedves farkas koma, ne típjé engemet szét, mer én segítségedre leszek. Én is veled megyek, csak mondd, hogy hova, merre menjünk.

– Hát jó van, nem bánom. Nem típlek szét, gyere velem.

Mennek, mendegélnek megin tovább az erdőbe. Fölugrott egy nyúl. Hőj, a farkas utána. De persze a nyúl jobban tudott futni, nem is félt a farkastul, mert hát úgyse érte vóna utol. Hanem megáll a nyúl, oszt elkezdett könyörögni a farkasnak:

– Farkas komám, ne bántsá engömet. Én is veled tartok – aszongya –, látom – aszongya –, a róka koma má veled mén. Hát én is mennék veled.

– Jó van, nem bánom, gyere!

No, hát osztán elindútak tovább, megin mendegének.

Találkoztak egy sündisznóval. A sündisznó mingyá két lábra áll:

– Jaj, ne bántsatok, ne bántsatok, mert én félek. Én is megyek veletek.

– Hát jó van, gyere te is velünk!

Így má osztán négyen vótak. Hát osztán továbbmennek az erdőbe megin. Ahogy mennek, hát egy egér kiugrott a lukból, s látja ezt a sokaságot, ezt a sok állatot, megijedt, mingyá két lábra állt, hogy:

– Jaj, ne bántsatok, mer hát én nem bántok senkit se – meg ehhe hasonlókat.

Hej, a farkasnak má rosszul esett, mer nagyon éhes vót. Má jó vóna valamit falni, de hát aszongya:

– Nem bánom, hát gyere velünk te is.

A rókának a ravaszsága annak má a fejibe vót. Ez a farkas, ha egyszer begorombul, akkor fölfalja az egész gármándiát, aki vele mén, az állatokat. Hát osztán egyszer mondja a farkas:

– Te róka koma – aszongya –, én nagyon éhes vagyok. Én valamit falnák. Én má nem bírok tovább menni az éhségtül.

Erre föl a róka gondolt egyet:

– Tudod mit, farkas komám? Majd – aszongya – azt összük mög, akinek legcsúnyább lösz a neve. Majd én – aszongya – sorolom, hogy melyik szép név, melyik csúnya név. Amelyiknek csúnya lösz a neve, azt mögösszük.

Hát osztán odaát a róka, oszt elkezdi:

– Farkas koma szép, róka koma szép név, nyúl koma szép név, sündisznó szép név, eger csúnya név, gyerünk, harapjuk szét!

Hát osztán persze négyen széttépték. De hát mi vót az a kis egérke, ugye. Hát a foga alá se fért az a kis hús, mondjuk rá, nem vót elég a foga alá se.

Hát osztán megin hallgat a farkas, hát jó van, övött ugye valamennyit. Mönnek tovább, megin mögszólal a farkas:

– Róka koma, én megin éhes vagyok, énnekem nem ért semmit se az a kis egérke. Négyen – aszongya – elosztzkodtunk, mi vót – aszongya – az egerből, mi jutott nekem?

– Hát – aszongya – tudod mit, farkas koma – mondja a róka koma –, megin kitaláljuk, amelyiknek csúnya lösz a neve, azt megesszük.

Hát osztán a róka koma megin elkezdötte:

– Farkas koma – szép név, róka koma – szép név, nyúl koma – szép név, sündisznó – csúnya név, gyerünk, ögyük mög!

Hát osztán härman széttípték a sündisznót. Nohát akkor má valamennyire kicsit több esött a farkasnak is, jobban hallgatott, mint azelőtt, amikor még az egeret ették meg. Mennek tovább az erdőbe, de semmi sem ugrott fel előttük, hogy a farkas tudott vóna bővebb kajához jutni, hanem csak mind üres erdő vót. Hát osztán megin mondja a rókának:

– Te róka, én megin éhös vagyok, én, én tégöd fölfallak, ha nem gondoskods az önnivalóru.

– Hát tudod mit, farkas koma – aszongya –, számoljuk ki, amelyiknek csúnya lösz a neve, azt összük mög.

Hát osztán elkezdötte:

– Róka koma – szép név, farkas koma – szép név, nyúl koma – csúnya név, gyerünk, ögyük mög.

Hát osztán a nyulat mögötték. Hát má kettőjüknek fél-fél nyúl, ugye, csak több jutott már, mikor ketten öttek, mint mikor hárman-négyen-öten mikor vótak. Hát osztán jólakott a farkas, hallgatott, nem szólt semmit se. Ment tovább az erdőbe. Hát ahogy mén, a róka az mindig úgy ódalog, mert félt tüle, hogy ha újból éhes lesz, akkó má őrá kerül a sor. Mer má más állat nincsen, csak ő egyedül. Hát osztán egyet gondol a róka, mondja neki:

– Te, farkas koma, így, ha ketten járunk, nem lesz jó, mert megijed a vadállat tőlünk – aszongya –, és nem tudunk ennivalót szerezni. Hanem legjobb lesz, külön-külön elválunk, és amelyikünk ügyesebb lösz, az majd fölkeresi a másikat, és majd elosztzkodunk ezen a kis kaján, önnivalón.

Hát a farkas gondókozik: „Hát igaza van ennek a rókának”, persze ő meg lusta vót arra.

– Hát jó van, róka koma, eredj, oszt majd hát, ha talász valamit, akkó majd szólja.

De oszt mi közbe őszre járt az idő, tél kezdődött, meg fogyott, meg mi mindön. Hát osztán egyszer gyün ám a róka, de úgy véletlenül a farkas elé, nem akart vele találkozni, mer félt a farkastul a róka, de hát valahogy összegyűrték. Akkó mingyá odamönt:

– Hő, kedves farkas komám, jó, hogy összetalálkoztunk, tudod – aszongya –, hogy milyen sok halat én megettem. Ú, níz, mekkora a böndöm – főfújta magát, a hasát –, és níz – aszongya –, mekkora a böndöm, hogy sok halat öttem. Nem akarsz te is önni?

– Ú, róka koma, dehogynem önnék – aszongya –, csak hun van az?

– De – aszongya – egy kicsit hát rá köll fizetni, mer másképp – aszongya – nem lehet halat fogni. Hanem van ott egy folyó, és az emberek léket vágtak a folyón, és oda én leeresztettem a farkamat, megfogták a szőrt, és – aszongya – mikor éreztem, hogy nehéz, akkor hirtelen kirántottam a halakat, és így – aszongya – jutottam én a halakhó. Ha te is így csinász, teneked is szerencséd lesz.

Hát aztán elment a farkas koma oda a róka komával, és hát ráültette a jégre a farkas komát, bele a farkát a vízbe. A róka koma aszongya:

– Majd mingyá gyüvök én, csak maradjá otan nyugodtan.

Hát kis idő múltán gyütt is a róka:

– No, mi van, farkas koma? Érzöd, hogy valami hát fogja a farkadat?

Kicsit fölemelkedett, persze a jég má ugye hártvásodott, odaragadt a farkas, és hát má érezte a nehezét, hogy hát má valami van a farkán. Aszongya:

– Valami van – aszongya –, mer érzem, hogy nehezedik.

Akkor aszongya:

– Várja még – aszongya hogy jó megrakodjon halakkal – aszongya –, hallal a farkad körül.

Hát aztán megin kis idő múlva kérdezi a róka koma:

– No, mi van, farkas koma? Hogy állunk a halakkal? Emelkedj föl egy kicsit!

Elkezdte húzni, húzni, de nem gyün, nem gyün! Egyáltalán nem gyün ki.

– Hú – aszongya –, róka koma, nagyon sok hal van, nem bírom kihúzni.

A róka erre aztán gondóta, hogy mingyá hát a farkas lefagyott, és hát el tud menekülni a farkastól, és nem lesz bántódása neki.

– Hát jó van – aszongya –, csak húzzad – aszongya –, csak húzzad, amíg bírod.

A farkas elkezdte húzni, húzni, a róka koma meg usgyi, be az erdőbe, otthagyt a farkast. Gondolván avval, hogy ott pusztul el a jég tetején.

Hát aztán mén, mén a róka az erdőbe, de közbe a farkas is erőködött ám, a farkas koma, nem akart ott maradni a jég tetején. Olyannyira, olyannyira, hogy a farkát teljesen, teljesen lehúzta a bőrig a jég. A szőrit a farkárú. Fájt is neki, elkezdett nyöszörögni, de hát mit csináljon, hát most má megtörtént. Bemönt az erdőbe a farkas koma is. Mén, mendegél az erdőbe, egyszer aztán szembetűnt a róka koma.

Uj, neki osztán a róka komának. A róka koma meg elkezdett könyörögni neki.

– Ide figyelj, ne bántsá engömet, mer most – aszongya – egy nagy-nagy pogácsát öttem – aszongya –, neköd is hagytam abbul a pogácsából, csak gyere – aszongya.

Hát persze osztán hódvilágos fény vót, éccaka. És ahogy a víz tükrére rávilágított a hold, úgy a víz tükrén látszott egy pogácsaalak, egy kerek fény. Persze, mikor odaértek a folyóhoz:

– Látod – aszongya –, ott a pogácsa. No – aszongya –, megzörgetem egy kicsit a vizet, oszt majd möglátod, hogy mozog a pogácsa.

Hát persze, a hullámok, ahogy möntek a víz tetejin, elkezdett himbálózni a fény, ugye, a farkas meg azt hitte, hogy tényleg pogácsa az ottan.

– De – aszongya – az az egy föltétel, hogy föl köll nyalni a vizet, mög köll inni a vizet. Mer másképp – aszongya – a pogácsához nem tudsz hozzájutni. Mer látod – aszongya –, milyen messze van.

Hát osztán elkezdötte a farkas koma lafatyolni a vizet, inni, inni. Iszik, iszik, csak iszik. Egyször aszongya:

– Ú, róka koma, seggömön gyün ki.

– Nem baj – aszongya –, a seggödet begyugjuk, csak igyad – aszongya –, mer még messze van a pogácsa.

Hát osztán megin iszik a farkas, megin iszik, megin lafatolyja a vizet.

– Ú, róka koma – aszongya –, má a füleimen gyün a víz.

– Nem baj – aszongya –, csak erőtesd! Erőtesd – aszongya.

Hát osztán erőteti, csak. Csak iszik, csak iszik. De már a száján kifelé gyün. Má, má nem fér bele a víz. Mondja:

– Hát róka koma – aszongya –, má a számon gyün ki a víz.

Akkó aszongya:

– Hát mit csináljak neked? Hát látod, ott a pogácsa, ott előtted van, de ha nem bírod fölinni a vizet, akkor mit csináljak. Én – aszongya – fölittam a vizet, én jól is laktam a pogácsából.

Hát beletörődött a farkas, hogy tényleg hát nem bírja kiinni a vizet, és nincs pogácsa. No, osztán avval a róka elfutott, elment az erdőbe, de egy kis idő múlva gyün vissza:

– Au, farkas komám – aszongya –, gyere, meg vagyok híva lakodalomba, s téged is elviszlek, de téged – aszongya – nem

fogadnak be a lakodalomba, mer rád haragszanak – aszongya –, a farkasra nagyon haragszanak. De én – aszongya – biztos még a szobába is bejutok a nép közé – aszongya –, a lakodalmások közé. Téged – aszongya – fölviszlek a padlásra, ott vannak a torták, meg sült hús, meg mindön, te avva – aszongya – jóllaksz, amennyi csak beléd fér. Én meg – aszongya – ott lent eszek meg iszok a vendégük között.

Hát osztán persze a segge be vót dugva, hogy a víz ki ne folyjon a farkasból. Hát elmennek a lakodalmás házhó. Őtet mingyá föl a padlásra szép halkan, lassan, föl a padlásra. Tényleg vót ottan torta meg mindön. Fogta a róka koma a tortát, jó mézeset, jó beizéte a száját meg a bajsát, meg a fejit is bekente. A farkas koma az meg övött is, mög mindön. Akkor talátak egy egérlukat a padláson. No, aszongya a róka koma:

– Farkas komám, most ide ráülsz erre a lukra, ez levezet a szobába, én, amikó bemék a szobába, akkó én kérök egy nótát, hogy el lehessen dalolni, és akkó – aszongya – kihúzod a dugót, és belefolyik ebbe az egérlukba, belefolyik a szobába, a nép megijed, szanaszét szalad, akkó – aszongya – mink ketten lakodalmások löszünk. Úgy – aszongya – lösz önni-inni elég.

Hát aztán úgy is történt, hogy a farkas ráült arra a lukra. Üldögél, csücsörész ottan. A róka mög... hüj, mikor meglátták a róka komát a vendégek, a lakodalmások:

– Hő, itt a róka koma, itt a róka! Gyere be, gyere be!

Oszt be a szobába mingyá.

– Ide az asztal mellé üljé.

– De – aszongya – én ülök oda az asztal mellé, de csak az ablakná, mer neköm nagyon melegem van itt. Nyissák ki az ablakot – aszongya –, mer én megfulladok, olyan melegem van.

Hát osztán elkezdtek ottan dalolni, egyik is, másik is. Egyszer osztán fölállt a róka, hogy hát:

– Hát kedves vendégek – aszongya –, szabad neköm is egy nótát elmondani?

– Ó, persze, hogyne, szabad, persze, csak mondjad el!

Hát osztán elkezdőit dalolni. (De hát magyarul nem tudom elmondani. F. Z.: Mondja rácul!)

Otvor kurjace guzicu

Pa potoapi sobicu!

[Nyisd ki, farkas a seggedet,

És áraszd el a szobácskát!]

Kezdett folyni a víz lefelé a szobába. A róka koma meg a nyitott ablakon – azé nyitotta ki az ablakot, hogy tudjon kiugrani – mingyá kiugrott, oszt elmönt.

– Hej – aztán –, ki az, ki az? Hunnan folyik a víz? Merrül gyün a víz?

Föl a padlásra ki vellával, ki ásóval, ki mivel, botokkal. Hő, a farkas mögijedt, oszt egy sarokba behúzódott a padláson, csak a szeme világított. Hő, aztán egyszer mögtalálták a farkast. Oszt elkezdtek pufolni a farkas komát. Annyira megpufolták, hogy alig bírt leugrani a padlásrú. Persze elszaladt a farkas koma is.

De közbe a róka koma is, ahogy mönt – hát tudják, még élt a Miklós, a Bence Miklós bácsi – az hordókat mosott, má a cefréshordókat, és azt a cefrét abba a gödörbe kiöntötte. Hát ahogy mönt a róka koma arra, kifelé, látta, hogy az a cefre ott van, fogta magát, oszt belehempörögte abba a cefrébe magát. Hát osztán visszafordút a farkas koma felé. Oszt elkezdett sírni a róka koma:

– Látod, látod – aszongya –, kár vót elmenni lakodalomba. De hogy megverték – aszongya –, níz, milyen piros, vérös vagyok! (Attú a cefréiül, mer jó otellós cefre vót, a farkas meg azt hitte, hogy tényleg véres a róka koma.)

Jaj, elkezdte sajnálni a róka komát. De a farkas is nyögött, mer őtet is nagyon megverték.

– Jaj, most mi lösz, hova mögyünk, hova mögyünk?

– Hát – aszongya –, farkas komám, én nem tudok sehova se mönni, ha azt akarod, hogy veled mönjen, vögyé föl a hátadra, mer én nem bírok sehova se mönni. (Ravasz vót.)

– Hát jó van, nem bánom, ugorj föl hát a hátamra.

Farkas komának a hátára fölugrott, oszt elkezdtek arra a Nagykert felé menni. Hát valamikor annak az idejin vót egy nagy-nagy nyárfa, úgyhogy hat-hét embörnek is köllött lönni, hogy így körül löhetett vóna fogni a törzsit. Hát mikor möglátta a róka koma azt a fát, súgja a farkasnak:

Bolan, bolan, celoga nosi.

Bolan, bolan, celoga nosi.

[*Vert visz veretlent.*
Vert visz veretlent.]

Hátranéz a farkas:

– Mit is beszélsz?

– A, misucama brebonyim. [*Á, csak a legyekkel beszélgetek.*]

Megin mennek tovább, megin mondja:

Bolan, bolan, celoga nosi.

Bolan, bolan, celoga nosi.

Megin hátranéz:

– Mit beszélsz te?

– A, semmit – aszongya –, csak magamba mondogatom.

Akkó mondja a róka koma neki:

– Te, farkas koma, az én életem má semmi se. Úgyis –
aszongya – megdöglök, minél hamarabb – aszongya – döögöljek
meg. Látod – aszongya – azt a nagy fát?

Aszongya:

– Látom.

– Szaladjál neki annak a fának, és dobj a hátadrul annak a
fának, hogy rögtön elpusztuljak. Úgy vedd oda a róka komát, hogy
üsse oda a fejét a fához szaladás közbe.

Hát osztán elkezdett. Szaladt a farkas mind jobban, mind
jobban, hát má, má odaérnek, má odadobja a róka komát a fához,
hogy ott pusztuljon el, hát leugrott a róka koma a hátáról, oszt neki a
farkas annak a fának.

Hát osztán így szabadult meg a róka koma a farkas komától,
hogy elpusztult a farkas koma, s így a mesének is vége.

KOBILKA [*Kancácska*]

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy farkas. Nagyon éhes volt. Bement a falu szélébe, körülnézett, mit lehetne enni. Meglátott egy farka libát. Odament a libákhoz, és így szólt:

- Kinek a libái vagytok?
- Mink bizony a Bende Sándor libái vagyunk.
- Én megeszlek benneteket.
- Jaj, farkas, ne egyél meg minket! Mert nagyon szépen tudunk énekelni. Hadd énekeljünk még egyet!

És elkezdik:

- Gá-gá-gagaga.

Meghallotta ezt a Bende Sándor bácsi, kiszaladt, s meglátta, hogy a farkas a libák közelében van, fogta a botot, és elkergette a farkast. Búsan odébbállt a farkas, és ezt gondolta magában:

- Egy talicska hús mellett éhen maradtam.

Elkullogott a Disznójárás felé. Találkozott egy farka kismalaccal. Megkívánta őket.

- Kinek a malacai vagytok? – kérdezte.
- Mi bizony a Miáta Miklós malacai vagyunk.
- Megeszlek benneteket.
- Jaj, farkas, hadd énekeljünk egyet, mert nagyon szépen tudunk.

Erre elkezdik:

- Nye-nye-nye-nye-nyenyenye.

Meghallotta ezt a Miklós bácsi, és kiszaladt. Meglátta a farkast, botot fogott, és elkergette. A farkas, szomorúan odébbállt, és ezt mondogatta magában:

- Két talicska hús mellett éhen maradtam.

Ment, mendegélt. Találkozott egy kobilkával.

- Jó falat lenne – gondolta magában.
- Kinek a kancácskája vagy te? – szólította meg.
- Én bizony a Pujdi Ferkóé.
- Én megeszlek – mondta a farkas.
- Én nem bánom – mondta szomorúan a kobilka –, csak előbb húzd ki a tüskét a lábamból.

– Jól van – egyezett bele a farkas. – Üljünk le, és megpróbálom.

Ahogy leült a farkas a kobilka lábához, a kobilka akkorát rúgott, hogy a farkas hanyatt esett, összevissza törte-zúzta magát. A kobilka pedig hazafutott. Erre már nagyon szomorú lett a farkas.

Gondolta magában:

– Három talicska hús mellett éhen maradtam.

Bánatosan sétált a falu szélén. Találkozott a rókával.

– Mért vagy olyan szomorú, farkas? – kérdezte a róka.

– Hagyjad – válaszolta a farkas –, három talicska hús mellett éhen maradtam. – És elmesélte, hogyan járt a libákkal, a malacokkal meg a kobilkával.

– Ne búsulj – mondta a róka. – Itt a közelben jólakhatsz. Menj le a gödrökre, ahol léket találsz a jégen, ereszd bele a farkadat. Annyi halat fogsz vele, amennyit akarsz.

Megörült a farkas a jó tanácsnak. Leszaladt a jégre, és a legközelebbi lékbe beleengedte a farkát. A róka a partról biztatta.

– Várj csak nyugodtan, meglátod, mennyi halat fogsz!

Várt, várt a farkas, aztán megpróbálta kihúzni a farkát, de nagyon nehezen jött. A róka a partról biztatta:

– Várj még egy kicsit, akkor még több halat fogsz!

Egy idő múlva újra megpróbálta, de nagyon nehezen jött ki a farka, mert teljesen odafagyott. Húzta, húzta örömmel, azt hitte, hogy a sok hal miatt olyan nehéz. Gondolta, még egy utolsót ránt rajta, de bizony a vége az lett, hogy a farka leszakadt, és a vízben maradt.

A róka a partról nevette. A farkas szégyenében világgá ment.

ZSUBURIC [A szó jelentése elhomályosult. Ma ravasz kisfiú értelemben használják.]

Egysző vót egy Zsuburic. Elmönt ladikázni.

Akkor az öregasszony azt mondja, gyűjjön ki, ad neki pogácsát.

Azt mondja:

– Az én anyámnak nem ilyen a nyelve, hanem olyan, mint a kukorica.

Elmönt az asszony a kovácshoz, hogy csináljon neki olyan nyelvet, mint a kukorica, ad neki egy éves disznót.

Mögcsinálta.

Elment és kiabált, hogy ad neki pogácsát.

A Zsuburica azt mondja:

– Az én anyámnak nem ilyen a nyelve, hanem, mint a búzaszem.

Elmönt a kovácshoz, hogy csináljon olyan nyelvet, mint a búzaszem, ad neki két éves disznót.

Elmönt, és azt kiabálta, hogy ad neki pogácsát.

De azt mondja:

– Az én anyám nyelve nem olyan, hanem, mint a babszem.

Elmönt a kovácshoz, hogy csináljon neki olyan nyelvet, mint a babszem, ad neki három éves disznót.

Mikor a nyelve kész vót, akkó az öregasszony hármat fingott és elszaladt. A folyóbul a Zsuburicot kihúzta, és a padlásra vitte, és diót adott neki.

Egy vasárnap elmönt misére, és azt mondta a lányának, hogy jó fűtsön be. Be is fűtött, és behozta a Zsuburicot, és azt mondta neki, hogy üljön a lapátra. De az háromszor lefordult, és azt mondta, hogy üljön rá az asszony lánya.

Amikor ráült, bedobta a kemencébe. Mikó megsült, összevágta, és a kemence vállára rakta, és elmönt diót enni.

Mikó az asszony hazagyün, keresi a lányát, de nem találja. Nekikezdett enni, de egy hang megszólalt:

– Jobb az ő lányának a húsa, jobb, mint a másé.

Fölmegy a padlásra, és meglássa, és kérdi, hol az ő lánya.

– Hol van – azt mondja –, maga övött belüle.

Megfogta a Zsuburicot, és a padlásról ledobta. A Zsuburic meg elmönt ladikázni.

CSALIMESE

A nagypapa, mikor nem vót kedve meséni, mindig a juhászt meséte. Vót nagyon sok birkája, oszt legeltette. Vót egy patak, a patakon vót egy híd egy szál padlóval. No, most mentek azon az egy szál padlón a birkák. Elkezdtek menni egyesivel.

Akkor elhallgatott a nagypapa.

– No, nagypapa, meséljen!

– Várjatok – aszongya –, még most mönnek át a birkák.

– Még mindig nem möntek át?

– Nem, mer nagyon sokan vannak. Sok ezer.

Mikor nem vót kedve. Míg a birkák átmentek, el is aludtunk.

TÜNDÉRMESÉK, HŐSMESÉK

MILOS KOBILOS

Egyszer vót egy szegény asszony, annak vót egy fia. Míg a fiú megszületett, a gyerek árva lett, az apja meghalt utána. Egy fiú vót. Kint laktak az erdőbe. Egy fiú vót, az asszony támogatta a kis magzatját, mint a gólya a kölkit vagy a fecske a fiókáját. Egyéves emút, kétéves, mindig csak szopott. A gyerek fürge vót, virgonc vót, de dógozni nem akart. Hétéves koráig szopott. Má a többi gyerekek játszadoztak, de ő meg itthun vót az anyja körű. Elérte a tizenévet is, a gyerek nem akart dógozni. Az anyja meg ment mosogatni, ide-oda mosni.

– Fiam, hát neked is valahogy menni kell, hát má megnőtté, má nagyobb vagy, mint én. Valamit csinálj, mer én nem bírlak ám...

De a gyerek jó étvágyú vót, szeretett önni, szerette a hasát. Hát feddte az anyja, feddte az anyja, a gyerek rá se..., mint az eső, lepergett, mint a jeges eső a fárul. Nem akart szót fogadni.

Teltek-múltak az idők, lássa a szomszédokat: az egyik dógozik, a másik dógozik. Ő csak otthun alszik, henyél. Az anyja szidja, feddi. Hát elérte a tizenhat-tizenhét évet.

– Fiam, hát má nem győzők veled...

De jó flammós vót, ivott. De nem ivott ám bort meg pálinkát, hanem tejet ittak, kecsketejet, meg fenyővizet, vizet.

– Nem bírlak má, fiam, hát dógozni köll.

A gyerek elszégyellte magát.

– No, anyám, ha má annyira feddsz, hát én egy fiad vagyok – azt mondja –, táplálhatsz. Elmegyek világnak.

– Nohát, jó van, fiam, eredj.

Mer mindig az vót, hogy nincs kedve, így, úgy, amúgy. Sütött neki hamubasült pogácsát az anyja, tarisznyáit, föladta az anyja a tarisznyát.

– Eredj szerencsét próbálni.

Ment, mendegélt. Egy nap mönt, két nap mönt, mögéhözött, fogta a pogácsát, megette. Patakba víz vót, folyó partján ment. Hetedik éjszaka beleesett egy erdőbe. Se patak, se folyó. Fák, fák és fák, csak megy, megy. A pogácsák elfogytak. Most mit csináljon? Erős gyerek vót, tizenhét esztendő, nem illik sírni – gondóta is magába. Kétségbeesett:

– Mit csináljak most? Sötét van, erdő van, éhös vagyok, szomszjas vagyok. Köllene továbbbmönni. Hideg is van, fúj a szél.

Hát lássa, hogy egy kis fény pislákol messziről, kelet felül, nyilván ott valami van.

– Majd nekimegyek a fénynek.

Megy, mendegél, hát odaér. Van ott egy kisházikó. A mécs világít. Benéz a kisablakon, hát egy ember éppen gyúr.

– No, jó helyen járok, ha má gyúr, csak valami lősz.

Mer illedelmességre tanította az anyja, mindönkinek köszönni köll. Bekopog. Szól valaki bentről is:

– Ki az?

– Jó estét.

– Jó estét. No, hogy hozott ide erre tégöd a madár, amerre a madár se jár, vagy a lábad hozott? Kinek a fia-borja vagy?

– Nézze, uram vagy bátyám (akkor nem urazták egymást), én ez és ez vagyok, az én szerencsétlen anyám engem elküldött világnak, én Milos Kobilos vagyok, hát elmöntem szerencsét próbálni. Hát elmaradtam, elfogyott a pogácsám. Hát befogad-e?

– A, fiacskám, fiacskám, befogadlak én tégöd. Befogadok én mindenkit. Csak én gyöngé emberekkel nem szoktam foglalkozni. Gyere be, fiacskám.

Be is megy.

– Tödd le a tarisznyád.

Az öregember gyúrta, valamit gyúrta. Valami masszát gyúrta.

– Éhös vagy?

– Éhös vagyok.

– Várjá, én mingyá megfőzöm a vacsorát.

Hát oszt gyúrta a vajuskát, az olyan gancaféle. Ólombarát. Ez ólomból gyúrta a gancát. Meg is gyúrta, meg is főzte, kiszaggatta az ólmot levesbe, levesestálba, fazékba, megfőzték. No, hát majd ősznek.

– Ó, várjá, fiacskám, az nem úgy van, befogadtalak. Én gyöngé emberekkel nem szoktam vacsorázni. Először birkózzunk meg.

A gyerek nagyon erős vót, mer lusta is vót, sose dógozott. Tizennyóc éves vót, anyatejet szítt hétéves koráig, de ő látta, hogy viaskodnak ott a Paskomon, a Legelőn a többiek. No, megpróbálja. Elkezdtek birkózni. Éhös is vót nagyon, önné má nagyon. Tödd bele

azt az erőt! Alig várom, hogy vacsorázzak, most birkózni köll. Még egy kicsit kímélte a házigazda. Megadta magát neki, és odavágta a fődhöz az Ólombarátot. Nem mintha nem bírta vóna, de látta, hogy erős. No, jó van.

– Gyere, fiacskám, ögyé!

Kitálalta a levest két szilkébe, má tányérba. A házigazda fogta a vajuskákat, a gancákat ötté, rágta. E meg nem bírta. Ólombul vannak. Nem mén a foga alá. Ű csak a levit szopogatta. Kanálbul szürcsölte a levit. A meg ötté a vajuskát. De a lé az nem táplált, kitöltötte a bendőt. Mögötték az egészet. No, jó van.

– Mi járatba, satöbbi? – kérdözi.

– Hát én – aszongya – a világot fogom járni, szeretnék szerencsét találni.

– Ó, fiam, fiam, látom, most emberemre akadtam, szeretlek is tégöd. Van neköm itt egy barátom, hónap főkeressük, aztán megyünk együtt hárman.

De ő éhös. Lefeküdtek. Nem bír aludni, mer éhös, csak a levit ötté mög az ólomnak, az nem tápláló. Nem bír. Tizenennyóc éves koráig nem csinát semmit. Hát másnap fölkeltek, összecsomagoltak, ami vót az Ólombarátnak. Möntek, elindútak, Mönnek, mönnek. Egy nap letelik, másik nap letelik, hát mindig csak az erdőbe. Közbe találtak egy fácánt vagy egy nyulat, vagy megsütötték, vagy megették nyersen a tojást. Puskájuk nem vót. Amit csak úgy véletlenül megfogtak vagy valami. Hetedik nap megin odaértek egy kunyhóhoz. Látták, hogy világít. Hát oszt má annyira éhös vót, hogy nem vót má jártányi ereje a Milos Kobilosnak.

– No, látod, itt lakik a barátom.

Éppen vacsorára értek. Hát a is gyúrja a gombócot. A meg vót a Vasgyúró.

– A, szerbusz, dedó, de régen láttalak. Mi van?

– Idehoztam egy gyereket is. Világot akar látni. Ez jó erős gyerök.

– A, eriggy a fenébe, te neköm erős gyerököt mutatsz be. Na öcsém, gyere, először megbirkózunk. Ha már a barátom beajánt, hát én má potyára nem adok neköd vacsorát. Először meg fogunk birkózni.

Megpróbálták a birkózást. Látták a Vasgyúró, hogy emberire akadt. Hát nem akarta mingyá legyőzni. Hagyta. Látták, hogy erős embőr. Ha má a barátom hozta. Ráhagyták.

– Jó van, fiam, bírok... gyere vacsorázni.

De nagyon éhös vót má. Hát itt meg vasgombóc vót. Megin csak a levit.

– Hű, azt a betyár mindenit! Sose jó ez, mindig csak a levit öszöm, és otthun a mama süt krumplit, krumplis pogácsát, hamuba pogácsát, meg kappant vágott, ha talát vagy szörzött. Önni köllene valamit, vagy málét, vagy gancát, ne csak vaslevet meg ólomlevet. Hát ez nem táplál. – A gyerök nagyon éhös vót. Hát lefeküdtek aludni. Ezök, a Vasgyúró meg az Ólombarát, elaludtak, ő meg gondócodik. Mönne is, nem is, nem mer megszökni tőlük. Nem is tudja, hova mönjön. A Másik világba ért oda, erdőbe. Mindenütt erdő, erdő, hatalmas nagy fák. No, másnap rögge:

– No, fiam, gyere, aztán mögyünk szerencsét próbáni.

Elindútak hárman. Mönnek, mönnek. Egy nap mönnek, két nap mönnek. Az erdő nem szűnik. Hatalmas nagy fák. Ajtót vágnak maguknak, folyosókat az erdőbe, olyan erdő vót, hogy nem tudtak mönni. Fogtak egy madarat vagy talán egy tojást, mögöszik, vagy gyökeret öttek fábul. Ő éhös, nagyon éhös. Hát kiérték egy tisztásra.

– No – aszongya –, itt megállapodunk.

A tisztáson csináltak egy gunyhót maguknak.

– Most emegyünk vadászni.

De nem vótak puskák, csak ijak vótak, meg bunkókkal, meg ilyenekkel, csapdákat csináltak. Elmentek vadászni. No, ketten mennek vadászni, az egyik ott marad szakácsnak meg házpásztornak.

– Míg mi elmegyünk vadászni, addig főző valamit. Fogtak egy őzikét vagy nyulat, ha sikerül, megfőzöl, míg gyűnnek, addig kész lősz.

Hát először ott maradt az Ólombarát, az Ólomgyúró. Megfőzi az ebédet, míg ezek elmennek vadászni ketten: a Milos Kobilos meg a Vasgyúró.

Hát dél körű – nem nézték a karórát, nem vót órájuk –, körülbelül délbe, nagyon éhősek vótak, mönnek haza.

E meg addig megcsináta a nyulat, pörköltet a bográcsba. Tűzhelyet alá, kövekkel meg gödröt csinát. Megfőzte. Kész. Tálalni akarja, hát valaki gyün. Hosszú nagy öregember, térdig érő szakállú. Ez vót a Lakatbrada, térdig vót a szakálla. [*Lakatbrada: beszélőnév. Magyarul: könyöknyi szakáll.*] Gyün:

– A, de jó szagot érzök! Épp ilyen szagot má régön éreztem. Ujan éhös vagyok! Én ebbül fogok önni.

– A – aszongya –, bátyám (Nem is köszönt. Mingyá a szagrú kezdte!), ebbü te nem fogsz önni.

– Nem-e? Dehogynem! Fogok én önni, fiacskám, méghozzá a hasadrul mög fogom önni.

Erős ember vót Ólombarát, ólombul gyúrta a gombócot. Persze ez védte a magáét, mindenki védi a magáét, összekaptak. Edöntöttek tíz-tizenöt fát maguk körü, csinátak egy tisztást. Igaz, a hosszú szakállú Lakatbrada elgyőzött vele, fogta és lenyomta. Fogta a bográcsot, ami kész vót, ráöntötte a hasára, mögötte a húst a hasáru. Jó megégette. Mögötte.

– Isten veled, köszönöm szépen – azzal elment.

No, ez meg összeszödte magát. Mit csináljon? Most má dél van, gyünnek a barátai, ebéd nincsen, gyorsan főzött másikat. Mer nem főzte az egész nyulat mög, föltötte, főzte, ezek gyünnek.

– Hát hol az ebéd?

– Hát talán nem tudtam tüzet csinálni – mer akkor csiholták még a tüzet, fábul dörgölték, míg meggyullad. Nem vót gyufa, mint most. – Hát nem akart meggyulladni, nedves vót, így, úgy – hamukát. – Várjatok, mingyá kész lösz.

Jó van, megvárták, kész vót, öttek.

No, másnap megin mönnek vadászni. Akkor megin az Ólombarát mönt, a Vasgyúró meg otthun maradt szakácsnak. A Milos Kobilos vele ment. De éhös vót, akkor is kevés, szükös vót, mer kevés jutott. E nem meri mondani neki, hogy mi történt vele előző nap. Hát másnap megin a Vasgyúró... Ugyanúgy jött a Lakatbrada, az öreg térdig érő szakállú.

– Hohó – mer érezte az illatot a tűz körü –, ilyen jó szagot...!

– Ebbü, barátom, nem ösző!

De ez nem tudta, hogy mi van, mer Ólombarát a Milos Kobilos előtt nem akarta megmondani, a Milos előtt, hogy mi van. Ő is úgy

járt, mint az Ólombarát. Leteperte az öreg. Mögötte a húst. Újra köllött főzni. De ezek jöttek előző nap egy őzzel. No, most mögfőzik, most lősz ebéd. Hazagyünnnek, nincs ebéd. Nincs még kész, újra köllött főzni.

– No – aszongya –, hónap, Milos Kobilos, te maradsz itthun.

Nohát ezek elmennek ketten vadászni. Tegnapelőtt te jártá úgy, tegnap te jártá úgy, várjuk meg, hogy jár majd ű. Biztos nem lősz ebéd. Hát a gyerök főtöszi az őzet, megfőzi délre, hát gyün az öreg Lakatbrada. Hosszú nagy embör, görbe bottal, térdig érő szakállal.

– A, fiam! Ej, de milyen jó szagot érzök! Éppen tegnap is itt vótam, tegnapelőtt is. E sokkal jobb szag, mint ezelőtt. Szeretnék...

– Óha, bátyám, ebbül maga nem fog önni. E nem strapálja a gyomrát, nem fogja piszkáni!

– Hahaha, fiacskám, de taknyos gyerek vagy te! Gyere csak ide, tálalj!

– Mit? Tálaljak magának?

No, elkapta a szakállát. Mit akar ez? Fogja az öregöt fél kézzel, bal kézzel ellökte az öregöt. Az öreg mingyá hanyatt esött.

– Hohó, fiam! No, ez erős embör! Fő kő türközni.

Megigazítja a nadrágját. No, aszongya:

– Bátyám, gyerünk!

Akkor összekaptak. Birkóznak... Erős vót az az öregembör, erős vót. Lenyomja. Mit csinál? Megfogja a szakállát, mögtekeri. Nem bírja egyszerre lenyomni, másik kézzel fogja mög, fujtogassa. Háromszor megtekeri:

– Ereszd el!

Fogta, oszt a nyaka körül tekerte neki.

– Ahohó!

Akkor látta, hogy bír vele; a nyaka körül akkor megtekerte. Húzzad! Húzta. Elhúzta. Vót egy nagy hatalmas tölgyfa, el vót fűrészölve, vagy el vót vágva, tuskó. Odamegy a Milos Kobilos, odavágott az öklivel a tuskóra, kettéhasadt, akkor a nagy szakállas állát bele a hasadékba, ahogy széthúzta a kézivel. Összefogta az állát. Ott maradt a Lakatbrada.

– No – aszongya –, itt várjá, itt vacsorázzá most!

No, jó van. Gyünnnek a barátai: a Vasgyúró meg az Ólombarát vissza, gondolva, hogy nem lősz ebéd, mer ű is úgy jár, mint űk

jártak előző napokon. Hát ű megterített a gyöpre. Gőzölt a bográcsba a pörköt.

– No, mi ez? Kész má?

– Nem vótam én ujan lusta, mint tik vótatok.

– No, osztán hát nem vót vendégöd?

– Dehogynem. Vót itten. Mög is mutatom. Gyertök.

Hát elmén, megmutassa nekik, hogy hol van az öreg a tuskóba. Mikó odamönnnek, sehun semmi. A tuskó ki van típve tüvestű, tuskóstú együtt ement a Lakatbrada.

– Hú, az anyja mindönit! Most hogy tudjuk, merre ment?

Mer azt a nagy tuskót, ahogy húzta maga után, nyom van.

– Menjünk a nyom után!

Elfelejtöttek önni is. Hát ki az? Merre mönt az? Mönnnek a nyom után. Hát nagyon nagy tuskó, mintegy három métör átmérőjű tuskó, hát ha húzza, nyom van. Összetörte a cserjéket, liánokat meg azt az iszalagot, mindönt. Möntek. Mönnnek, mönnnek. Estefelé odaérnek egy nagy lukhoz. Odamönnnek.

– No, be köll mönni.

Hát nem lehet lemönni. Hát mit csináljanak? Hát csináltak egy kosarat hirtelen, mer értöttek mindenhez. Összeszödtek iszalagokat, hosszúkat, hosszúk azok a liánok. No, valamelyik beül, és eresztik le. No, hát ki megy le először? Hát először lemegy az Ólombarát. Egy iszalagot hagytak jelzőnek, ha megrántom kétször, akkor húzzatok föl. Leeresztik. Hiába kiabált, nem hallották, mer nagyon mély vót. A Másvilágra vezetett a luk állítólag. Rángassa.

– Hú, húzzatok föl, ujan meleg van, meg akartam főni!

– No – aszongya –, majd lemegyek én! – a Vasgyúró.

Útet is beleteszik, ű is rángassa, mer nem bírja.

– No, majd – gondolja Milos Kobilos –, majd lemegyek én. Majd én kibírom.

Hát ű is lement, félig lement, hát ujan forró gőz jött, hogy meg akart főni.

– Csak kibírom, én üsse rángatom! Én kíváncsi vagyok, hogy hova mönt az öreg. Ha má az öreg lemönt, utána én is lemögyök.

Nem rángatta, leeresztötték. Leért a földre, ott má hűvösebb vót. Látott olyan félhomályos területet, arra má fákat, gyöpöt. Odakerült a Másvilágra.

– Most – aszongya – nem tudom, hol vagyok. Vagy a Pokolba, vagy a Mennysországba. – Az anyja mesélt neki a Pokolról is, a Mennysországról is.

– Jó van, itt vagyok.

Meg vót beszélve, ha leér, akkor megrángassa háromszor a kötelet, hogy lenn vagyok, és ha mönni akar föl, akkor egyszer mögrántja a kötelet, akkó mögy fölfelé. A Vasgyúró meg az Ólombarát várta a lukon. No, körülnéz, hát megy, mer kíváncsi, hogy mi van az Alvilágba. El is indult. Hát gyönyörű szép pázsit, almafák, körtefák. Félhomály vót, mint a barlangba, mer barlangba gyött le. Megy, mendegél, lát egy gyönyörű szép kastélyt. Körül patak folyik. Át köll ugorni, de hát mindönki nem tudja átugorni, fogta, nekiszaladt, átugorta. Hát egy gyönyörű szép lány ott van, a kastélyba.

– Hogy gyössz te ide, legény, ahun még a madár se jár? Apám megtudja, hogy te itt vagy, rögtön meg fog önni. Hogy miként, így, úgy – magyarázta. Ez vót a Lakatbradának az egyik lánya.

Mingyá megvendégölte. E meg olyan túlvilági nő vót, nem látott sose evilági férfit, lány vót. A lány meg csak kíváncsi a legényre.

– Ha má így van, én segítek neked. Ha kíváncsi vagy, látom, itt fogsz aludni nálam, ha apámmal találkozol... Mink el akarunk menni a Másvilágra (mer űnekik az vót a Másvilág, ahol mink lakunk)... Adok én neked egy almát, ha apámmal birokra kelsz... apám most beteg, valaki megverte... ha nagyon nem bírsz má vele, apámmal, akkor beleharapsz az almába, dupla erőt kapsz.

Akkor a lány adott neki almát, megvendégölte. Kacsasült vót. Sült kacsát sütött neki meg palacsintát. Megebédöltek, megvacsoráltak, most má röggeliztek. Kecsketejet, mer kecskék mászkáltak arra. Nem is köllött fejni, csak odaálltak fazékkal, és ömlött bele a tej. Másnap elindult, megy tovább. Hát má akkó nem vót éhös, kecsketejet evött a kislánnyal. Ez meg mosta neki a ruháját satöbbi. És mondta a leány, hogy van neki még két nénje, és ők is férhő akarnak menni, de őket meg kell váltani valakinek. Hát űk másképp nem tudnak menni, az anyjuk meghalt, az apjuk meg nem engedi űket, mer nagyon szépek vótak. No, megin olyan három napot ment. Megin talál egy kastélyt. Akörül nem folyt a víz, csak egy száraz árok vót. És tele vót az árok karókkal, högyös karókkal.

Szömbenéztek, mindön karó, s mind krokodilus vót. Széles vót az árok, három-négy métörös. Híd nem vót sehol. Valahogy át köll mönni. Körbe vót a kastély.

– No, most mit csináljak? Hogy mönjen én át? Hogy mönjen én be?

Gondókozott. De leleményös vót. Vótak sudaras fenyők, olyan három-négy éves fenyők. Választott magának olyan ötméteres fenyőt, kis fenyőt, jó hosszút. Beleállítja, olyan két méter kilóg belőle.

– No, majd kibabrálok vele!

Megfogta, bele a közepibe, meglökte, oszt má: hopp. A fenyővel átugrotta a szakadékot.

– No, hát benn vagyok!

No, hát bemönt. Kopogtat. Ott vót egy gyönyörű szép lány, a középső. Az is gyönyörű, az má idősebb. Ez még tizenöt éves vót, az első. Ebbe mingyá beleesött a gyerök, az elsőbe.

– No, hát te hogy kerülsz ide, ahol a madár se jár?

– Hú – aszongya –, vótam má előbb a hugodná.

– Gyere!

Megölelgette, csókolóztak, no, mingyá. És vágott neki pulykát, megfőzték, jólaktak. Túrús rétest csinát neki. No, ő megy tovább. Jó van. Kecsketejbű csináta a túró. Sokkal jobb az a túró, mint a tehéntej. (Szeretnék majd én is önni!) No, másnap megy tovább. Megin mén három-négy napot, vagy öt, vagy hét napig, mönt... Jó vót lakva, nem éhezett mingyá egy nap alatt meg. Megin odaér egy kastélyhoz. Hát a is körül van folyva patakkal, de be van fagyva. Sima jég vót. Ráállt a jégre, mingyá hanyatt esett.

– Most mit csináljak?

De szélös vót ám, tíz-húsz métörös. Átcsúszni nem lehet. De a jég ropogott is.

– Mit csináljak most? Hátha arra vékonyabb a jég, a közepin, oszt beszakadok. De át köll mennem!

Mer kíváncsi is vót, meg megmondta neki a két lány, hogy ott lakik a harmadik nénénk, és ott lakik apánk is.

– Mit csináljak? – gondolkozik, gondolkozik. – Az anyátok ne sirasson, hát neköm át köll mönni a jégön akárhogy!

De szélös vót, olyan húsz-harminc méterös, olyan húszöles. Olyan hosszú fa nincs is. Gondolkozik, gondolkozik. Nekimegy egy

kicsit, egy kis fát vágott magának, csúszik a jég, át nem mer csúszni, mer hátha beszakad, ropog. Visszamönt. Látja, hogy három-négy öreg fa le van dűve. Az egyik fát elhozta, beletöszöli a fát, ropog a jég, nem szakad le.

– Ó, hozok egy másikat!

Két fát belőkött, közepéig, akkor egy másik fát mellette csúsztat, ropogott. Oszt átment a két fán a jégön. Bemögy, bekopogtat. Este vót. Kigyün a nagylány, a legidősebbik. Az tizenhét esztendő vót. Az első tizenöt, a második tizenhét, a harmadik tizenhét.

– Mit keresöl te itt, földi embör? Hát én még embört nem is láttam. Ha apám megtudja, rögtön mög fog önni.

A másik lány adott neki egy fésűt – ezt elfelejtettem mondani.

– Ha apámmal viaskodol, akkor fésüld meg magad, húzd meg a fésűt, akkor dupla erőd lösz.

– No, hát most hallgass, hallgass!

Mingyá süttött neki egy fácánt, megették, megvacsoráztak. Hát meségettek egymásnak, beszélgettek. Egyszer csak jönnek ám! Valami dörömbölés, zörej gyün. Mi az?

– Hallgass, gyün apám!

Hát gyütt az öreg Lakatbrada!

– Mi van itt? Ki van itt? Valami idegen szagot érzök!

Hát ott vót a Milos Kobilos.

– No, fiam, te vagy itt?

De az egész álla sebös vót, ahogy befogta a tuskó, az lehúzta mind a szakállal együtt neki félig. Az mind sebös vót. Gennyesedett. Ahogy feküdt a párnán, mind toll vót rajta.

– Hú, te vagy itt? Az anyád erre meg amarra! Meg emerre! No, gyerünk!

Rögtön összekaptak. De az mindig vigyázott, hogy elkapja amannak... a fél szakállá megvót, ahogy kihúzta a tuskót... és a fél szakállá megvót.

Akkor viaskodtak.

A harmadik lány adott neki gyűrűt, hogy ha viaskodik az apjával, nem bír vele, fordítsa meg az ujján a gyűrűt, kövivel lefelé, a tenyere felé, akkor dupla ereje lesz neki. Az első adott neki almát, a második fésűt.

No, akkor viaskodott az öreggel, Lakatbradával. De az öreg veszett mérges vót. Nem adott neki ebédöt ottan, meg az állát összefogta tuskóval. Csak lenn lösz, csak lenn lösz, fogta az almát, beleharapott. Hú, dupla ereje lett. No, akkor újra! Újra levágja. Fölülkerű. Az öreg megtekeredik. Ej! De a lány nem mer segíteni. Ez apja, ez meg a barátja. Másvilági ember. Legény! Csak legyűri. Akkor fogta magát, akkor a fésűvel meghúzta magát, megin erőt kapott. De viaskodtak három napig egyfolytába. Harmadnap má nem bírta erővel. Fogta a gyűrűt, megtekerte. El tudta kapni az állát, s ahogy elkapta az állát, az a sok seb mind legyűtt neki, mind olyan vér gyűtt. Akkor az öreg:

– Jaj, ne bántsál

Akkó bevitte az öreget a szobába. Ott olyan tollas-dunnás ágyak vótak, bevágta a dunyhák közé. A dunyhák szétmöntek, az öreg beesőit a tollakba, minden toll ráragadt. Akkor az öreg ott meghalt a tollak között.

– No, jól van. Végeztem, meggyőztem.

A leány örül:

– No, hála Istennek! Megszabadultunk!

Akkor mingyá csinált neki egy kis madárlevest. Ilyen gyöngytyúklevest. No, mönnek vissza. Mögyünk mind a Másvilágra. Ű, a legidősebb. Hát mindegyik lány gondóta: Ű lesz a vőlegénye. Möntek. A három lány meg ez a Milos Kobilos. A két barátja várja a lukná. Kosár mög vót fonyva. No, mönnek fölfelé. Hát ki megy először? Udvariasság van. Először is a lányok. Csak egy lány fért bele a kosárba. Főhúzták az egyik lányt, főhúzták a második lányt, főhúzták a harmadik lányt is. De ez beletelt fél napba. Mer nagyon mély vót a luk, hosszú vót.

Húzzák föl, odafönn meglátják: két lány. Egyik a te feleségöd, másik az enyim, harmadik lösz a cselédlány. Majd kibabrálunk a Milos Kobilossal. Majd leeresztjük. Úgy beszélgetnek. E meg, jó füle vót, mint a nyúlnak, hallotta. Mikor félig fölhúzták, leeresztötték. Eleresztették a kötelet, összetörik. Mit csináljunk?

Nem bír fölmászni. Magos a luk. Három lány fölmönt, Ű lent maradt.

– No, most mit csináljak?

Mászkál körös-körül, szép mindön, mint a Gecimánkert. Alma, körte, őzikék szaladgálnak. Vót mit önnie neki.

– De én haza akarok mönni!

Bántotta, kinek jut a legkisebb lány. Nagyon szerelmes vót beléje. Mi van azza a két betyárra. A két nagyobb lány. Ű hallotta. És a kisebbik lánnyal mi lösz? Olyan magas létrát nem tud csinálni. Hát bóklászik erre-arra. Hát bekerült egy olyan limánba. Olyan rőzserakások vótak, meg olyan hosszú, sűrű vackok, meg ilyen mogyoróbokrok. Hát látott ott egy sasfészket. A limánnak a tetejin, összetört rőzserakásnak a tetején. Két kis fióka vót. Olyan fiatal fiókák vótak, olyan hetesek. Hát gyün egy róka, és meg akarja önni a fiókákat. Azok meg sipákoltak. E meg megmentötte, a rókát elzavarta. Erre fölgyütt a sasmadár, az öreg sas. Meglátta, hogy mi van.

– Hú – aszongya –, te földi embör! Mit csináljak veled? Má régúta vágyom ilyen csemegére, mint te vagy, de mivelhogy megmentötted a fiókáimat, nem bántalak. Most kérjé valamit tülem, azt én neköd teljesítöm.

– Hát nézd, sasmadár, én mást nem kérök tüled, vigyé engöm vissza a Másvilágra.

– Hú – aszongya –, a Másvilágra! Az nagy szó. Az tizenhét napig tart. És tizenhét napig én nem tudok repülni ám, mert akkor megéhezek, megszomjazok.

Tanakodnak, tanakodnak.

– Mit csináljunk? Megmentötted a fiókám, mit csináljunk? De én nem bírom ki étlen-szomjan tizenhét napig. Repülni köll mindig.

Hát megállapodtak. Fogtak két kecskét, megnyúzták őket, csináltak két tömlőt belőlük. Az egyikbe raktak vizet, a másikba raktak húst. Ű belekapaszkodott a sasmadár nyakába, a sasmadarat fogta a két kezibe. Mondta neki:

– Ha jobbra fordulok, akkor vizet adsz, ha balra fordulok, húst adsz. De adjál akkor, mer másképpen nem lesz erőm, leejtelek.

No, elindultak. Egyik tömlőbe hús, a másik tömlőbe víz, má bőrbe. Ű meg ott a tömlők előtt fogja a nyakát, és ott van. Fönn ül a sasmadáron, röpülnek. Röpülnek. Jobbra fordítsa a fejit, vizet, balra, húst. De mönnek ám öt nap, hat nap. Hetedik nap mönnek. Má elfogyott mindön: hús is, víz is. No, most mi lösz? De mindig a

tenger fölött repültek, mindig a víz fölött. Ő má látta, má homályosan látszott a part. Akkor megin balra fordítja a sasmadár a fejit. Hús kő neki.

– Most mit csináljak? Semmi nincs!

Azt mondta, ha nem lösz, akkó leejti a tengerbe. Fogta, vót neki kése, a késsel a farából vágott egy darab húst, és odaadta a sasmadárnak a szájába. A saját húzábul vágott neki.

– Fáj, fáj, de hát én haza akarok érnei.

A kislány bántotta, ugye. Oda is értek a parthó. Azt mondja a sasmadár.

– Milyen húst adtál te neköm legutóbb?

– Hát – aszongya – mit adtam vóna? A saját combombú vágtam le.

– Hú – aszongya –, tudtam vóna, ilyen édös neköd a húszod, rögtön mögöttelek vóna.

– Hát bocsáss meg, ne bántsál

– Mutasd, hol van?

Megmutatja a combját, a farát, hát luk van, ahol kivágta. Fogta a sasmadár, kiköpte a húst oda. Rögtön összeforrt neki.

Hát, no, elbúcsúztak. E mönt visszafelé. Na, most hová?

Elindult, megy, mendegél. Megin ment öt napot. Hát látja, most má kezd az erdő gyünni. Itt má olyan sík terület, olyan kopár sivatag, homokbuckák. Fújt a szél. Hát má látja, hogy kezd az erdő gyünni. Hát látja hetedik nap, hogy egy épület... Hallja, hogy... Mi van itt? Szól a zene! Fújják a réztrombitát, cintányér. Mi van itten? Mén közel, lát egy épületöt, egy sárgát. Odabe, hát lakodalom van. Muzsikának. Az asszonyok körülállnak, gyerökök... Hú, lakodalom van! Odasettenkedett. Hát az ű barátai: Ólombarát meg a Vasgyúró. A két lánnyal esküdtek, a harmadik a meg vót a cselédlány. Az ű szerelmese, a Marika. Nem mer mingyá bemönni, sok nép van. Ő meg persze rongyos, össze van típve a ruhája, piszkos. Hát a lány gyün véletlenül kifelé. Sír, szipog, maszatos vót ám, ugye, mer ilyen cselédlány sose szép. Mer mosni köllött neki a tálakat, kondérokát, malacokat ötetni.

– Gyere ide!

Hú, megismerte.

– Látod, neköm mit köll csinálnom? Van egy malac, olyan supákos, mög köll a malacot mindig mosdatni, megcsókolni, másképp nem övött.

– Hú, az anyátoknak!

Bement. A zenészüket bal kézzel, egyik kézzel egyik felé, másik kézzel másik felé. Elkapta a két fickót. A két kézzel összeverte őket.

– Mit akartok tik?

Azok meghökkentek, meg is ijedtek jobban, mint ahogy fétek.

– Jó van, ne bánts, Milos Kobilos. Mink szolgálid löszünk.

Azok szolgálai lőttek, a két feleség is. A lányt meg elvette. Még máig is élnek, ha meg nem haltak. Aki nem hiszi, az járjon utána. Ott van az Óperenciás-tengeren túl.

AZ ÖRDÖGNEK ELADOTT LÁNYOK

Egyszer vót egy embernek három lánya. És ez a három lány mindig kötne, mindig kötne, de nem bírt venni nekik kötni gyapjút az apjuk, amennyit bírtak azok kötni. Elindult, hogy hát valahunnan szerezzon gyapjút, hogy hát bírjanak kötni. Egyszer elment egy temető mellett. Hát odament egy emberhez. Hát azt mondja:

– Bácsika, mi járatban van?

– Hát – azt mondja – van három lányom, de azok mindig kötnek, mindig kötnének, má nem bírom a fonalat nekik beszerezni.

– Hát itt van, adok én kötni való fonalat, de legalább az egyik lányát adja nekem.

Jó van. Hát elvitte az ember a fonalat. És az egyik lányáért elment, és elhozta a lányt magához. Az az ember félig-meddig ördög vót. Aztán akkor a lány itt maradt az ördögnél, a másik kettő meg fonyt.

Mikor hát megin elfogyott, megin elment ahhoz az emberhő, de nem merte kérdezni, hogy hun a lány, hanem hát megin kért fonalat, hogy bírjon kötni a lány.

– Odaadom megin egy lányér.

Odaadott megin egy lányt neki, és elvitte a fonalat. No, má két lány vót annál az ördögnél, de hát nem merte senki se kérdezni, hogy hun van a két testvér. No, hát akkor a legfiatalabb mondja, hát aszongya:

– Elmék én azt a két testvéreket megnézni.

Hát, mikor elment, hát nagyon szép, szép, nagyon szép lakás.

Azt mondta neki, hogy hát ő elmén temetőbe most.

Aztán egy halottat kiásott a sírból, kivette a máját. Azt behozta a szobába, azt akkor mondta neki:

– Ezt a májat edd meg, mert ha nem őszöd mög, akkó oda kerülsz, ahun van a többi testvéröd. – Oszt akkor az ördög azt mondja: – Én most három napig alszok, ezt addig ödd mög, aztán akkó lösző a felcségöm.

De a lány simogatta neki a fejit, oszt kérdezgette, hogy hun van neki ereje: földön vagy a vízön.

Aszongya, úneki erő nincs a vízbe, hanem csak a földön. És ha ezt a májat nem őszöd mög, akkor te is oda kerülsz, ahol vannak a testvérjeid. De három napig én alszok.

Hát úgy is vót. Lefeküdt, a májat megin odatette az asztalra, és azt mondta neki:

– Ha a májat megeszed, akkor van ott mindönféle önnivaló, készíthetsz magadnak mindönfélét, amit akarsz.

Hát akkor a macska ott vót a konyhába, oszt odadobta a macskának a májat. Oszt a macska megette a májat. Oszt akkor fölébredt az ember. Azt kérdezte, hogy hát:

– Májacskám, hun vagy?

Nem szól semmit a májacska.

– Nohát – aszongya –, most lösző a feleségem, mert a májacskát mögöttem. Most itt van, készítsé magadnak, amit akarsz, mer neköm most tizenöt napig kő aludni.

Hát akkó úgy is vót. Lefeküdt az ördög. De azt mondja:

– A tizenkettedik szobába ne menj, a tizenegyedik szobáig mehetsz, de a tizenkettedik szobába ne menj.

De hát ő mégis kíváncsi vót. Hát mikó odamönt, hát az ű két testvérje meg egy ember – így van nekik fúrva a fülükön a bot, és föl vannak akasztva a fogasra. De azt az embert megkérdezte, hogy tud-e ű csinálni valami dobozt, amibe ű belefekszik, abba a dobozba vagy ládába, hogy űtet a vízre engedjék. Mer ha az ördög valahun így megfogja, hát széttípi, hanem hát vízen csak lesz neki élege.

Hát úgy is vót. Megcsinálta az az ember egykettőre. Oszt mentek vizet keresni. Hát nem vót messze a víz, ujan folyóvíz. Oszt oda készítőit ű magának mindönt. Olyan nagy ládát csinyáltak, oszt beletették a ládába, oszt elengedték a vízen. Hanem a két testvérjit meg az embert megtalálta ám az ördög, azokat széttípte, de eztet nem találta meg.

Nohát akkor arra mönt a király halászni. De nagyon szép lány vót. Aztán akkor kivették ládástul. Akkó azt mondta nekik:

– Jaj – aszongya –, ne tegyőnek engömet ki, mert engemet az ördög úgyis széttíp. Énneköm a földön életöm úgy sincs, csak a vízön.

Akkor a királynak nagyon megtetszett a lány, oszt mondta:

– Te az én feleségöm lösző.

– Én nem bírok, mer értem elgyün az ördög, ha észrevöszi, hogy én hun vagyok. Az engömet széttíp. Neköm a földön nincs életöm.

– Nem – aszongya –, gyere csak nyugodtan – aszongya –,
nem lösz semmi bajod.

Nahát úgy is vót. Elvitte a palotába, mer nagyon szép lány vót.

Egyszer gyün ám az ördög. Hát akkor odaállította a király az
oroszlánokat. Aztán mén ám az ördög a királyi lakásba, de az
ördögöt széttípték az oroszlányok. Nahát akkor megesküdték. Oszt
lakodalmat tartottak. De ujan szép lakodalom vót, még én is ott
vótam. Aszt akkó adtak ujan nagy csontot, hogy rágjak. Oszt rágtam,
rágtam a csontot. Nem bírtam megrágni. Átdobtam a házon. A mi
Etánk (ölében tartja unokáját) éppen ott csücsült a ház mögött, oszt
éppen ide a seggibe dobtam. Azér éppen itt van neki luk a seggin.
Vége.

JÓSKA ÉS MARICA

Egyszer vót egy szegény ember a feleségivel. Aztán vót nekik két gyerekük. Az egyiknek Jóska vót a neve, a másiknak meg Marica. Aztán megbetegedett az asszony, meg is halt. A gyerekek fölcseperedtek, hát anyjuk nélkül nagyon bajos vót az embernek nevelni őket, fölnevelni.

Hát elvött az embör egy másik asszonyt. Ez meg irigyelte a gyerekeket, neki nem vót családja, az asszonynak. Mostohaanyjuk irigyelte. Hogy hát valahogy el köll tüntetni a gyerekeket. Hát aztán nagyon sajnálta az apjuk őket, de hát mégis eleget köll tenni az asszonynak.

Azt mondja, hát ű nem teszi el láb alú, hanem majd beviszi őket az erdőbe, ott hagyja őket. Majd a vadállatok szétszaggatják őket. De hát a gyerekek nem tudták, hogy mit akarnak csinálni velük. Este megvót a vacsora. Akkor még a gyerekek örültek, hogy hónap majd mennek a papával az erdőbe. Majd röggel látnak ott humiféle vadállatokat, ahogy vágják a fát. A papájuk vitt olyan buklis izét, kabakot magával, meg baltát. Mikor reggel elmentek az erdőbe, tüzet gyújtott a gyerekeknek ottan, hogy melegedjenek. Fölmászott a fára, oszt fölkötötte a kabakot. Ahogy a szél lengedezett, úgy veregette a fához, mintha valaki mindig vágná a fát, szóval...

A gyerekek ott eljátszadoztak. Közben megéheztek, és kezdött sötétedni. Kezdték sírni, aztán elmentek a papájukat keresni, hogy hát mönnének haza, mer ők megéheztek. Az apjuk otthagya őket, csak azt a kabakot kötötte föl, hogy a gyerekek gondolják, hogy ű vágja a fát. Hallották, ahogy a kabak verte a fát, ahogy a szél lengedözött. És ahogy möntek odáig, szóval az erdőbe, a lány hamut hintett utánuk, a csapáson, möre mentek. És akkor ott összevissza bolyongtak az erdőbe, de nem taláták mög az apjukat. Keresték azt a csapást, amerre elmentek. Bementek az erdőbe, ahogy az apjuk vezette őket. Hát aztán megtaláták azt a csapást, oszt azon a csapáson gyűttek vissza. De má sötét vót.

Este az apjuk mög az anyjuk má éppen vacsoráznak. Aztán az apjuk azt mondja:

– Hej, nem tudom, azok a szegény gyerekeim! Tudom, most megfáztak, mög mögéheztek.

És maradt nekik maradék. Haluskát főzött a mamájuk.

– De jó vóna most abbul őnekik!

Űk meg kiabáltak az ablakba:

– Itt vagyunk, papa! – szóval hogy mögjelentek.

Hú, az asszonynak nem tetszett ám, hogy visszagyűttek. Oszt akkor beengedték őket, oszt megvacsoráztak.

Hónap megin elmennek az erdőbe a papájukkal. Aztán másik este homokot szórt a lány odáig. Megin úgy csinálta, ahogy előtte való nap. Szóval megin a papájuk vágott fát, oszt otthagya őket megin. Főköttötte az izéket, a buklikat megin, hogy kopogjon, mintha fát váгна. Más este megin úgy jár, mint az előbbin. Emönt az apjuk, megin otthagya őket.

Elkezdtek sírni. Az erdőbe keresték az apjukat, nem taláták sehun. Akkó mentek megin visszafelé. Hát rátalátak arra a csapásra megin, amelyiken a homokot szórt a kislány odáig.

Hát megin vacsorát főzött a mamájuk a papájuknak, megin maradt mákos tészta.

Azt mondja:

– De jó vóna megin a gyerekeimnek, ami most megmaradt, jó mögönnék.

Űk meg kiabálnak:

– Itt vagyunk, papa!

Mingyá elgyűttek arra az időre. Megin beengedték őket.

Aztán harmadik este akkor megin, vagyis akkor harmadik nap megin elindultak. Akkor az asszony azt monda, hogy:

– Hogy tudta te visszagyűnni azon a csapáson éjjel?

A kislány megin, hogy hát hamut szórt, meg homokot.

Akkor azt monda az anyjuk, hogy ád ű köleskását, hogy azt szólják majd, ha gyűnnek visszafelé azon a csapáson, majd vissza tudnak gyűnni.

Hát el is fogadta a lány a köleskását, ahogy möntek, úgy szórt. Megin úgy jártak ottan. De aközben a madarak fölszödték a köleskását a csapáson, úgyhogy mikor este gyűttek vóna vissza, akkor nem talátak rá a csapásra, mer a madarak fölszödték a köleskását a csapásrul. Nem tudták megtalálni a csapást.

És akkor, ahogy mendegéltek ott összevissza az erdőbe, nem tudtak rátalálni. Oszt láttak nagy messzeségbe, hogy valami világít

az erdőbe. Akkor aztán abba az irányba tartottak, hogy hát elmönnék mögnézni, hogy mi lehet ottan.

Ahogy möntek, hát tényleg valami házikót találtak az erdőbe. Akkor bekopogtak, bemöntek, hát egy öregasszony lakik a házba.

Kértek bebocsátást.

Kérdezte, hogy merre jártak.

Megmondták, hogy hát hogy és mint jártak.

És akkor beengedte őket.

Azt mondja:

– Hát éppen két ilyen gyerekre van... hát neki szüksége. A kisgyerek lesz a favágó, fát szedeget az erdőbe, a lány meg süt, főz meg segít az öreg babukának.

De odajártak betyárok. Tizenkét betyár járt oda aludni, szóval éjszakára, az öreg anyáho. És aztán ez több esztendeig tartott, amíg ott vótak, ott tartózkodtak. A lány meg megnyőtt. Akkor a lány beleszeretett az egyik betyárvezérbe. És mindig félt attul a betyár, hogy hát el kellene tenni a Jóskát a láb alul, mer hátha nem tetszik neki, hogy hát a lányt elvöszi. És akkor mindig azon spekulált, hogy hogy kellene a Jóskát eltüntetni, eltenni láb alú.

Hát osztán, de útközben – azt elfelejtettem mondám ahogy möntek a házikóhoz, találkoztak az oroszlánnyal. És agyon akarta a Jóska verni. És akkor könyörgött az orosz lány, hogy ne bántsa, majd valahogyan segítségére lesz neki. Adott neki egy sípot, hogy ha bajba lösz, csak fújjon bele a sípba, akkor majd ő segítségére lesz neki. Aztán úgy is vót.

Akkor még tovább mentek, akkor még találkoztak egy medvével. Annak is valami kölkei vótak, valami víz el akarta vinni, oszt föl hordta őket a partra, hogy el ne vegye a víz őket. Oszt az is azt mondta, hogy majd segít neki, ha bajba kerül. Az is adott neki nádfurulyát, hogy ha belefúj, majd ő meghallja, és majd ő segít.

Megin avval mentek tovább, míg ráakadtak egy farkasra megin. Annak is a vadászok a kölykeit agyonlőtték vagy mi, és azon is segített valamit. Akkor a is azt mondta, hogy majd ő is segítségére lesz, hogy segített rajtuk.

Mikor aztán ő bajba vót, az öreg anyóka azt mondta:

– Hát tudod mit, lányom, hogy fogod elpusztítani a Jóskát? Majd este meg köll csinálni neki a fürdőt, majd megfürdik ő ottan.

Lefekszik a teknyőbe – azt mondja –, akkor próbáld összekötni – azt mondja – a két hüvelykujját. És ha nem bírja elszakítani, akkor majd szólunk a betyárnak, hogy végezzen vele, szóval.

Mer erős gyerek lett má a Jóskából.

Hát aztán első este, mikor csinát neki fürdőt, akkor hát fürdött. Marica megkötötte neki a két ujját, hát akkor elszakította. Szóval akkor nem merték behívni a betyárt.

Másik este megin, akkor erős spárgával megkötötte a lábujjait. Azt is elszakította a Jóska.

Harmadik este még erősebb izével megkötötték. Akkor a Jóska nem bírta elszakítani. Akkor a Marica elszaladt az öreg anyókához, hogy gyűjön, mer most má nem bírja elszakítani, most má el bírnak vele banni. Akkor a betyárok begyűttek. És azt mondták, hogy most má nincs mentség, most má végeznek vele.

Azt mondja Jóska:

– Most má látom, hogy végem van, legalább még egyszer engedjék, hogy abba a furulyába, hogy belefújjak. – Szóval az utolsó kívánsága az vót. Aztán nem bánta, akármilyen lesz.

Aztán belefújt az egyikbe. Hát rögtön ott termett az oroszlán. Aztán a másikba, akkor a medve, mikor a harmadikba, akkor a farkas. Begyűttek szóval mind a hárman, hogy hát mi a baj.

Akkor mondta hát, hogy mit akarnak vele.

A farkasok fogták, szétmarcangolták az öreg mamát meg a betyárokat mind összeszaggatták ottan. Csak a Marica maradt meg, szóval, élve. Azt mondta, hogy azt ne bántsák.

Akkor Jóska mögpakolta a tarisznyát. Maricára ráharagult. És volt egy pincelakás ottan, és ott belökte a Maricát, meg az összes betyárokat bedobta ottan. A szétmarcangolt testüket, és rájuk zárta az ajtót. És akkor elment világnak onnan hazu.

Ahogy mönt, möndögélt, akkor elment egy város alá. A király is benn lakott abba a városba. És akkor, mikor odaértek, vót egy olyan tó a város szélén. Ott vót egy hétfejű sárkány. És annak a sárkánynak mindönnap kellett egy lány, szóval, eledelnek. És utoljára má annyira kifogytak a lányokbul, hogy a királynak a lányaira gyűtt a sor. Az üvéi legutoljára maradtak má. És a király lányának vót egy nagyon jó szeretője. Az meg nagyon sajnálta a királylányt, de

nem mert elmenni megmenteni, hanem fölászott egy magas fára, és onnan figyelte, hogy mi lesz a lánnyal.

Eközben meg a Jóska odaért a folyóparthoz, a patakparthoz, ahol a sárkány má várta. Egy lány van ottan, látta, hogy a királylány má ott van, oda vitték. Várták, mikor gyün ki a sárkány.

Hát ű kérdezte a lányt, hogy mé sír, mi van vele.

Azt mondja, hogy így és így, hogy mindennap egy lányt kell adni a sárkánynak, és most má kifogytak a lánybul, most má úrá került a sor. Ő is má sorba gyütt.

– No – azt mondja –, ne félj, majd én megszabadítlak!

Akkor, mikor a sárkány kidugta a fejit, fogta a kardját, levágta a sárkány egyik fejit. Akkor a másikat is. Akkor mind a hét fejit levágta a sárkánynak. És akkor fogta, kivágta a sárkánynak minden szájából a nyelvét. Berakta a tarisznyába, s akkó avval ment, otthagya a lányt is.

Akkor az az izé, aki vót szerető, az meg figyelte a fáról, akkó legyütt, akkó elment a lányér. Akkor bevezette a királyhoz a lányt, hogy hát ű megszabadította. És vitte a sárkánynak a hét fejit bizonyítékul, hogy hát levágta a sárkánynak a fejit. El is vitte.

El is hitték neki, hogy hát ű szabadította meg a lányt. Tartottak nagy lakomát. Lakodalom vót. Ez meg arra járt éppen, a Jóska, mikor hallotta, hogy annak a lánynak a lakodalma van.

Akkor elküldte először az orosz lányt. Adott neki tarisznyát, hogy hát vigye a nyakába.

Azt mondta neki, menjen el a királyi udvarba a lányhoz. Megösmeri-e a lány? Mer akkor is vele vót, mikor megszabadította Jóska, hátha valamit küld, ennivalót.

Hát akkor elment a medve. Mindenki félt tőle, vagyis az orosz lán ment előbb. Aztán bemönt. A kutyák zavarták az úton, de hát nem félt semmitül, csak bement a kapuig, akkor beengedték a kapun a királyi udvarba. Ott beengedték. Akkor a királylány meglátta. Kérdezte, hogy hát honnan gyün.

Akkor a király azt mondta, hogy:

– Nem kell bántani, adni kell neki inni. – Meg szóval, útravalót is pakolt neki a királylány. Bort is öntött az üvegbe, aztán belepakolta. Ŭ is jólakott ottan. Mer a királylány má tudta, hogy a

Jóskának az állatja vót az. Akkó az elment. Elvitte. Mikor elvitte, hát teli vót pakolva jó élelemmel. Jóska is jólakott.

Akkor későbben meg elküldte a medvét megin. Az a legény, szóval a vőlegény, aki vót, az három vánkuson ült. Mikor az oroszlány elvitte, akkor a vőlegény alul kirepült egy vánkus. Má gondúta, hogy valami baj lesz itten. Aztán gyűtt a medve megin. Annak is úgy csinyát, annak is megpakolta. De később, má ebéd vót akkó. Azt is töött neki, az üvegbe bort, meg készített neki a lány elemózsiát, meg küldött neki is, a Jóskának. Akkor megin kirepült egy vánkus a vőlegény alú.

Estefeale akkor megin elküldte a farkast megin. Mikor elment a farkas is, az utcán kutyák zavarták, de ű nem félt, ment be a királyi udvarba. Mindenki fét, utat engedtek neki. A királylány megin meglátta, hogy a farkas is ott van, mingyá annak is adtak önni, meg pakolt is a tarisznyába, tött útravalót, hogy vigyen Jóskának is. Hát akkor e is megtörtént. Akkor a harmadik párna is kirepült a vőlegény alú.

Aztán a Jóska akkó fölkészült, elindult ű maga is, elgyűtt az állatokkal együtt. Mikor begyűtt, beér a királynak a kapuja elébe, akkor kérdezte, hogy bemehet. Bebocsátást kért.

– Igen, be. Hát mit akar?

Bemönt. Hát akkor kérdezte, hogy hát:

– Mi van itten? Lakodalom?

Mondják:

– Lakodalom.

Azt mondja:

– Miféle lakodalom? – mivel a királlyal akar beszélni.

– Lehet.

Ű azt mondta, aki a lányát kiszabadítja a sárkánynak a karmai közül, hát ű annak a fél királyságot odaígérte, és az lesz a király utána, szóval, miután meghal, utána.

Hát azt mondja:

– Hogy tudták meg, hogy ki szabadította meg?

– Elhozta a sárkánynak a fejit, itt a bizonyíték.

Azt mondja:

– De hát nézzék meg, a nyelvük benne van-e a szájukba!

Megnézték, hát egynek sincs nyelve.

Hát akkor kihúzta a tarisznyájából. Hát azt mondja:

– Itt vannak a nyelvek.

Hát azt mondja:

– Ki szabadította meg?

Hát akkor a lányt előhítták, hogy mondja meg.

Hát azt mondja:

– Tényleg ő szabadított meg, a Jóska.

Akkor a vőlegényt, a vót föl kötötték a lónak a farkára. Elvitték, kizavarták, örökre elvitte a ló.

Akkor újból tartották a lakodalmat evvel a másikkal, evvel a Jóskával. És akkor három nap, három éjjel tartott a lakodalom. A ház mögött ott vót egy patak. Tejből vót a patak, körös-körű meg cukorbú vótak a partok. A cukorparton meg vótak a nagy barackfák meg kiflifák meg zsömlefák. Potyogtak a tejbe. Abba fürödtek az összes lakodalmások. Még a Jani is ott vót tán, ugye? (A jelenlévő kisfiúhoz.)

Több év múlva mindig kíváncsi vót a Jóska, hogy hát mi lett a Maricával, mi lett az ő testvérivel. Akkor egyszer föl pakolta hintóra, aztán elmentek oda a Maricához látogatóba.

Mikor elmentek, odaértek, hát Marica még ét. Épp a betyároknak az utolsó csontjait szopogatta má. Mind föl léte a pincébe. Mögötte minnyáját. Ujan högyös csont vót még az egyikbe, amit szopogatott. Azt a zsebibe dugta.

Akkor elvitték a Maricát is a palotába. Ű vót, mint szobalány, ottan. De a Marica mindig azon spekulát, hogy tudja visszaadni neki ezt a bosszút, hogy úvele így bánt a Jóska, hogy ennyi ideig ott tartotta.

Oszt mikor egyszer megágyazott — Jóska má nagyon kényös vót, ugrát az ágyakon, hanyatt hempörgött, kényös vót —, hát a Marica fogta ezt a hegyes csontot, odatette a lepedő alá. A Jóska egyszer ráugrott, körösztűlszúrta a hátát a csont.

Hát hogy kerűt az oda?

Hát akkor előgyűtt, hogy a Marica tette azt oda.

Akkor a Maricát is a lónak a farkára kötötték. Elemésztették a Maricát is. A Jóskát megoperáták, és tovább éltek, ha meg nem haltak. Még most is élnek talán.

HALÁLKOMA

Egyszer vót egy szegény ember, nagyon sok családja született neki má. Má tizenkettedik gyereke megszületett, és má nem tudta, hogy kit híjjon komának a községbe.

Akkor elindult a másik, a szomszéd községbe, ott keresett tizenharmadik komát is má. Ahogy mönt, találkozott egy emberrel. Nem tudta, hogy kicsoda.

Kérdezte ez az ember, hova akar menni.

Azt mondja:

– Elmék a szomszéd községbe komát keresni, mer má tizenkettő van a községbe, má tizenharmadik gyerek születőit. Má röstellem, má nem tudok, kit híjjak komának. Elmék a másik, szomszéd községbe.

Azt mondta neki az az ember, hogy ne menjen sehová se, majd ű lesz komája. De hát ű is szegény, neki nincsen semmije se, nem tud semmi ajándékot adni, hanem megmondta, hogy ű a halál. Hát ű nagyon segít rajta. Egy professzor, híres doktorrá csinálja űtet. A komát, szóval. Abbú nagyon mög fog gazdagodni. Avval tud segíteni, mással nem tudja segíteni a szegénységit.

Akkor elmentek hozzá. Akkor megköröszölték a tizenharmadik gyereket. Utána möglött a körösztlőebéd. Beszéltek humifélét, akkor mögmondta, majd ha ű híres orvos lösz, akkó mikó behíjják a beteghő, mikó begyün, meglátja, ha ű a betegnek a fejnél áll, akkor annak a betegnek má nincs mentsége.

Akkor annak a betegnek meg köll halni. De ha a lábánál áll, ki lehet gyógyítani.

– Te kérhetsz akármennyi pénzt, hogy ki is gyógyítod azt az embört. Csak a koma látja. Más nem fogja látni.

Úgy bele is egyeztek ebbe. Elbúcsúztak.

Aztán a városban többen lettek betegek. Aztán valaki azt elhíresztelte, hogy van itt egy embör, aki tudja gyógyítani a betegöt. Osztán utána annyira főkapták, mint a leghíresebb professzort. Az egész országba vitték. Hintókat küldtek érte. Akinek ű azt mondta, hogy möghal, kár köteni is rá, az möghalt. Aki mög azt mondta, hogy kigyógyítja, mindönki kigyógyult. Hát híres professzor lett belőle.

Hát aztán annyira meggazdagodott, hogy má vött magának szép házat is, mög mindöne vót má. Jószága is, mög a többi

családjának is mindnyájának má, akik má férhöz möntek, lányok, má megnősültek a gyerökök, minnyájának házat is vött má. Szóval möggazdagodott nagyon az orvosi tudománybul.

Aztán abba az országba mögbetegedett a király is. Hát az összes orvosokat előhítták. Má lemondtak rúla, hogy nem tudnak rajta segíteni. Akkó valakinek az eszibe jutott, hogy van egy parasztszármazású híres orvos, hátha még az tudna segíteni. Akkor hát elő kell híni azt is. Akkor elküldték mingyá a királynak a családja, hogy menjenek, hozzák el ezt az orvost is. Hátha tudna segíteni rajta.

Elmentek érte hintóval, el is hozták a királyi udvarba. Várták nagy pompával a híres professzort. Bemönt a szobába, hát a koma a fejinél áll a királynak.

És azt mondták, hogy kigyógyítja a királyt, sok aranyat ígértek neki meg mindent. Szóval tíz évre ellátták élelemmel meg mindön, csak gyógyítsa ki a királyt. De hát a koma a fejinél állt.

Akkó a koma gondolkozott, hogy mit csináljon. Hát jó vóna az aranyat is bevasalni, meg azt, amit ígértek neki, de hát a koma a fejinél áll.

Akkor azt mondta:

– Hát más mentség nincsen, fogják mög a szolgák az ágyat, fordítsák mög! A lábakat amarra fordítsák, a fejit meg erre.

S akkor megfordították az ágyat, és akkor a király fölépült. És a szegény ember megkapta a sok aranyat meg mindönt.

De utána rá egy hétre elment a halál a komáho.

– Hát koma, így és így, hát te engöm becsaptál – azt mondja. – Most nincs mentség, most neköd köll möghalni a király helyött, mer te becsaptál engöm – azt mondja. – Átfordítottad az ágyat. Hát most nincs mentség, neköd köll möghalni a király helyött.

Akkor a koma nagyon rimánkodott, hogy így mög amúgy.

– Nem, nincs mentség.

Neki meg kellettött halni akkó a király helött.

A VÉN BAKANCSOS KALANDJAI

Hol volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengeren, de még az üveghegyeken is túl, ott, ahol egy kis kurta farkú malac túr, volt egyszer egy bakancsos katona, aki már olyan rég szolgált a regimentnél, hogy a harminckét fogából itt-ott volt már tizenhat, a többit beletörte a prófuntba. A bajusza meg olyan hosszúra nőtt, hogy háromszor is a füle köré csavarhatta.

Egyszer kunyerálta az obsitot, de biz meg nem kapta. Föltette magába, hogy elszökik.

El is indult sétálni egy vasárnap délután, és úgy elsétált, hogy vissza se nézett többé a kaszánya felé. Ahogy a városból kiért, a bugylibicskáját is elhajította. Gondolta, hogy ha kenyerre nincs, hát bicskája se legyen. Ahogy továbbvándorolt, egyszerre csak egy erdőbe ért, ahol aztán elővette az éhség, és kénytelen volt vadalmát enni, amely oly rossz savanyú volt, hogy nem győzött tőle eleget köpni.

Egyszerre csak hirtelen előtte termett egy vén koldus. A baka a lajbizsebébe nyúlt, és talált benne három penészles krajcárt. Előre örült a jólakásának, hogy majd vesz valamit a három penészles krajcáron, de amint megpillantotta a vén koldust – a vén koldus nem volt más, mint maga Szent Péter –, odanyújtotta neki a három penészles krajcárt.

A koldus nagyon szépen megköszönte a baka jószívűségét, és ezzel eltűnt a baka szemei elől. Szent Péter elmondta találkozását Istennek a jószívű bakával.

Isten megsajnálta a bakát, és ismét elküldötte hozzá Szent Pétert, hogy mondjon három kívánságot, és teljesíteni fogja a kívánságait. A három penészles krajcárért három kívánságát fogja az Isten teljesíteni a bakának.

Úgy is lett. Szent Péter újra megjelent a baka előtt, de mikor a baka megpillantotta, azt mondta neki, hogy:

– No ugyan, atyafi, te is nagy hiába jöttél, mert nekem sincs már a jó szándéknál egyéb.

Erre a koldus azt mondta:

– Nem is jöttem én alamizsnát kérni tőled, hanem meghálálni a jószívűségedet.

A baka azt mondta, hogy:

– Mit várhatnék én az ütött-kopott koldustarisznyától.

De a koldus azt mondta, hogy:

– Mondjál három kívánságot, hogy mire van szükséged, és majd meglátod, hogy teljesíteni fogom a kívánságaidat.

Nekibátorodott a baka, és elkezdte mondani, hogy mire van szüksége.

– Hát jó volna egy finom fehér cipó, amelyből akármennyit ennék, soha el nem fogyna. Aztán jó volna egy kulacs jó finom fehér bor, amelyből akármennyit innék, soha el nem fogyna.

Szent Péter megkérdezte a bakát:

– Hát a lelked üdvösségét kéred-e?

De ő azt felelte:

– A lelkem üdvössége akkor kell majd, ha meghalok.

A koldus hirtelen eltűnt a baka szemei előtt.

Amint így tátja a száját a hirtelen való eltűnésen, hát látja ám, hogy nagy csörömpöléssel, gallycsörgetéssel ereszkedik le egy nagy görcsös bot. A bot végén van akasztva a tarisznya, a tarisznyába cipó, a sonka meg a kulacs.

Több se kellett a mi bakánknak, nekidült emberül a falatozásnak. Olykor-olykor kortyantott is a kulacsból.

Szent Péter elmondta Istennek, hogy a baka nem akarta kérni a lelke üdvösségét. Isten ezért megharagudott a bakára, és elküldötte Szent Pétert Belzebubhoz, az ördögök uralkodójához, hogy itt és itt az országúton találjanak egy vén bakát, és husángolják el alaposan.

A baka, ahogy továbbvándorolt, nekiesteledett az idő, és elkezdett esni az eső, csak úgy szapulta a vén bakát. A látóhatár szélén egy kis tüzet látott csillogni. Ahogy közelebb ért a tűzhöz, akkor látja, hogy a tűz körül tizenkét fekete legény nagy furkósbottal kucorog. A baka megijedt, de katona létére mégiscsak szégyellte elkerülni a tüzet, hanem egyenesen odament, és köszönt:

– Jó estét, atyafiak. Adjanak egy kis meleget.

– Jó estét – röffentek föl az ördögök. – Éppen azt akarunk adni. Meleget. Hát te mit adsz nekünk?

– Odaadod-e a cipót?

– Majd, ha fagy!

- Hát a sonkát?
- Majd, ha fagy!
- Hát a kulacsot?
- Azt is akkor!
- De hát ha most is.
- Nem biz én – felelte a baka.

Nekiszalad egy, a tizenkettő közül a legmarkosabb. Összeköti kezét-lábát, úgyhogy még szuszogni se bírt. A többiek meg a furkósbottal alaposan elnászpángolták a vén bakát, és vérbe fagyva otthagyták az országúton.

Isten ismét megsajnálta a bakát, és elküldötte hozzá Szent Pétert abban a reményben, hogy most a kiszenvedett kínok után a lelke üdvét is kérni fogja a baka.

Szent Péter újra megjelent a baka előtt, és megkérdezte, hogy mire van neki szüksége, mert az Isten újra teljesíteni fogja a kívánságait.

A baka elkezdte sorolni, hogy jó volna, ha visszakapnám a cipót, a sonkát meg a kulacsot. És még jó volna egy finom makrapipa, amelyből soha nem égne ki a dohány. És jó volna egy jó furkósbot, amelyiknek azt mondanám: „Üsd, vágd, furkós, nem apád!”, egy regiment ördögöt is szétverne.

És Szent Péter ismét megkérdezte a bakát, hogy:

- A lelked üdvösségét kéred-e?

A baka azt felelte, hogy:

- A lelkem üdvössége akkor kell majd, ha meghalok.

Szent Péter ezzel eltűnt a baka szemei elől. Amint így látja a száját a hirtelen való eltűnésben, hát látja ám, hogy nagy csörömpöléssel, gallycsörgetéssel ereszkedik le egy nagy görcsös bot. A bot végire van akasztva a tarisznya, a tarisznyában a cipó, a sonka meg a kulacs. A tarisznya végén pedig egy finom makrapipa vígan eregeti magából a füstöt. Több se kellett a mi bakánknak, nekiült emberül a falatozásnak. Olykor-olykor kortyantott a kulacsból. Aztán szájába vette a pipát, kezébe vette a furkósbotot, és elindult a pokol felé.

Amint így vándorolt, fű, fa, bokor, minden mintha tiszta fekete szénből lett volna. A baka hátranézett. A Napban semmi hibát nem talált, mert az Óperenciás-tenger csillogott a Nap fényétől.

A további vándorlása során találkozott a Feketeország csőszével, mer ez volt a Feketeország.

A csősz megkérdezte, hogy hová megy, és mi járatban van.

Akkor mondta a baka, hogy a pokolba akar menni, és néhány ördögnek be akarja törni a lapockáját.

A csősz azt mondta neki, hogy:

– Ha a pokolba mész, akkor adok én neked egy megbízást.

Belzebub elrabolta a király leányát, és a pokolban tartja fogságban. Szabadítsd ki a király leányát a pokolból, mert már sokan vállalkoztak erre a feladatra, de még egy sem tért vissza közülük. De még ilyen legénnyel nem is volt dolgom. És hozza el Belzebubnak az egyik zápfogát is.

A baka most már egyenesen elindult a pokol felé. Amikor odaért a pokol kapujához, benyitott az egyik ajtón, és az a terem volt a Belzebubnak az ebédlőterme. Oda szokott jönni Belzebub éjjeli tizenkét órakor hetvenkét ördöggel éjjeli ebédre. És abban a teremben nagy kondérokban lelkek főttek, mert a Belzebub lelkeket szokott ebédelni.

A baka vágott egy darabot a ruhájából, és egy zsiradékdarabot a sonkából, és azt beletekerte a ruhadarabbal, és meggyújtotta, és akkor látta, hogy ott van a Belzebubnak a trónja is. Fogta magát, fölment, és beleült a Belzebubnak a trónjába.

Amikor jött az éjjeli tizenkét óra, akkor nyílt az ajtó, és az ajtóban ezer meg ezer denevér meg egy nagy fülesbagoly jelent meg. Ezek húzták a keréktelen kordélyt, amelyben ült Belzebub tűzszemekkel és tűzkoronával a fején.

Amikor Belzebub megpillantotta a bakát, hogy beleült az ő trónjába, elkiáltotta magát az ördögökre:

– Elő, legények, nyársra azt a férget!

De a baka se vette ám tréfára a dolgot. Rákiáltott a furkósra:

– Üsd, vágd, furkós, nem apád!

Fölkerekedett a furkós, és jobbra-balra elkezdte osztogatni az áldást. Az ördögök elkezdtek búni asztal alá, szék alá, ágy alá, de a furkósbot mindenhova odaért. Végre is az ördögök megsokallták a goromba tréfát, és elkezdtek ugrálni az ablakon kifelé. Mind a hetvenkét ördög kiugrált az ablakon, és úgy elfutottak, hogy meg se

álltak a pokol kapujáig. Maga maradt ott Belzebub szidva gyáva vitézeit.

A baka újra rákiáltott a furkósra, hogy:

– Üsd, vágd, furkós, nem apád! És: Furkós, csak a fogát!

Fölkerekedett a furkós, és akkorát vágott Belzebubnak arra a papucs szájára, hogy azonnal a három zápfogát kiköpte.

Belzebub azt kiáltotta, hogy:

– Elég, elég az ütlegekből!

De a baka azt mondta:

– Addig nem elég, míg a király leányát ide nem hozod a pokolból.

Belzebub könyörgőre fogta a dolgot, és megígérte, hogy azonnal megy a pokolba, és odavezeti a király leányát.

És akkor mondta a baka, hogy:

– Elég, furkós, elég!

Belzebub azonnal elment a pokolba, és odavezette a király leányát a bakához, A baka pedig lehajult, és felvett egyet a három zápfog közül, és a lajbizsebébe csúsztotta.

Most már a király leányával együtt visszaindultak a Feketeország csőszéhez.

A csősz megkérdezte tőle, hogy:

– Eszedbe jutott-e, hogy hozzad el a Belzebubnak az egyik zápfogát is?

A baka azt felelte, hogy:

– Igen, elhoztam a zápfogát is, meg a király leányát is.

De a Feketeország csősze azt mondta, hogy:

– Nem nekem kell a zápfog, hanem te dobjad át háromszor a fejedre, és azonnal koronás király lesz belőled.

De a baka azt felelte:

– Nem kell nekem sem a korona, sem a királyság, hanem én haza akarok menni Piripócsra. – Mert a baka piripócsi volt.

De a csősz azt mondta, hogy:

– Piripócs olyan messze van innen, ha gyalog kellene menned, akkor háromszáz esztendeig érnél oda. De hát adok én neked egy táltost, felülsz a hátára, és azt mondod, hogy „Hipp, hopp, ott legyek, ahol akarok”, azonnal ott leszel a Piripócs határán.

Felült a baka a táltos hátára, és azt mondta, hogy:

– Hípp, hopp, ott legyek, ahol akarok! – és azonnal ott termett a Piripócs határán.

Itt a baka leszállt a táltos hátáról. A táltos visszament a Feketeországba a csőszhöz, a baka pedig lassan elindult a határról hazafelé. És a kilencvenkilenc lélek, amelyik ott a teremben ráragadt a baka ujjára, kilencvenkilenc juhhá változott.

A baka útközben találkozott csendőrökkel. Rátámadtak, hogy hol lopta azokat a juhokat, mert egész biztos, hogy nem pénzért vette, hanem lopta.

De a baka ismét rákiáltott a furkósra:

– Üsd, vágd, furkós, nem apád!

Felkerekedett a furkós, és elkezdte ütni a csendőröket, a csendőrök azonnal könyörgőre fogták, hogy ne üsse őket agyon, nem fogják mondani többet, hogy lopta a juhokat, és nem is jelentik föl, csak menjen nyugodtan haza.

Amikor bement a községbe, nem ismeri senki, ő sem ismer senkit. Az ő apja háza helyén is más épület áll.

Isten újra elküldötte Szent Pétert, azzal a megbízással, hogyha eladók, akkor vegye meg tőle a juhokat. És Szent Péter újra megjelent a baka előtt, és megkérdezte tőle, hogy:

– Eladók-e a juhok?

A baka azt felelte, hogy:

– Eladók ám, de most már magammal együtt.

De Szent Péter azt felelte:

– Te nem kellesz, csak a juhok kellenek.

De a baka azt mondta:

– Ha én nem kellek, akkor a juhok sem kellenek.

Akkor Szent Péter azt mondta:

– Rendben van, akkor gyere fel te is a mennyország kapujához, és a Jóisten majd ítélkezni fog feletted, hogy mi történnék veled.

A baka azt vette észre, hogy apró felhőcskéken lépdelnek, akkor tudta meg, hogy ez a Tejút, amely egyenesen a mennyország kapujához vezet.

Amikor odaértek, Szent Péter kizárta a kaput, és a kilencvenkilenc juhot egyenként kezdte beolvasni a mennyországba. De a baka volt olyan ügyes, hogy a kilencvenkilencedik juh

bundájába ő is belekapaszkodott, és a kilencvenkilencedik juh őt is berántotta a mennyországba.

Most már Szent Péter mit csináljon a bűnös lélekkel a mennyországban, már a bakával, hanem odaállította a mennyország kapujához, és odaadta neki a mennyország kapukulcsait is. És most már, ha valaki kopogtat a mennyország kapuján, és bebocsátást kér, akkor a baka csak azt kérdezi tőle, hogy volt-e katona. Ha igen, akkor szó nélkül beereszti, ha nem, akkor ott künn tágas. Akkor kívül marad a kapun. Azóta van a katonáknak részük a mennyországban.

PULYKAVÁROS

Egyszer volt egy ember. Volt három lánya. Az anyjuk meghalt, az apjuk az erdőbe járt mindig. Aztán egyszer nem jött haza. Aztán másnap mondta az öregasszony, hogy ebédet kell vinni neki. Aztán a legöregebb vitte az ebédet. Aztán, mikor elment a legöregebb, sok ebédet vitt, akkor nem jött haza. Másnap mondja az öregasszony, hogy most a másik vigyen ebédet. Aztán a másik vitt ebédet, és az sem jött vissza. Aztán harmadnap a harmadik vitt ebédet, és az öregasszony mondta neki:

– Vidd az ebédet, és adok ritka fésűt és sűrű fésűt.

Aztán elment; mikor elment, hát az apja nagyon nagy gödröt ásott. Aztán hívta a lányát a gödörhöz:

– Gyere, meglátod, milyen nagy gödröt árok.

Aztán az apa elől, ő utána, aztán az apát belelöki a gödörbe. Aztán elkezdett szaladni. Míg az apa kimászott a gödörből, nagyon messzire szaladt. Aztán az apa majdnem utolérte, aztán eldobta a ritka fésűt, aztán ritka erdő lett, aztán, míg ő a fákat kerülgette, a lány messzire szaladt. Aztán megint majdnem utolérte. Megint eldobta a sűrű fésűt, aztán sűrű erdő lett, és nem mehetett utána. Aztán hova legyen, elment egy városba, aztán elment a királyhoz beállni szolgálónak vagy valami pásztornak. Aztán a király mondta neki, lehet pulykapásztor. Aztán pulykapásztor volt. Aztán a pulykák közt aludt is. Kapott valami ennivalót is.

Aztán egy nagyon szép bál kezdődött. Ő is nagyon akart menni bálba, de nem mehet bálba, mert nincs ruhája. Aztán imádkozott, s odaszállt egy fehér galamb, és mondta:

– Itt a ruhád, öltözz föl szépen!

Aztán hozott neki nagyon szép kék ruhát. Aztán fölöltözött szépen, és elment a bálba. Amikor elment a bálba, legszebb volt. Aztán mindjárt beleesett a király szemébe (föltűnt neki). Aztán fölkerlte a király táncolni. A király legény volt. Nem volt sem apja, sem anyja. Aztán mikor eljött a hazamenés ideje, hazaszaladt. Másik vasárnap megint ment volna, de nem volt ruhája. Aztán megint jött a galamb, és hozott neki szép ruhát. Aztán fölöltözött és elment. Mikor elment, kérdezte a király, hogy hová való.

– Pulykavárosba, ahol duvankeszával [*dohányzacskó*] verik a fejüket.

Mert mikor nem jól csinálta a dolgát, akkor a király fejen veregette a dohányzacskóval. Aztán nem tudta másképp megmondani, hanem a király fejét verte a dohányzacskóval. A király gondolkodik, gondolkodik. Aztán mikor harmadszor ment a bálba, a király mondta neki, hogy hazakíséri. Ő azt mondta, hogy egyáltalán ne vezesse haza. Nem kell. Ő egyedül megy haza. Aztán a királynak eszébe jutott, ő az a pulykapásztorlány, akit ő a dohányzacskóval fejen vágott. Aztán megin elszaladt. Senki nem bírta hazakísérni. Aztán mikor másnap fölébredt a király is, ő is, a király maga elé hívatta. Erre az időre már szépen felöltözött. Aztán a király mondta neki:

– Te voltál az a szép lány a bálban?

– Én.

– Akkor én téged feleségül veszek.

Aztán feleségül vette. Aztán két szép gyereket szült. Aztán közben az apja megtudta, hogy hol van. Eljött oda, és beállt béresnek. A gyerekek már olyan két-három évesek voltak. Aztán az apját felismerte, de az apja is felismerte. Aztán az apa mit tegyen, hanem belopózott a szobába, ahol a gyerekek aludtak, mert a gyerekek aludtak az egyik szobába, az apa és az anya a másik szobába. Aztán mit tegyen az apa, belopózik, és a gyerekeknek elvagdossa a nyakát. És akkor elszökött, és a lánya feje alá tette a véres kést.

Ő reggel fölébredt, és mindig a daduska be szokta vinni a gyerekeket. Mikor elment, hogy bevigye a gyerekeiket apjukhoz, anyjukhoz, akkor a gyerekek halottak voltak. Aztán hívta apjukat, anyjukat:

– Itt vannak a gyerekek megölve.

Aztán mindjárt felkelt a király, és megtalálták a királyné feje alatt a véres kést. Aztán mondták, hogy ő volt. Aztán az összes szolgát előhozatta. Mit csináljanak vele, mikor a saját gyerekeit megölte, ő kiabálta, hogy nem ő volt. Aztán az apja azt mondta, mivel ő elvágta a gyerekei nyakát, neki le kell vágni a két kezét, és batyuba kötni a hátára, és elküldeni világgá. Aztán így is lett. Aztán levágták a kezét, batyuba kötötték a gyerekeket, és mondták neki, mehet világgá.

Elindult, de nagyon magas hegyre kellett mennie. Aztán ment föl. Nagyon magas hegy volt. Az apja meg mit tegyen, kapta a tragacsot, és kiabálta utána:

– Gyere, lányom, kicsit segítsek.

Ő mondta, hogy:

– Nem tudom, hogy kell ülni a tragacsra.

Ő akkor ráült, és a lány belelökte a lábával, és az apa a szakadékba esett. Innét nem tudott kijönni. Ő meg csak ment tovább. Mikor fölért a hegyre, hát ott van egy házikó. Aztán az a házikó nyitva volt, aztán bement. Aztán ott letelepedett. Kis idő múlva odajött egy öregember. Aztán mondta neki:

– Dicsértessék a Jézus, öregapó.

– Hol jársz te, lányom, ahol a madár se jár?

– Hát én azért járok erre, mert nagy bajban vagyok.

– Mi van, lányom?

– Hát így és így jártam az apámmal. Az apám olyan volt, mint a sárkány. Két testvéremet megette, és engem is meg akart. Én belelöktem a gödörbe, és elszaladtam. (Elmondja, mi történt.) És eljöttem ide.

Aztán az ember azt mondta:

– Ne félj, lányom, én azt megcsinálom, és megint gyerekek lesznek.

Aztán elment, és belemártotta a gyerekek nyakát, kezét a vízbe, és összeragasztotta, és a gyerekek mindjárt olyanok lettek, mintha sose vágta volna el a nyakukat. Neki is a kezét összeragasztotta. Aztán mondta nekik:

– Én elmegyek innen, éljete, ahogy tudtok. Én vigyázok rád.

Így is volt. Aztán arra ment egyszer a király vadászni. Aztán jött a rossz idő, és a király bement a házukba, aztán kért szállást. Adott neki szállást, és megismerte. Aztán lefeküdt, elaludt. Az anya elkezdett a gyerekeknek mesélni, mert mindig mesélt nekik, milyen gyerekek voltak ők, és a nagyapjuk elvágta a nyakukat.

Az anyjuk mondta:

– Elég mesék vagytok ti!

– Mama, meséljen!

Aztán megint elkezdett mesélni, hogy ők a király gyerekei, és a nagyapjuk elvágta a nyakukat. Aztán a hátára kötötték, és eljöttek

ide, és itt járt az Isten, és összeragasztotta a nyakukat és az ő kezét.
És most mi itt vagyunk, és ez az apátok.

Mikor meghallotta a király, fölébredt, és nagyon örült. Aztán
hazavitte a gyerekeit, és örökké él. Most is él, ha meg nem halt.

Vége.

AZ ÁRVA LÁNY KÁNTORNÉ LESZ

Egy embörnek meghalt a felesége, és akkor a kislánya megmaradt. És akkor mondta a kislányának, sírt, hogy majd hoz másik anyukát, ne sírjon. Hát hozott is másik anyukát, de annak is vót egy kislánya. Az anyukának. Akó kettő kislány vót együtt. Akó az anyuka mindig a sajátját szerette, az embörét nem nagyon. Hanem mindig ide-oda küldögette. De vót nekik egy tehenök, osztán mönjön legeltetni. És akó adót neki olyan sokat fonyini, tudod, valamikor fonytak, és akó a tehén után dógozon. A tehénke legel, a kislányka meg fonyott. Akó má sírta a kislányka: nem bírja megfonyini az egészet, amit adót neki az anyukája. Akkor a tehénke azt mondta neki:

– Ne sírjál, kislányom, csak enged az én fülembe, én megfonyom.

A fülön köröszkül megfonyta mind a tehénke. És gyütek haza, kész vót a fonyás. Kérdözte az anyja:

– Megfonytad?

– Möööög!

Mingyá gyanúskodott, hogy mögfonyta a kislány. Másnap röge megin töbet adót neki. Az üvét nem küdte, csak amaszt. És akó megin sírt a kislánka. Mondta a tehénke:

– No, kislánkám, mér sírsz?

– Azér, hogy most még töbet adot.

– Ne sírjá semit, csak enged a fülembe, majd én azt megfonom.

Meg is fonyta mind megin. Möntek haza.

Hát mögfonytam megin.

Akó az anyukája azt mondta, hogy ű ujan beteg. Hogy hát le köllene vágni a tehénkét, mer ű abul a szívbül akar öni, és akó möggyógyul. Mer látta, hogy talán a kislánynak segítségire vót.

Hát akó harmadnap megin möntek legeltetni. Akó a kislánka megin sírt. Akó mondta:

– Miért sírsz?

– Hát azé sírok, mer tégöd le akarnak vágni.

– Ne sírja semit, csak ha pucóják a belemet, mosák, akó mindig ot lögyé. És valami dobozka lösz a bélbe, ha azt látod, akó hama kapd el, ne mond mög senkinek.

No, úgy is vót. Levágták a tehénkét, és akó a kislány odamönt. Gyűttek több nénik, mosták a belet, de a kislánka is odatolakodik. És azt mondták a nénik:

– Erigy inén! Mit akarsz iten? Máj mink megmosuk. Mit tudsz csinálni?

Hát ű megin csak odatolakodott. Mindig ot vót. Hát aztán egysző megláta egy kis dobozkát. Akó hama elkapta, belerakta a kebelébe.

És akó a saját lányát kímélte. Szépen fölötöztette, és elmentek misére, enek a másik lánynak meg mákot meg kását összekevert, hogy abbul köll neki rétest csinálni. Kész legyen, mire gyűnek. Mindent parancsótak neki, piszkos munkákat, űk megin elmentek misére.

A kislánka akó sírt megin, és akó meggondóta, hogy űneki van valami a kebelibe. Kivette a dobozkát, hát három galamb kirepült a skatulyából.

– Mit parancsolsz, kis gazdasszonkám?

– Jaj, hát itt van mák meg kása, mindön összekeverve, hogy rétest csináljak, ebédet főzzek.

– Ne sírjá semit, majd mink megcsináljuk. Vedd föl ezt a ruhát. Hát az ujan szép ruha vót, hogy ujan nem vót senkinek.

– És eridj csak misére! De csak a templom közepire állj, mikor a mise felinek vége, akkor csak indulj haza, hogy senki ne lásson.

Úgy is vót, szépen fölötztették a kislányt, hogy möhet misére. Úgy is csinált, a templom közepin megállt. De a kórusról a kántor leste, hogy milyen szép lány. Mikor elindult, a kántor is szaladt lefelé. De a kislány má otthun vót. A kántor szaladt vóna elébe, de ő ügyesebb vót. Hama levetköztették megin, és aba a ruhába vót, amibe előbb. Csak ült ottan, és készen vót minden, az ebéd. Mire gyűttek.

– Hát te itt vagy? – mondta neki a mostohája. – Ha látnád, milyen szép lány vót a templomba.

Ű csak hallgatott, nem mondta meg, hogy ű vót az.

Hát akó megin másik vasárnap a kántor előkészített valami ragasztót, oda az ajtóba elébe önti, és akó odaragad, nem tud elmenni.

A galambok fölőztették megin, a munkát is elvégezték. És akó ű mönt megin másik ruhába, aki még szeb vót.

Megin úgy csinát a templomba, csak a közepin állt, mikor a felinek vége vót, csak sarkon fordut, és ment. A kántor meg ot várta má, elébe ment. Hát akó az egyik cipője ot maradt, a ragasztóba, az egyik cipővel hazament.

Gyütek haza.

– Kész-e az ebéd?

– Kész!

– Ha látnád, megin milyen szép lány vót a templomba!

Hát egyszer hirdetik a faluba, hogy a kántor gyün egy cipővel házrul házra. Akinek jó lesz az a cipő, az lesz akó a kántor felesége.

Meghallota az asszony is. Akó az ő lányát fölőztette szépen. Ezt a másik lányt a teknyő alá gyugta, az ű lánya meg a teknyőre ült, és várták a kántort.

Hát gyütt a kántor. Nízczgeti, nízegeti a lánynak a lábát, sehogyan se illett rá. Az anyja meg hozta be a baltát, hogy vágjanak le a lánya lábából.

De a kakas meg fölrepült a kerítésre és:

– Kukorikú! Szöb a kislány teknyő alat, mint a teknyő fölöt!

– Mit mond ez a kakas?

– A, hess, semit se mond!

De a kakas megin:

– Kukorikú, szöb a kislány teknyő alat, mint a teknyő fölöt!

– Hát – aszongya –, nénikém, főnyitom én, mögnézöm, mi van a teknyő alat, ha inár anyit mondja az a kakas.

A teknyő alat meg a kislányt fölőzteztették, mint ahogyan vót a misén, a galambok. A teknyő alat. És a cipő is egyik a lábán vót, a másik hiányzót neki.

Akó hát fölnyitotta, hú, hát ez az a szép lány.

Hát nem tudom sorba mindet. Akó hát nagy lakodalmat csinátak. És engem is meghítak lakodalomba. (Nevet.) És én is ot vótam. És ujan nagy konyha vót, ahun vacsoráztunk. Vótak sorba tálak levesse. Senki nem bírta mögrágni a levest. Tésztát mögöték mindönt, a levest nem bírták mögrágni, csak zsákokba öntögették. Ujan turickókba. Ot vótak a konyhába a sarokba. Én meg ahogyan táncótam a konyhába, elakasztottam azt a turickót, folyt az a víz.

Sok víz vót, az a leves. Akó látam, hogy a Mártika is ot van (unokája), és akó fogtam egy pecát, beledobtam, kihúztam a Mártikét, azér van most két lika az órába.

(Nevet.) Nincs tovább.

A NAP, A HOLD MEG A SZÉL SÓGOR.

Egyszer volt egy király, feleségével éltek egy országban. Volt neki három lánya és három fia. És idős volt a király is mög a felesége is. Aztán a felesége meghalt neki. Úgy talán rá egy hónapra ő is megbetegedett, beteg lőtt a király is. És aszonta fiainak, hogy:

– Hát, gyerekeim, én most má nem sokáig élek. Úgy látom, nekem is ki kell múlni a világbal. Úgy hát nem kérek mást túletek, hanem hát a három lánynak, arra valót, hogy mind a három férhöz mönjön. Ha valaki elgyün kérőbe, amelyikhöz elgyünnék kérőbe, az fogja össze a pekvancát, menjen is hozzá, má ahho, aki eljött kérni.

A gyerekeknek meg azt mondta, a fiainak, hogy:

– Ti meg, ha én meghalok, akkor szóval mindön este üközülük egy mönjön el őrizni az ő sírját. Először a legidősebb, aztán a másik, aztán a harmadik.

Hát nemsokára az öreg is möghalt. Hát amikor besötétedett, a vacsora mögvót, hát valaki kopog az ablakon.

És kérdezte, hogy ki az.

Hát mondta, hogy elgyütt lány kérőbe, a legidősebb lányt akarja kikérni.

Mindjárt be is hítták. Mindjárt fogta a lány, ahogy az apja mondta, a pekvancát, má ment is. Ami vót gyűrűje, azt elvágta kettébe, s a legkisebbik lánynak (?) aztat odadta, amikor találkoznak, hogy arról ismerik meg egymást, hogy összepásztíják a gyűrűjüket. És akkor már kezet fogtak, és el is mentek tovább. Ez a legidősebb fiú meg fogta össze magát, és ment is már a temetőbe őrizni az apja sírját.

Mikor eljött az éjfél körül, hát valami fehér köntösben jött valami hozzá a temetőben. Ű meg mikor látta, hogy gyün, mögijedt, hazaszaladt, ahol lakik. Ez az első este volt.

Kérdezték, a másik két testvér, hogy hát mi vót. Hát nem akarta megmondani.

– Hát majd meglássátok ti is.

Másik este, akkor megin megvót a vacsora, vacsora után megin beszélgettek, hát megin kopog valaki az ablakon. Együtt a másik lánynak a kérője megint. De az első az Nap volt, aki az első kérő vót. Ez a másik meg a Hold vót. Akkó a is fogta össze a pekvancát, s a is elment ahho.

Hát aztán harmadik este rágyűtt a harmadik fiára a sor, hogy hát a is elmén őrizni a sírt. És akkor harmadik este megin eljött a kérő, az mög a Szél volt. A harmadik is, szóval minden lány adott fél gyűrűt a testvérének, hogy ha valahol összetalálkoznak, akkor mögismerik egymást, a gyűrűket összepasszítsák, és mögismerik egymást. Testvérek vótak, ha találkoznak az életbe is.

Akkor a sírhó elmönt a legfiatalabb fia megőrizni arra az éjszakára. És akkor éjfél tájt közeledett, hát gyün valaki hozzája. Ű meg kardot is vitt magával meg puskát is. Mikor eljött a sírhoz, szóval közeledett a sírhoz, akkor a karddal csinált olyan kvászt maga körül, hát így ide be nem gyühet, mert akkor én összedarabolak. Az nem ijedt meg, mint ahogy a két bátyja úgy megijedt. És akkor hozzá közeledett, de nem tudta kinézni, hogy micsoda, hozzá akart gyünni. Ű meg fogta a kardját, és összedarabolta aztat a kísértetet, vagy mi vót. Fehérbe vót fölötözve, de ő se tudta, hogy mi az. Mert látta, hogy fehér. Hát aztán, mikor összetalálkoztak, hát legalább vóna neki gyufája, hogy mögnízze, hogy mi vót az, amit Ű összevágott. Aztán ahogy nézett arra a messziségbe, látott valami világosságot egy helen.

Gondóta magába, elmén arra, kér világosságot, nyilván van ott valaki, majd kér gyufát, s mögnézi, hogy mi az ottan, akit Ű ottan összevágott, legalább meg tudja mondani a bátyjainak, hogy mit vágott össze.

Hát amint ment, mendegélt, odaért ahó a tűzhő. Nagy óriási ember fél ökröt süt a nyáron. Óriási ember vót.

Aszongya:

– Agyisten, jó nagyapám! Mit csinál? – aszongya.

– Itt sütöm az ökröt. Gyere ide, ülj ide mellém! Merre mész, amerre a madár se jár? – aszongya. – Gyere, ülj ide mellém. Hát – aszongya – akkor má meg is éheztél.

Vágott neki egy darabot az ökörből, sütt húsbú, aztán meg egy kis kenyeret is. Falatoztak, és kérdezte, hogy:

– Mi járatban vagy?

Akkor elmesélte azt, hogy hogy járt, aztán hol volt, hogy őrizte az apja sírját, s meg akarta nézni, hogy mit vágott össze. És ha kérne gyufát, hogy azzal majd lát.

Aszongya, hogy:

– Én nem adhatok, hanem látsz arra egy másik tüzet, eridj oda, hátha annak van, nekem nincs több gyufám.

És még útravalót is kötött neki az ökörhúsból, meg kenyeret is töltt bele.

– Mert az messzi van, mire odaérsz, megéheznél.

De sötétben ment. Nem tudta, hogy már fölgyütt a Nap, mindig sötétben mönt. Mikor aztán odaért a másikhó, hát az má nem éppen egész ökröt sütött, a is a nyárson. A is megkínáta. Má az útba, má mög is ötté mindet, olyan messzire ment, amit pakolt neki a csomagjába.

Mikor odament ahhoz a másikhó, annak az óriásnak a bátyjához:

– Agyonisten, nagyapám – aszongya.

– Agyonisten, kedves fiam. Mi járatban vagy?

– Hát így és így – aszongya –, így jártam az éjjel, és mög akarnám nézni, gyufát szeretnék kérni.

– De nincsen nekem gyufám. Látod, arra van egy bátya, akinek talán van.

Odaküldte ahhoz a bátyjához. Nem tudom, hány mérföldet tett, amíg odaért. Mikor aztán odaért:

– Aggyékisten, nagybátyám.

– Aggyékisten. Mi járatban vagy, kedves fiam?

Hát elmesélte, hogy hát mi járatban van. Mint van.

– Ha – aszongya –, fiam, te már oda nem tudsz visszajutni, olyan messzire eljöttél.

Kioldozta neki a zsebkendőjét, amibe vitte a csomagját, hát kisütött a Nap. Aszongya:

– Már a világosság országába jársz, nem a sötétben. Hát osztán már most vissza te oda nem mehetsz, mert nagyon messze vagy.

– Hát mit csináljak – aszongya –, nagyapó?

– Hát van itten – aszongya – a városban királynak a lakása, elmész oda, beszegődöl hozzá vagy bérösnek, vagy pulykapásztornak, vagy kanásznak, vagy aminek befogadnak a király udvarába. És hát akkor majd valamikor hazatérsz majd. Szóval majd ha már lesz kereseted, amiből haza tudsz majd mönm.

És akkor a is mögkínálta eledellel, vágott neki a húsból, és aztán elküldte út az öregtől.

Aztán kérdezte a városban, hogy hol lakik a király.

Mögműtatták neki a kastélyát, hogy hát merre van. Mikó osztán odaért, bekopogott a király udvarába, beengedték.

Kért valami munkát, hogy valami izét adjanak neki, vagy pásztornak, vagy béresnek, szóval, aminek befogadják.

Aztán akkó azt mondta a királynak a lánya, hogy:

– Éppen köll – aszongya – egy pulykapásztor az udvarba. Az nincs – aszongya –, aki a pulykákat őrizné.

Hát aztán meg is fogadták mingyá pulykapásztornak. Annyira, hogy egy hónapig ott vót, de mivel szép legény vót, beleszeretett a királynak a lánya, ha pulykapásztor is vót.

És vót a királynak az udvarjába egy kút. Ez mindig be vót zárva, szóval meg vót parancsolva, hogy ezt meg se közelítse senki se, mert az életveszélyes az a kút, aki ódámén hozzá. De hát a pulykapásztor kíváncsi vót, mi van abban a kútban, szóval. Mindig zaklatta azt a lányt, a királynak a lányát, hogy mondja meg, vagy mutassa meg neki, mi az ottan abban a kútban. De ez tiltakozott, a lány, erre az apja megparancsolta, hogy nem szabad megnézni, mert veszélyes.

Már annyira összeszerelmesedtek a királylány meg a pulykapásztor, hogy hát nagyon kérte a pásztor, hogy hát mégis hát mutassa meg, mi van abban a kútban, miért olyan rejtélyes, hogy nem szabad oda belenézni.

S akkor a király valahova elment onnan hazuru, ük meg kinyitották azt a kutat, belenéztek, hát egy óriási ember kinyújtotta a karját, elkapta a lányt, bevitte magával a kútba. Hát osztán a Hatetai igas behúzta lányt magával a kútba. Ű meg ott kezdett jajgatni, sopánkodni, mivel az ember elvitte a szeretőjit a kútba. Az a valaki, az egy ollófejű ember, a Hatetai igas. Aztán szaladt sírva be, hogy hát így és így. Összeszaladt az egész udvar népe a királyi udvarba, hogy hát mi van. Arra meggyűtt a király valahunnan.

Kérdezte, hogy mi a baja.

Mondták neki, hogy hát nem haragszik meg, nem szabad bántani, hogy kötelet fonjanak. Mindnyájan két hétig fonytak kötelet, akinek elkészült a kötél. S akkor csináltak olyan vödörfélét, hordófélét, vödörformát, abba beleültették a királyt, itt a pulykapásztort, és akkor adtak neki két hétre való elemőzsiát, és

akkor engedték le a kútba, úgyhogy ű elmegy a világ végire, és mögkeresi az ű mátkáját. És akkor löeresztötték azt a kötélén.

S aszonta, hogy mikor ű leér, majd ráncigálja a kötelet, hogy ne engedjék már tovább, mert ű má leért.

Úgy is vót. Ahogy engedték, egyszer csak észrevették, hogy a kötélmozog. Szóval aztán akkor nem engedték tovább. Mikó ű oda leért a kút fenekére, szétnézett ottan, telirakta a tarisznyáját elemózsiával, s akkor elindult.

Ahogy mönt azon a pázsiton, egyszer elért ahó a kúthó. Aztán akkó leül falatozni, vizet is ivott a kútbú. Nézegetett ide-oda, jobbra-balra, hát egyszer csak gyün egy lány korsóval vízér oda. Nem vót közelibe juhász, még sohasem látott juhászt. Messze út, mikor gyütt az a lány. Mikor ű meg má olyan szőrös vót, nem borotvákozott két hétig. Együtt a lány, ű meg vizet kért a lánytul, hogy hát adjon neki egy korty vizet. Akkó adott neki a lány. Ű meg azér kért, mer hát megösmerte, hogy az az ű legöregebb testvérje. Lánytestvérje vót az, aki akkó ment férhe. Hát aztán fogta a korsót, hogy iszik, a fél gyűrűt beleengedte az ízébe, a korsó tetejébe, ahogy itta a vizet. Mikó aztán húzott belőle, akkor visszaadta, megköszönte a lánynak.

A lány elindút, fogta a kötényét, hogy hát letörli a korsónak a száját, hát látja, hogy egy fél gyűrű vót benne. Mindjárt fogta, kivette a magáét, hát összepasszol a gyűrű. Akkó szaladt vissza, hogy hát az ű, az ű testvérje, hogy hát a gyűrű passzol, az egyik a másikhoz. Osztán akkó fogta:

– Hát honnan kerülté te ide?

Megmondta egyszerre.

Ű meg mondta, hogy ki az ű ura, hogy hát a Nap az ű ura.

– Hát gyere hozzánk vendégségbe!

– Hát – aszongya – nem törődik ű a vendégséggel, hanem hát szeretné az ű mátkáját mögtalálni. Nem-e látta itt valahol?

Aszongya, hogy:

– Hát én nem, dehogynem, az uram, ha látta valahol, az mög tudja mondani, mer a Nap odasüt mindenhová – aszongya.

Hát aztán únáluk vót vendégségbe. Mikor este lenyugodott a Nap, akkor hazagyütt a lánynak az ura.

– Na – aszongya, kérdezte –, ki ez itten?

– Hát – aszongya – ez az én testvérem.

Mingyá nagy lakomát csaptak, reggelig mulattak. Másnap szomorúan süttött a Nap, mer nem aludta ki magát. Aztán röggel, mikor elbúcsúztak, megin nem tudta megmondani neki, hogy hát nem látta az ű feleségít sehun se. Hanem van neki egy Hold bátyja, ha az nem tudja mögmondani, mert az meg éccaka, ű nappal van, az meg éccaka világít, hátha az möglátta. Akkó megin útravalót kapott, ennivalót meg mindent, aztán akkor elindult.

Megin ment egy darabig, pár napig is, egyszer aztán odakerült megin egy kútho. Megin falatozott, megin úgy csinált, mint az előbbi kútnál, vizet is ivott. Hát oda is gyün egy lány, mönyecske, hát nem tudta, ki vót. Mikor közeledik a kúthó, hát mögismerte, hogy az ű középső testvérje, mögismerte, hogy az ű testvérje az. Mikó aztán mögmerítette a korsót, akkó kért tüle vizet. Ez meg nem szívesen adott neki, mert olyan vándornak nízte. De hát aszongya:

– Lehet meríteni. Nem tud inni?

– Hát adjon a korsóból.

Akkó aztán mögsajnálta a lány, aztán adott neki. Ivott, de oda is odatötte megin a másik gyűrűjének a felét. Ahogy aztán mönt vissza a lány, hát fogta a lány a kötőjét, hogy letörűje a korsónak a száját, hát látja a fél gyűrűt, ott vót. Mindjárt fogta magát, elővette a magáét, összehasonlította, hát stimmölnék. Mindjárt szaladt utána vissza.

– Ó, te vagy az én testvérem! Hát hogy kerültél ide?

Akkó aztán összeölelkeztek ottan, és akkó bevezette a lakásba is. Miko aztán röggel kezdett hajnalodni, aztán a Hold hazagyütt, hát akkor kérdözte, hogy:

– Ki van – aszongya – itt minálunk?

Aztán akkó mondta, hogy a testvérje.

A Hold nagy lakomát csapott, úgyhogy két hétig nem süttött a Hold, egész borús lett. Vigadoztak. Hát aztán megin, mikor kimulatták magukat, de űt csak bántotta, hogy ű csak a feleségét szeretné mögtalálni. Mer ugye az ű szeretőjét, hogy hol, merre van az ű szeretője, mátkája.

Hát aztán megin nekiindút az útnak. Adtak neki útravalót. Elindút megin. Ment, ment, mendegét megin, egyszer aztán megin odaért egy kútho, mint az előbb amilyen vót, pázsitos. Hát nem vót ott senki se. Hát szintén gyün megin oda egy lány vizér. Addig

mögismerte, hát a legfiatalabb testvére vót az a lány, aki eljött vízér. És kért tüle szintén vizet, és akkó megin úgy csinát, mint az előbbinél, szóval beletötte a korsónak az ízéjibe a fél gyűrűt. S akkó a lány megismerte a testvérjét, hogy hát ez az ő testvére. Mikor aztán a gyűrűt összehasonlította, egyik gyűrűt a másikával, azt elvezette hozzájuk a lakásukra. A Szél meg aznap borzasztó nagyon fújt. A fákat tövestül szakította ki a földből, úgyhogy nagyon fújt a Szél. Hazagyütt este mérgesen.

– Hát ki van itt?

Már észrevette, hogy valaki van náluk.

Aszongya:

– Az én testvérem.

– Hol van?

Azt akkó előhozta. Egy hónapig nem fútt a Szél, olyan izét csaptak, lakodalmat. Mulattak. Mögállt a Szél, szóval nem fújt akkor tovább. De akkor kérdezték, hogy hát nem látta az ő feleségét, mer ő minden likat keresztülfúj, amerre fúj.

Aszongya, hát ő látott egy olyan szép lányt. Ollófejű ember lakik valami pusztán, annak van egy ötlábú lova – aszongya, és van annak egy anyja, azé hatlábú. Az egy öreg boszorkánynál van.

– És ha azt a hatlábú lovat valahogy el tudod nyerni attól a boszorkánytól, akkor megkaparinthatod, szóval, azt a menyasszonyt, azt a lányt, másképp nem tudsz odajutni – aszonta a Szél. – Próbáld megtenni.

Adtak neki akkó másnap útravalót. Akkó megint elindút. S ahogy ment, hát találkozott, elfáradt egy olyan Vajas-parton, nádas parton, leült pihenni. Olyan gyorsan gyütt föl a víz, hogy vót egy nádiverébnek a fészke, azt a víz fölvette már. Aztán ő fogta, mögsajnálta azt a nádiverebet, hogy hát leönti a víz őket, leszökte a nádat, és kitötte a partra.

Akkó odagyütt a nádiveréb, az öreg, adott neki egy tollat osztán hálából, hogy kimentette őt a fiókáját, hát ad neki egy tollat. Magából kicsupálta, hogy ha bajba lesz valahol, akkó majd gyújtsa mög azt a tollat, ő majd mingyá sggítségére lösz.

Hát akkó megköszönte neki, avval ment tovább. Aztán akkor megint ment tovább. Jó darabig mönt, akkó megin odakerült egy olyan pázsitra. Hát ott meg szintén víz hömpölygött valahonnét. Egy

folyó kiöntött. Ott meg megin vót valami menyét. Nem menyét, hanem görény vót ott. Cipelte a kicsikéit, mer má mingyá elönti a víz őket. Akkó ű is aztán segített, mögsajnálta őket, kivitte a magas izére.

Akkor az a görvény azt mondta, hogy ha ű segítséget adott neki, ű is kisegíti, ha bajba jut. De akkó csak csupált magából egypár szőrt. Gyújtsa mög, és akkó majd mingyá ott terem, ha bajba lesz ű is. Ezt is meghálálta, és ment tovább.

Megin megy, mendegél, végül odaért egy kanálsho szintén. Ott meg egy menyét bajba vót, má vitte ki a kicsikéit a vízbű. Fogta azokat is, kivitte a partra, hogy el ne öntse őket a víz. Megköszönte neki, hogy hát ha bajba lösz, majd segít neki a bajba, csak gyújtsa mög a szőrit. Akkor, aztán elbúcsúztak avval.

És kérdezte, hogy hát hol lakik az a boszorkány, ahová hát elindult, akinek az a hatlábú lova van.

Megmagyarázták neki. Aztán ment, mendegélt, odaért. Mikor odaért a lakásához a boszorkánynak, hát körös-körül be volt fonva az egész lakás sövénnel, de minden karón egy halálfej vót ráfűzve, már amit a boszorkány már el-kivégzett. És mindnyájának fejét rátűzte a karóra. Hát egy kicsit megijedt fi is, de azért bátran bemönt az öreganyókáho, hogy hát elgyütt, hogy hát hallotta, neki valami szolgálóra van szükség, hát ű beszegődik hozzá.

– Nagyon jó, kedves fiam.

Megörült az anyóka, hogy hát majd ütöt is elintézi, mint a többit is. De nem sikerült neki, mer az ügyesebb fiú vót nyilván. Hát azt mondta neki az öreg anyóka, hogy:

– Hát nálam három nap lesz egy esztendő. Ha ezt kiállod, akkor amit kérsz, azt odaadom neked.

Aszongya, hogy:

– Hát én nem kérek mást, azt a hatlábú lovat csak...

– Ó, akármit – aszongya – kérjél, mindent elvihetsz, csak azt az egyet nem.

De hát ő csak ahho ragaszkodott, ahho a hatlábú lóho. Már hát másképp nem tudja kimenteni a mátkáját, a szeretőjét, annak az ollófejű embernek a karmaiból.

Hát gondóta, amikor má látta, hogy nem mén semmire az öreganyóka, a boszorkány, akkor aszongya, hogy:

– Hát odadom azt is – mer úgy gondóta, úgyis kivégzi a három éjszaka alatt. Aztán akkor megígérte neki.

Hát aztán első nap vótak neki sok libái, az öregasszonynak. A pázsitra ki köllött neki hajtani. Kötött neki elemózsiát, délre, de aszongya neki:

– Azokra úgy vigyázz, ne hibázzon egy se, mer ha hibázik, a fejedet vétetem, ha egy hibázik belőlük is.

– Nem – aszongya –, ű nagyon vigyáz rájuk.

Hát aztán kihajtotta a libákat a legelőre. Délben aztán hogy süttött a nap, leüt a kút kávája alá kicsit falatozni, elszundikált ottan. Fölébredt, hát egy liba sincsen sehun se. Haó, mi lesz most? Keresi összevissza, nem találja sehun se. Hazamönt. Má útba gonduta, most mit csináljon. Akkor meggyújtotta a nádiverébnek a tollát. Mikor azt möggyújtotta, azt mondja:

– No, mi a, gazduram, mi baj van?

– Így és így, amiket rám bízott az az öreg boszorkány, a libákat, kicsit elszundikáltam, és eltűnt mindnyája.

– Nem baj – aszongya –, majd én kizavarom őket.

Oszt akkó bemöntek a lakásba. Az öreganyóka má nézte, hogy hát hajtja a libákat. Karóra kerül majd az ű feje is. De egyenesen, ahova a libák szoktak, szóval, mögszállni, odavezette az izét, az öregasszonyt. Hát amikor odament, mind, mind tyúkokká változott a libák. Aszonta neki a nádiveréb, hogy hát azt a kappant, aki köztük van, vágja fejbe, mindjárt libákká változnak a többiek mind.

Úgy is vót. Fejbe vágta, mindjárt elkezdtek gágogni az összes libák mind. Aszongya:

– No, itt vannak a libák!?

Ó, má az öregasszony akkó egy kicsit gondókozott. Az igaz, hogy má nem tudja kivégezni.

Este azután, mikó lefeküdtek, az öreganyóka egész éjjel fönn vót. Ű a másik szobába aludt, hogy majd kivégzi éjjel. Akkó fente a nagy kést, azt mikó má gondóta, hogy a legény má elaludt, akkó kinyitotta az ajtót, de ott vót neki a furkósbotja, és mingyá elkezdett fenyegetni az öreg mamóra. Úgy, hogy nem mert hozzágyünni. Mikó többször is benyitott az Öreganyó, de nem mert begyünni. Gondóta, nem alszik, biztosan.

Azt akkó rögge, mikó fölébredt, bemönt az anyókáho, hogy megin hajtsa ki, máma a lovakat köll kihajtani. Mer vótak neki lovai is. Akkó meg a lovakat hajtotta ki. Adott neki útravalót is.

Elmeséte az anyókának, hogy mit álmodta az éjjel.

Aszongya:

– Valami vén boszorkány valami öt-hatszor behozta a nagy kést. De csak gyütt vóna énhozzám, majd adtam vóna neki én – hogy azt álmodta ű.

Az anyóka meg azt mondta, hogy ha tudta vóna, hogy ű azt álmodta, akkó odament vóna, kivégezte vóna, de nem mert hozzámönni.

Akkó másnap megint kihajtja a lovakat megint. Amint kihajtotta, megint elszundikált délben. Mikó aztán elszundikált, hát fölébredt, hát nincsen egyetlen ló se ott. Hova lehettek azok? Aztán gyütt vissza megin az anyókához. Megin találkozott a görénnyel. Megint mondta neki, hogy hát mi a baja. Hát így és így jártam.

– No nem baj az, gyere velem – aszongya majd előszedjük megin a jószágot.

Mikor elmentek, hát tehenekké változtak a lovak. Azt mondja:

– Az a nagy ökör, azt csapd fejbe – azt mondja –, mind lóvá változik. Még ott van közöttük az a hatlábú is, aki még a tied lesz – aszongya –, még a is köztük van.

Hát bement, mingyá lóvá változtak, hát azután az anyóka má megin látta, hogy nem tud végezni vele. Most mi lesz majd? Oda köll adni a hatlábú lovat a fiúnak, akit nem adna oda az egész világér.

Hát aztán másik éjjel, akkó megin úgy csinát, mintha aludt vóna, pedig nem aludt. Az anyóka akkó megin tízszer is bement akkó éjszaka, benézett, de nem mert hozzá bemenni, mer mindig fölugrott. Szóval nem mert hozzámenni közel.

Akkó megin reggel meséte, hogy milyen csúnya álma vót neki. – Öreganyóka akkora késsel fenyegetett, de csak gyütt vóna közelebb, adtam vóna én neki.

De az anyóka azt mondta: Ó, ha ű tudta vóna, hogy azt álmodja, odament vóna, de hát nem mert hozzámönni.

No, akkó harmadik nap megin kihajtotta, akkó mög a disznókat hajtotta ki, akkó mögin. S akkó megin elaludt úgy débe. Akkó az öreg anyóka átváltoztatta csibévé az összes disznókat. Akkó ez meg

gyűtt haza bánatában már megin. Ekkó találkozott a mönyétte megin, aki azt mondta, hogy segítségire lesz megin.

Kérdezte, hogy:

– Hova mén, gazdám?

Aszongya:

– Mék vissza az anyókához – aszongya mer így és így jártam – aszongya –, hogy a fejemet véteti, ha nem gyűnnek elő a disznók.

– No, nem baj – aszongya –, gyere csak utánam.

Bementek a lakásba. Aszongya a mönyét:

– Majd én átváltozok csibévé, aztán bemögyök az ólba. A csibék félnek majd a menyéttől, aztán majd zuhognak itt. Mire a legnagyobb kakas – aszongya – kiugrik — aszongya vágd fejbe – aszongya mindjárt disznóvá változik mind.

Úgy is vótak. Az öreg anyóka meg nézte a kamrábul, hogy mi lösz, nem szót semmit, csak nézte, mer S rakta oda őket. Bement igényest a csibeólba, mikó aztán bemöntek, a mönyét fölmászott az ólba, és ijegette a tyúkokat. Azok ugrátak egymás után kifelé mind. A kakasok kukorékótak. Akkó kiugrott a nagy kakas, ű meg fogta és fejbe vágta, hát mingyá disznókká változtak az összesek. „

Hát akkó aztán a mama, már az öreganyóka bajba vót, hogy nem tudta kivégezni a szógálót. Akkó aszonta, hogy még egy éccakára maradjon ottan, majd elmegy hónap.

– Nem – aszongya, ű kéri az izét, a bérít, és akkó a lovat, és avval mén. Akkó bemöntek az istállóba, gyönyörű szép lovak vótak minnyája, csak ez nem tudott főkeni az istállóba, olyan görnyes vót, rühes, meg minden vót. A többi mind szebb vót, mind az. És az anyóka le akarta beszéni, hogy hát akármeliket válassza, hát csak avval nem tud elmenni, ahova akar. De ű csak ahó ragaszkodott tovább.

– De nem bírod – aszongya – kivezetni az istállóból, látod, ez nem tud főkelni.

– Majd – aszongya – viszem magammal csak.

Fogta, kezdte húzni kifelé az istállóból, hát eccer csak fölugrott a ló. Akkó ráült a hátára, elbúcsúzott az anyókáiul, akkó mönt. Azt ahogy mönt, odaért egy nagy pázsithó, hát egy öregember ül egy fa árnyékába ottan. Nagy szakállú bácsi. Kérdezte, hogy:

– Hova mész?

Akkó elmeséte neki az összes izét, meg hogy hogy járt, merre mén, hogy nem-e tudná, merre van az ő izéje, szeretője, mátkája. Nem tudja megtalálni má.

Ez vót az állatoknak a királya, az öregember. Hát űneki tudni köllött. Az ő állatai mindenhová eljárnak. Aszongya:

– Majd mingyá gyónnék ebédre az állatok – és akkó majd mög tudják mondani, hogy hát látták-e valahun az ő mátkáját.

Hát aztán begyűttek má mindnyájan, és csak az öreg varjú, az hiányzott még. A legutoljára gyűtt. Nagy léhel gyűtt.

Akkó mög is dorgáta az öreg, hogy hun vót ő olyan sokáig, mer kellett várni az ebédre őmiatta, a többiek má várják.

Akkó az elmeséte, hogy ott vót annak az ollófejűnek a lakásán éppen, aszongya, a felesége kidobta a csirkebelet, és, aszongya – azt öttem ottan és azért elkésett.

– Hát te tudod, hogy hol van?

Aszongya:

– Tudom. Onnan, gyűvök – aszongya. – A varnyu ott ötté mög a csirkebelet, amit kidobott a mönyecske.

– Nohát akkó – aszongya az öreg – te majd elvezeted itt ezt az embert hozzá.

Akkó aztán fölűtek a lónak a hátára, akkó elmentek oda hozzája. Mikó elmönte, hát az az ollófejű embör az aludt. Ez mög fönn vótak, szóval, a felesége, ennek a fiúnak a mátkája, aki vót. Éppen készítette akkó is az ebédet.

Hát ecce elkezdett nagyon tapogni, kopogni a ló az istállóba. A király – az nem az ollófejű ember, erre fölébredt.

Kérdezte:

– Mi a bajod?

– Mi a bajom? – aszongya –, hát viszik – aszongya – a mátkádat. Lopják a mátkádat – aszongya.

– Csak nem? – aszongya. – Hát ráérek-e én ebédelni, aztán utolérjük?

– Nem érsz rá – aszongya –, mer már viszik is – aszongya. – Csak ülj föl a hátamra, és má viszlek is én.

Akkó rögtön fölűtek a lóra. Ez meg fogta a mátkáját, és vitte a hatláhú lón. Ez az ember nem bírta utolérni, az ollófejű ember, mer ennek csak öt lába vót, ennek a lónak. Nem tudta utolérni. És akkó

má megközelítette annyira, hogy má a ló nyerített, hogy hát ne szaladjon annyira, mer az anyja vót annak a lónak, ez a fia vót, az ötláhú a hatlábúnak. Hogy mer ez nagyon sarkantyúzta, annyira fáj. Hogy lassabban szoríjjon, mer nagyon fáj. Akkó azt mondta, hogy dobja le magáról. Erre az fogta és ledobta magáról, úgyhogy mindjárt szörnyethalt az úton. Akkó aztán gyütt a ló ez után. Aztán akkó mögvárta, és akkó gyüttek mindnyájan az asszonnyal, szóval a mátkájával együtt.

Aztán ahogy gyüttek vissza, akkó sorba járták a lány testvéreket, sógorokat mingyá. Hát nagy öröm lett, mikó odaértek mindenhova, lagzikat csaptak sorba végig. Mikó aztán visszagyöttek má a harmadikhó, ott is elbúcsúztak, akkó möntek a vödörhő vagy kosárhó, ahol leeresztették. Mikó aztán odaértek, ott mindig örök álltak, hogy vágyázott, mikó mozog föl a kötél. Akkó húzták föl a kötelet.

Aztán odaértek, bepakótak a vödörbe, abba a kosárba, magukat össze, amijük vót, mindet, és akkó fölizették, – húzták őket.

Mikó osztán fölhúzták, akkó aztán nagy vót az öröm, riadalom az egész királyi palotába. Nagy lakomát csaptak. Mingyá esküvőt csináltak. És a palota mögött vót egy patak, ami teli vót tejjel, amit akkó fejtek, hát mind öntögették abba. A patakba a tejet. A partok meg cukorbul vótak. A partokon még a cukorizékbe zsömle- mög kiflifák nyőtek. Az összes lakodalmasok mind ott fürödtek abba az izébe. Aztán ahogy fürödtek, a cukrot csapkodta a tejhullám, a partot, a kiflik meg potyogtak be, meg zsömlék bele a tejbe. A fürdők meg kapkodták a kifliket mög a zsemléket. Nagy vót az öröm, mikó mögvót.

Ez két hétig tartott, a lakodalom. Aztán élték világukat. Tán még most is élnek, ha mög nem haltak.

AZ ARANYHAJÚ IKREK

Egyszer vót egy embernek három lánya. Az a három lány kimönt kapálni. Kapálnak, kapálnak, de arra mén egy hintó. De olyan szép legény a hintóba, hogy mind a három beleszeretett a legénybe.

Nohát az egyik azt mondja, a legidősebbik:

– Ó – azt mondja –, ha az én férjem vóna, én – azt mondja – minden nap a talpát csókolgatnám!

A másik megin azt mondja:

– Ha az én férjem vóna, én a hajammal söpörném előtte a csapást!

Hát a harmadik aszongya:

– Ha az én férjem vóna, akkor én aranyhajú gyerekeket szülnék neki!

Ezt akkor meghallotta. De az egy királyfi vót. Akkó odahítt a lányokat az útra.

– No – azt mondja – mit beszélgettök?

– Hát – azt mondja –, a, semmit.

– De hát mégis muszáj megmondani.

– Nem mondunk semmit. Mink csak beszélgettünk.

– De muszáj megmondani, mer ha nem, én lelőlek benneteket.

De a legidősebbiknek muszáj legelőször megmondani.

– Hát – aszongya –, ha az én férjem vóna, akkor én mindig a talpát csókolgatnám.

A másik megin:

– Ha az én férjem vóna, én a hajammal söpörném a csapást maga előtt.

A harmadik aszongya:

– Ha az én férjem vóna, akkó – aszongya – aranyhajú gyerekeket szülnék.

– Hát ha te aranyhajú gyerekeket szülné neköm, akkó gyere, te löszöl az én feleségem.

Hát elvitte. De annak a királynak egy vasorrú bába vót az anyja. Boszorkány. Boszorkány vót. Oszt akkó hát megesküdtek. Hát éltek egy darabig, de kitört a háború, a királynak muszáj vót háborúba menni. A király élmönt. háborúba, az asszonyka megin hát itthun maradt. És mindig írt az anyjának is levelet, meg a feleséginek. Hogy van a felesége?

Hát egyszer möglöttek a gyerökök. De mind a kettő. Egyik vót kisfiú, másik vót kislány, de mind a kettő aranyhajú. Aranyhajú gyerekeket szült a felesége. De hát a boszorkány, az öregasszony írt ám a fiának, hogy hát a felesége nem ám arany hajú gyerekeket szült, hanem-két kutyát. Ikrek vótak. Két kutyát szült.

Azt mondta akkor a király – írt az anyjának levelet –, hát akkor tüntesse el a kutyákat is, meg az asszonyt is. Hát nehogy szégyent valljanak vele, ha mék haza.

Hát akkor az öregasszony mit csinál, mit nem, a gyerekeket mingyá elásta a házuk előtt, a küszöb előtt, a két szélin. Aztán megin az asszonyt megin befalazta a falba. Az egyik hóna alá tette az egyik kölökkutyát, csöcsöt adott a kutyának a szájába, a másik kutyát megin a másik hóna alá, megin a másik csöcsöt a szájába. Úgy, hogy a kutyák sziták az asszonymnak a tejit, hát utoljára a vért is.

Hát elgyütt közbe a király haza, de mikor az öregasszony oda elásta a gyerekeket, mingyá arany jegenyefa nyílt ki ottan, ahun elásta az asszony a gyerekeket. Olyan szép fák vótak! Aranyiak!

Hát a király aszongya:

– Ezekbül kő két ágyakat csinálni.

Hát jó van, majd hát. De az asszony mindönnap szokta levágni, úgy mingyá nagyra nőttek.

Együtt a király haza.

– Mama, csinátassunk ezekbül a fákból ágyakat!

Oszt akkó ágyakat csinátak. Az egyikbe aludt a király, a másikba aludt az öregasszony. Aztán aludtak. Egyszer az ágyak elkezdtek beszéni. Elkezdte a lány mondani, aszongya:

– Öcsém – aszongya nehéz-e neköd?

Aszongya:

– Neköm nem nehéz, mer rajtam alszik az apukám. Hát neköd nehéz-e?

– Neköm nehéz, nagyon nehéz, mer rajtam alszik a boszorkány.

Másnap mondja a királynak a boszorkány, hogy ezeket az ágyakat össze kell vagdosni, mer ezek az ágyak beszélgetnek.

– Nem, mama, majd én meghallgatom.

De megin úgy aludtak. Megin beszélgettek az ágyak, mer a király nem bírta hallani, mer a boszorkány álmot adott rá, hogy ne

bírja hallani, amit az ágyak beszélgettek. Nohát akkor másnap:

– Ezeket az ágyakat el kell égetni!

Hát úgy is vót. Összedarabolták. És a szolgának mondták, hogy úgy égesse el, hogy egy szikra se menjen a kéményen ki. Hát úgy is vót. Fűtött a szógáló, fűtött. Legutoljára beteszi a fát a kemencébe, hát két szikra kiszát a kéményen köröszű.

Mikor kimönt a boszorkány, hát két szép bárány, aranyszőrű, vót az udvaron. Oszt akkor mondta a fiának:

– Jaj, édes fiam, nagyon beteg vagyok. Mög is halok. De azoknak a báránkáknak a husából ha önnék, talán mög is gyógyulnék.

Akkor a király mondta:

– Ugyan, mama, hát olyan szép báránka! Hát – aszongya – az dísznek jó vóna.

– Jaj, de én nagyon beteg vagyok.

Hát a fia képes vót, hogy levágja mind a két bárányt, hogy az anyja hagy egyen. Úgy is vót. Főztek neki. Övött. Oszt akkó:

– No, má nem is vagyok beteg.

No, akkor persze a bundájuk arany vót, véres vót, ahogy levágták. Akkó mondták a szolgálónak, hogy menjen ki a vízre, és mossa le szépre, hogy ne legyen véres. Majd a király valamit varrat magának. De a boszorkány megolvasta mindegyik szálát. De úgy mondta a szolgálónak, hogy egy szál ne hiányozzon a bundából. No, hát akkor úgy is vót.

Akkó mosta, mosta. Szépen kimosta. No, elindut má haza, nem hiányzott egy szál se. Mikó mén, hát még tisztább a víz.

– Ó – aszongya –, milyen szép tiszta víz, megin – aszongya – én kimosom, hogy még tisztább legyen.

Akkó ott két szál leszakadott, azt elment a vízbe. Jaj, a szolgálólány sírva ment haza. Azt akkó sír, sír. Hát ment arra egy ember. Azt mondja:

– Édes lányom, miért sírsz?

– Hogyne sírnék, mikó két aranyszőrű bárányt levágtak, és most a királynak az anyja mondta, hogy menjek lemosni, de hát megolvasta a szálakat, de most két szál leszakadt, és elment a vízbe, most kettővel kevesebb.

Az kifordította a sapkáját. A sapkájába éppen aranyszál vót. Leszakította, odaragasztotta. Elvitte. Hát elment haza. Nohát az öreg boszorkánynak odadta. Megolvasta:

– Jó van, lányom, nincs semmi baj. No, hála Istennek, nem lesz má semmi baj! – a boszorkány azt mondta.

De a király elment arra vadászni. Vadász arra, a víz mellett mén, látja, hogy két gyerek meztelen, de aranyhajú, ott játszanak. Oszt elkezdett nekik kiabálni, de a két gyerek beleugrott a vízbe.

– Jaj – aszongya –, ezek a gyerekek megfulladnak!

De hát nem gyüttek föl, a víz alatt vótak.

No, hát másnap megin arra ment a király. Hát megin látja azokat a gyerekeket, hogy ott játszanak. Oszt akkor kiabálta nekik:

– Ne menjetek a vízbe, mer lelőlek benneteket! Hanem maradjatok ott, és mondjátok meg, hogy kicsodák vagytok!

Oszt akkor visszaszóltak:

– Apuka, készítsé egy férfiruhácskát meg egy női ruhácskát.

Azt tedd ide a partra, azt mi fölötözünk, azt akkor megmondjuk, hogy kicsodák vagyunk.

Aztán akkor elment haza, és mingyá szabóval varratott ruhát, férfiruhácskát meg női ruhácskát. Azt elvitte, és odatette a parthoz. Ő megin elbújt a fűzfa mögé. Hát kigyüttek a gyerekek. Fölötöztek.

– Nohát – aszongya –, apuka, most gyühetsz!

Hát odament. Akkó mondták a gyerekek:

– Maga a mi apukánk. A mi anyukánk minket szült, aranyhajú gyerekeket. De az anyukája az boszorkány, az levágta nekünk a nyakunkat, azt eltemetett a küszöb alá. Azt ott mindennap aranyfa nyólt, mind a kettőnknek a szivibül. Azt akkor a boszorkány azt mondta, hogy ágyakat kell csinálni. Oszt megcsináltatták az ágyakat, aztán akkor az egyiken aludt, a másikon megin édesapuka. Azt akkor beszélgettünk, meghallotta a boszorkány. Azt akkor elégettek. Két szikra kiment a kéményen, akkor megin lettünk két aranyhajú bárány. Hát akkor a boszorkány megbetegedett, azt mondta, hogy hát le kő vágni, mer ű nagyon beteg. Levágtak minket, oszt megfőztek a boszorkánynak. Oszt akkor a szolgáló ment mosni vízre azt a bundát, oszt akkor kettő leszakadt, oszt akkor mink vagyunk azok az aranyhajú gyerekek.

Akkor odatette maga mellé a hintóba, oszt elvitték haza. Akkor mondták mingyá, hogy hun van befalazva az anyukájuk. Mikó kifalazták, hát ujan nagy kutyák vótak, hogy hát anyukájuknak a vérit szíták.

A boszorkányt megin megfogták, és a lónak a farkára kötötték, amelyik még sose vót ki az istállóbul, azt a farkára kötötték, oszt akkor elengedték a lovat. Most is szalad a ló vele, ha meg nem döglött. Vége.

AZ ÖREG HÁZASPÁR MEG A KISKAKASUK

Vót egy öregasszony meg egy öreg bácsi. Az öregasszonynak vót egy tyúkjá, az öreg bácsinak meg hát vót egy kakasa. Az öregasszonynak mindennap tojt a tyúk, és hát elvitte a piacra, és azért vásárolt magának pálinkát. Na, aztán viszont az öreg bácsinak a kakasa ugye nem tojt, hát nem szaporított a pénzbe, de viszont hát mindennap őneki a kötelessége vót befűteni a kemencébe.

No, aztán egyszer az öregember szólalkozásba került az öreg szülével, má így mondom. Hogy hát az ő tyúkjá tojik, meg pálinkát hoz, meg mindönt, hogy hát őneki is adjon egy kis pálinkát.

No, aztán az öreg szüle azt mondta, hogy hát:

– A te kakasod is tojjon tojást, s akkor te is vihetsz a piacra.

Erre aztán az öreg bácsi hát fölidegesedett, hogy:

Hát mér, hát őneki a kakasa hát nem tojik? Hogy hát ő nem visz a piacra tojást? Meg ehhez hasonlókat.

Hát egy reggel, ahogy fűtött a kemencébe, fogta a piszkafát, oszt odament a szalmakazalhoz, ahun a kakas kapart, s odavágott a piszkafával.

– Ej, kakas! Meg így, meg úgy! – elkáromkodta magát. – Eredj szógálni, hogy ha nem hozol nekem a házhoz pénzt. Meg így, meg úgy!

Hát osztán a kakas nagy dérrel-durral, káromkodással meg, nem tudom én, rikácsolással, kukorékolással elhagyta a házat.

Hát ahogy útközbe ballagott a kakas, kukorékolt meg minden, hát utánaszót egy csörgedező patak:

– Hej, kakas, hát hová igyeksző?

– Haggyad fenébe – aszongya megyek – aszongya – szolgálatot keresni.

– Hej – aszongya hát én is mennék veled.

– A, hát hogyan vigyelek én, kakas létemre? Hát nem tudlak én elvinni.

– De – aszongya – valahogy hát vigyél el. Majd én csörgedezek utánad.

Hát jó van, egy darabig csörgedezett a patak utána, de viszont a csörgedező patak meg hát elfáradt. Meg kiabált a kakasnak:

– Hé, várjá meg, kakas, mer hát én elfáradtam.

– Hát hova tegyelek, mit csináljak veled? Bújj a seggem lukába!

Hát aztán a csörgedező patak belebújt a segge lukéba.

No, osztán tovább ballagott a kakas megin kukorékolással. Hát aztán ahogy ballag az erdőn keresztül, egyszer csak nagy zümmögést hall. Hát mi az, Isten teremtőm? Hát méhecskék vótak.

Megszólítják a kakast:

– Hé, kakas, hova mégy?

– Megyek szolgálatot keresni. Gyertek tik is velem!

– Ó, hát hogyan tartsunk veled?

Közbe a kakas meg fél lábbal járt, mert a gazdája az egyik lábát elütötte.

Hát azt mondják a méhecskék:

– Nézd, kakaskám, ha te fél lábon el tudsz járni, hát mink – aszongya – szárnyunkkal nem tudunk elmenni utánad?

– Hát jó van – aszongya –, nem bánom, gyertek velem, de hát én ballagok ám az én dógom utána.

Hát aztán egy darabig ballagtak-ballagtak. Utána aztán a méhecskék megszólították, hogy:

– Héj, komám, hát mink má elfáradtunk, nem mehetünk tovább.

– Jó van – aszongya –, hát mit csináljak veletek? Bújjatok a valagamba!

Utána aztán persze a méhecskék is bebújtak. Hát aztán mén tovább megin, ballag. Egyszer csak megszólítja a farkas ütet:

– Hej, komám, hát hova mégy te fél lábbal, hát hova igyekszöl?

– Hát hova igyekszök? Megyek a dógom után. Megyek szolgálatot keresni. És te – aszongya – mit akarsz?

– Hát én is szeretnék veled tartani, hogy hát munkát keressek, szolgálatot keressek. Hát – aszongya – megyek én is veled.

– Jó van – aszongya –, de hát hogy gyüössz velem, sokáig úgyse gyüössz velem. Én hamarabb odaérek, mint te.

– Dehogynem. Majd én is oda ballagok, ahova te.

Hát osztán mentek, mendegéltek. Egyszer a farkas szól hozzá:

– Hej, komám, hát jó lesz, ha megállsz egy kicsit, mer én má elfáradtam.

– Hát mit csináljak veled? Hát gyere csak velem tovább, ha akarsz gyünni.

– De nem bírok továbbgyünni.

– Bújj a valagamba, majd akkor birsch, majd viszlek tovább.

Hát oszt bebújt a farkas is. Hát így osztán vót csörgedező patak, méhecske meg farkas a valagába.

Hát osztán bekerült egy faluba, olyan kisebb városformába. Hát osztán má hajnalodott. Odaállt a kerítéshöz, és elkezdött kukorékolni.

– Kukuriku! Szöbbs a kisasszony, mint az úr!

Hő, erre az úr föl pattan.

– Micsoda? Hogy én csúnyább vagyok, mint a kisasszony.

Fogják el a kakast, de azon mentiben, hogy csúnyán végezzenek vele!

Hát aztán zavarták a szolgálók meg erre, meg arra. Egyszer aztán el is fogták a kakast. Hát hova tögyék, hova nem, bezárják a tyúkólba. Majd a tyúkok meg a pulykák elintézik. Majd aztán így meg úgy, megdöglük az reggelre. Hát úgy, hogy este be is zárták a kakast a tyúkólba. Úgyhogy hajnal felé má rikácsolás vót, mer a farkas elkezdett ottan tevékenykedni, a csibéköt. Hu, aztán kiszaladt a szolgáló.

– Jaj, uram, jaj, uram, mi van ottan a tyúkok között! Gyerünk gyorsan, nézzük meg, hogy mi a baj!

Hát mikor kinyitják az ólajtót, a kakas kiugrik, a farkas meg farkasszemekkel nízett az úr felé. Nem is mert megmukkanni se az úr ottan. És akkor abbahagyták. Úgyhogy a farkas is kimenekűt. Az úr meg eltávolodott, mer félt tüle, a farkastul. Hát ez megvót aznap.

Másnap hajnalba megin odaáll a kerítéshöz a kakas:

– Kukuriku! Szöbbs a kisasszony, mint az úr!

Hej, erre föl még dühösebb vót az úr. Hogy mi lösz mostan? Majd elbánik vele szigorúan.

– Fogjátok mög azt a kakast, szolgálók, bérösök! – mindönkit összehívott.

Hát meg is fogták a kakast most is. Hová tögyék, mit csináljanak?

– Fűtsék be a kemencét! Majd én elbánok vele. Megsütjük. Meg így, meg úgy. Majd a kemencébe megsül.

Hát aztán be is fűtötték a kemencét. Úgyhogy aztán belegyugták a kakast a kemencébe. Hát mikor elkezdött má

pörkölődni a tolla, elkiátja magát.

– Víz, gyere ki!

A víz kigyűtt, elöllesztötte az egész kemöncét, a tűz elaludt, a kakas meg épen maradt, úgyhogy nem pörkölődött mög. Kinyitják a kemencetévőt, a kakas kiugrik, most aztán mindönki csöndbe maradt. Nem bírták elfogni a kakast.

Hát osztán megin harmadik reggel a kakas odaáll a kerítésre:

– Kukuriku! Szöbb a kisasszony, mint az úr!

Hej, az úr megin dühösen vót. Hej, nagyon mérgelődött.

– Majd aztán én elbánok veled! Hozzák csak elébem. Majd én a gatyába eresztöm. És a feneköm alá töszörn, és jó megdöckölöm a széken.

Hát osztán meg is fogták a kakast.

– Ide az ülepömbe, ide a gatyába.

Ekezdött ottan táncóni a székön, rajta a kakason. Hej, a kakasnak se több köllött, mondja, hogy:

– Kifelé, méhecskék, mer baj van!

A méhőcskék kiugornak, összevissza csipdösték a valagát neki. Aztán hát persze muszáj vót neki kiengedni a kakast, mer addig nem tágítottak a méhecskék, amíg ki nem engedték a kakast.

Összeszögte a méhecskéket, oszt megin hát kieresztötte a kakast. Hát osztán ez megvót. No de aztán azt mondja az úr:

– Ide figyeljete, a kakast meg kell fogni előbb vagy utóbb! Én annak megígértem valamit magamba, hogy mit adok, de többet ne nyárászkodjon az én kerítésömön.

Hát a negyedik röggel megin odaáll.

– Kukuriku! Szöbb a kisasszony, mint az úr!

– Fogjátok a kakast, és hozzátok ide elébem! A legnagyobb ládába bezárom, ahun legtöbb tallérok vannak. Pénz.

Hát osztán meg is fogják a kakast, és akkó bezárják a talléros ládába. Oszt elkezdi szödögetni a kakas:

– Egy tallér, két tallér. Hatos – mer nagyon nyögött.

Akkor megin:

– Egy tallér, két tallér. Egy hatos – akkor megin nagyot nyögött.

Hát ahogy szödögette a kisebbet, utána a nagyobbbat is bevötte, és akkor nagyobbbat nyögött.

– Egy hatos – azt mondta.

Hát osztán meg is szedte magát jó tallérokká meg hatosokká.
Hej, a kakas föl pattant megin a kerítésre:

– Kukuriku, isten veled, gazdám!

Hát aztán el is mönt erdön-mezőn köröszkül haza a gazdájához, a régi bácsikájához, és akkor odaállt a kerítéshez:

– Kukuriku, öreg papa, itt van a nagy kakasa!

Hej, a kakast el akarta zavarni az öreg, de a kakas nem tágitott, hogy hát elmönne onnan. Csak kukorékolt. Hej, az öreg akkor megin hozta a kapcákat meg ponyvát meg rossz izéket, pokrócokat meg mindönt terített, mer mondta a kakas, hogy hát:

– Kukuriku, gazdám, hoztam neked tallért meg nagy hatosokat!

Hát osztán leugrott a kakas. Elkezdött ottan tojni, de nagy rakást, nagy rakást. Hatosokat meg tallérosokat. Hát osztán, mikor megvót a sok péze neki, hej, akkó nagyon könnyen beszét ám az öreg szülévé. De addigra má a tyúk nem tojt. És akkó nem vót tojás. Nem vitte a piacra. Nem vót pálinka. Így aztán a bácsi fölénybe ét. Hogy aztán a bácsi mindön röggel hozott pálinkát, és a mamát nem kínálta meg, mindig azt mondta:

– Majd, ha a te tyúkod tojik, majd akkó te is hozó, akkó.

Hát akkó erre föl összevesztek a két öregök. Hát aztán az öreg mama el is köszönt a háztú.

Ment, mendegélt messzire, úgyhogy egy istállóhoz ért. Hát aztán, hogy az istállóhoz ért, látja, hogy ottan a juhoknak helyük, hodályuk van. S akkor hát piszkos vót meg minden, fogta magát és kitakarította ottan. Szépen kitakarított. Besózta ugye, mer a juhok szeretik a sót. Meg a paprikát, az ujan erőset, és akkor ő meg a kémény alá a padkára odaszögelte magát egy brostúve. A padkára.

Hát osztán este hazagyünnnek a juhok, és keresik azt az illetőt, aki szépen kitakarított ottan nekik, mer hát gyanús vót nekik. Hej, elkezdik ottan a juhok keresgélni jobbra-balra. Egyszer aztán egy kos birka meglátta az öreg szülét, és elkezdte ottan tusogatni a padkán. Aztán rászót az öreg szüle:

– Ej, kedves kosom, hát ne bölénykedj itten! Én mindennap szépen kitakarítok nektek, szépen besózom, bepaprikázom mindön helyeteket, hogy tisztára gyűjjetek haza.

Erre föl aztán meghökken, és hát helyt adott az öreg szülének.

– Hanem – azt mondja –, öreg szüle, ide figyeljen! Ha má nekünk így beterít szépen, meg mindent kipucol, akkor – azt mondja – maga is megérdemel valamit. Hogy – azt mondja – minden reggel minket megfej. És amit megfej, az a magáé.

Hát az öreg szüle neki is állt. Mindön röggé szépen fejt. Vót neki teje, tejféle, túrója annyi, hogy piacra meg mindenhová vitt. De hát egyszer eszébe jutott az öreg. A férje. De hát mi van vele? Biztos má meg is halt. Valami, nem tudom én, ilyesmi történhetett vele, baleset vagy valami. Hát ő el szeretne menni hozzá.

Hát aztán egyszer szól a birkáknak, az ő nyájának, hogy ő el szeretne menni az ő férjéhez.

Hát aztán azt mondták a birkák, hogy egész nyugodtan látogassa meg.

Erre föl az öreg szüle egy nagy fazék tejfölt meg egy nagy tál turut készített magának, hogy hát üres kézzel ne menjen a férjéhez.

Hát el is ment a férjéhez, a lakásához. Zörget, de be van zárva. Úgyhogy nem tudott bemenni. Hát mit csináljon? Vót ottan egy hosszú létra. Fölmászott a tetőre, és a kéményen köröszül nézte a konyhát, hogy nem-e látja a férjit. Hát egyszer, ahogy nízi, ott ül a kis tűznél kuporogva, de má a két térgye el vót neki rágva a nagy éhségtű. Mer hát persze a kakas nem hozott több pénzt a házhoz, azt meg elkötötte, ami vót. Így aztán akkó fogta a mama, kanállá neki pottyantott a térdire egy kanál tejfölt. Elkezdte ottan nyalni. Utána a másik térgyre pottyantott. Utána megin pottyantott. Egyszer aztán níz fölfelé.

– Hej – azt mondja –, nem tudom, ki vagy, vagy varjú, vagy szarka, vagy az én feleségöm vagy.

Erre aztán az asszony leszót:

– Hát – azt mondja – én vagyok a te feleségöd.

– Hu, kedves feleségöm, gyere. De má régön tanákoztunk, meg vártalak is, hogy gyere el.

Így aztán az asszony legyűtt a tetőről, hát bemönt. Hő, az öreg ember ujjal kinyalta az egész fazekat, a tejfölt meg a turut, mer nagyon éhös vót. No de aztán itt keletkezött a baj. Mer hát nagyon szeretött vóna lemenni a feleségivel.

– De hát – azt mondja a felesége – ide figyelj! Te elgyüszsz, olyan nagyon fingos vagy. Ha elfingod magadat, az én juhaim az

összesek elmönnnek a fingtól.

– No, hát ide figyelj. Majd valahogy elintézzük. Majd bezárod engemet a hordóba, begyugod a valagomat, hogy ne bírjak fingani.

Há aztán ráállt az öreg szüle, hogy hát elmén vele. Hát úgyhogy el is ment vele. Elmönnnek oda az istállóhoz. Vót olyan nagy hordó, ollan lúgzóféle, má így mondom. Hát mit csináljon az öreg szüle? Kaviccsal begyugta a valagát, hogy hát ne fingjon. No jó.

Mikor gyűttek a juhok, akkor beleült abba a lugzóba, és ott kuksót abba a lugzóba, hogy a juhok észre ne vegyék, hogy ott van. No de má annyira erőttette őtet a dolog, hogy hát rettenetesen. Hát osztán kieresztette a szelet. De az a kavics elkezdött pattogni ott a lugzó körű, hogy tatam-tatam, tatam-tatam, tatam-tatam. Hej a juhok meg is hallották, oszt szaladtak szanaszét. Az öregasszony meg kiabált utánuk.

– Hej, juhaim, hej, juhaim! Elment most má mindönöm!
Itt a vége.

LEGENDAMESÉK, EREDETMONDÁK

SÁRKÁNYÖLŐ SZENT GYÖRGY

A Remenice-tóba vót egy hétfejű sárkány. Nem vót feneke annak a tónak. Sárkánytónak hívták. Mikor kigyüött a sárkány belüle, akkor egy lányt kellett neki mindig adni. Mer ha nem adtak neki, sok népet elpusztított. Annyi lányt elvitt má, hogy nem vót má lány a faluba. Szökött a nép. Kijelentette a sárkány, hogy el fog pusztítani mindent, az egész falut. Má nem vót lány. Megtudta a király, Salamon vagy milyen király.

Azt mondta, meg fog birkózni vele, mer a királylányra került vóna a sor.

Találkozott egy emberrel. Szveti Gyuragy, Szent György vót az, egy vitéz. Mer a király mindent ajánlott, aki meg tudja szabadítani a lányát. Elébe ment a Szent György. Kérte, hogy ő el fogja emészteni a sárkányt, adjon egy olyan lovat, amit ő fog választani, és egy kardot. Akkor a király fölajánlotta a lányt, de ha nem teljesíti, agyon fogja ütni.

Szent György kigyüött. Vitték a királylányt is. Mikor kigyüött a sárkány, kigyugta az egyik fejit, kitátotta a száját, hogy a lányt bekapja. Megfogták a lányt, hogy a sárkány szájába dobják. Akkor Szent György elvágta a fejit. Legyőzte a sárkány erejét. Gyüött a második, negyedik, ötödik fej, mindet levágta utoljára. Mer az elsőbe vót a sárkány ereje.

Mikor a király ezt meglátta, elvitte a saját kastélyába, és megajándékozta, és ötöt egész családjával az udvarba vitette. Azt a jelet adta, hogy az egész országba egy óra hosszat az összes harangok szóljanak annak az emlékére.

ANGYALBÁRÁNYOK

Egy asszonynak vót három fia. S akkó nagyon szegények vótak. Mikor má nagyok vótak, mehetek béresnek, szolgálni, akkor az anyjuk küdte őket, hogy menjenek valamerre keresni valamit, mer így nem lehet élni. Hát akkor elmentek keresni szolgálatot.

Hát ahogy mentek, mendegéltek, találkoztak egy idős bácsival. Kérdezte tőlük:

– Hova mentek?

– Hát megyünk szolgálatot keresni.

– Hát jól van, nálam kell egy birkákat őrizni, legeltetni, de nálam a szolgálat csak három nap. Az egy év. Három nap egy esztendő.

No, hát a legidősebbik elment. Hát ő a soros, ő lösz a kenyérkereső, hát elment.

– De nálam nem kell hajtogatni a birkákat sehova, csak utánuk szépen mendegélni. S neköm abból a fűből hozni haza, amiből esznek, és azt a vizet, amiből isznak. Utánuk csak szépen ballagni kell.

Hát jól van. Oda is adta az öregember, amikor a báránkákat kiengedte.

– Itt van egy ládikó, kis doboz, itt van egy kis üveg, ebben hozod haza azt, amit ittak és ettek az én juhaim.

Hát mentek, mendegéltek, messzire möntek, de egyik se se nem legel, se nem iszik sehol, csak mennek, mennek. Egyszer csak odaértek egy patakhoz. De azon a patakon olyan keskeny volt a híd, hogy egyenkint a bárányok mind átmentek, de egyik báránka mindig úgy dörgölözött a legényhöz. Az meg ellökte.

– Mit dörgölözöl hozzám mindég?

De hát mikor mindegyik átment, ő fét. Ű nem mert azon átmönni, mer ujan rozoga vót a híd, Ű úgyis beleesik oda. Nem tud Ű azon átmenni. Majd megvárja, míg gyűnnek vissza a báránkák. Hanem mit csinál? Szedett abbul a földből, ami vót a patak partján, meg abbul a vízből öntött az üvegibe, és megvárta a báránkákat. Visszajöttek szépen, s hazaterelte, hazavezette őket. Azt mondja neki az öregember, a gazda:

– No, mutasd, mit hoztál! Mit ettek az én báránkáim?

– Ezt hoztam.

– Az én báránkáim nem ezt ettek, se nem ezt ittak. Nem kapsz semmit, elmehetsz.

No, megin hazakerül, nem hozott semmit. Az anyjuk megin szomorú lett. Hát mönjön el a másik valahova elszegődni. Megin elmönt. Hát megin találkozott ő is az öregemberrel.

De ő nem tudta, hogy avval, mint a bátyja, hogy ugyanavval. Hát neki is csak azt mondta: önála három nap a szolgálati idő, és akkor egy tál aranyat kap.

Hát az is éppen úgy tett, mint az első. A báránkák sehol nem legeltek. Odaértek a patakhöz, nem tudta, hogy mit rakjon a ládikóba, mikor nem látta őket. Ő is a parton várta, míg visszajönnek. Megin szedett a fűből meg a vízből. Hazaérkeztek. A gazda újból azt mondja:

– Az én báránkáim nem ezt esznek. Elmúlt az esztendő, mehetsz haza, nem kapsz semmit.

No, a legkisebbikre jutott a sor.

– Ne félj, anyukám, elmegyek én, majd hozok én pénzt. Majd szörzök én.

Hát a is találkozott azzal az öregemberrel. De ő se tudta, hogy az az ember, akivel a testvérei is találkoztak. Azt mondta neki:

– Három nap az esztendő nálam. Nem kell sehova hajtani, se vezetni, csak utánuk menni. Csak azt akarom, hogy abból a fűből mög a vízből hozzá, amit esznek és isznak.

No, el is mentek. Mönt utánuk szépen. A báránka hozzá is annyira dörgölőzött, szépen oda. E meg annyira szerette, megsimogatta a báránkát. Nem rúgta el, hanem szerette. Mikor odaértek a patakhöz, a keskeny hídhöz, hát ő is nagyon megijedt. Mi lesz most? Hogy tud ő azon átmenni? De az, aki hozzádörgölőzött báránka, mintha azt súgta volna neki:

– Fogódkodj a szőrömbel!

Mintha úgy érezte volna, hát utoljára maradt az a báránka, és belefogódzkodott a szőribe, és lassan átvezette a hídon. Átmöntek, mendegéltek, egyszer csak egy kápolnához értek. Egy templomféle... Hát ott a kápolna előtt szépen megrázkódtak, és mind angyalkák lettek, az összes báránkák, akit ő hajtott. Egyenkint szépen mentek be a templomba, és ott várta a pap, és megáldoztatta őket. És amikor ő is ment utánuk be a templomba is,

az az utolsó báránka, angyalka lett az is. Akkor is hozzádörgölőzött, ment vele. Akkor a pap neki is adta a ládikába: ostyát meg abból a vízből, amit a báránkák kaptak.

És akkor jöttek szépen. Kimöntek a templomból. Visszarázkódtak, báránkák lettek. Hazahajtotta. És a hídon szépen újból átvezette a báránka. Belekapaszkodott a szőribe, és átjött. Nem esett bele a vízbe. Hanem aztán, mikor hazaérkeztek, azt mondja a gazda:

– No, fiam, mit hoztál? Milyen füvet és vizet? Mit ettek az énbáránkáim?

– Aranyos drága gazduram, ezek a báránkák nem báránkák, valódi angyalok. Itt van, hoztam ostyát és a bort, vizet, amivel áldoznak.

– Hát akkor most mondd meg, mi a kívánságod. Vagy egy tál aranyat, vagy a lelked üdvösségét, mit kérsz?

– Gazduram, nagyon szegény vagyok, arany is nagyon kellene, de a lelkem üdvössége is kell.

– Akkor mind a kettőt megkapod.

Evvel vége a mesének.

SZENT PÉTER, A KOVÁCS, A HALÁL MEG AZ ÖRDÖG

Amikor Jézus Krisztus a földön járt Szent Péterrel együtt, egy kocsmában éjszakai szállást kértek. A kocsmában egyik sarkában le is telepedtek. A kocsmában táncoltak, és a táncosok közül valaki Szent Pétert jól oldalba rúgta.

Ezen kívül még egy éjszakát ott töltöttek. Mivelhogy az elmúlt éjszaka Péternek nem volt kellemes, helyet cseréltek. A mulatók másik este is ott mulattak, tanakodtak, hogy az este az elsőt rugdostuk, ma pedig rugdossuk meg a belsőt. Így hát újból Péter szenvedett.

Másnap megin továbbvándoroltak. Útközben találtak egy fekvő fiatalembert. Ettől kérdezték a további útjukat, de az annyira lusta volt, fel sem kelt, lábbal mutatta az utat. Továbbhaladtak.

Nagyon megszomjazztak. Pont egy vízhordó lánnyal találkoztak. Kértek tőle vizet, de ez annyira ügyes volt, hogy a kannájában levő vizet kiöntötte, frissebbet merített, és avval kínálta meg őket.

Erre föl Jézus Péterrel tanakodni kezdett, milyen férjet adjanak ennek az ügyes lánynak. Jézus azt az útkereszteződésben fekvő lustát javasolta neki, amelyik lábbal mutatta az utat. Péter felelte:

– Ejnye, ejnye, ilyen ügyes lány jobb férjet is érdemelne.

– Nem! – Jézus így válaszolt. – Ha kettő egyformát összeadunk, nagyon meggazdagodnak, s így rólunk meg fognak feledkezni.

Továbbhaladtak. Ismét rájuk sötétedett az éjszaka. Hová legyenek? Betértek egy kovácsmesterhez éjszakai szállásra. A kovácsmester szépen megvendégelte őket. Jó fekvőhelyet és jó vacsorát kaptak. Reggel megköszönték. További útjukra indultak. Mentek, mendégéltek. Eszükbe jutott, hogy valamivel meg kellene jutalmazni a kovácsmester jótettjét. Tehát Jézus visszaküldte Pétert, hogy mit szeretne jutalmul tőlük.

A kovácsmester megviccelte Pétert, hogy egyebet nem kíván: egy egész sonkát, kenyeret, egy kulacs teli bort, hogy ezek soha el ne fogyjanak.

Evvel elment Péter. Mondja Jézusnak, hogy mit kíván a mester.

Felelte Jézus:

– Na, jól van. Menj vissza, kérdezd meg, hogy mit kíván még. Másodszor azt kívánta, egy olyan széket, hogy ha valaki ráül, ne tudjon felkelni mindaddig, amíg ő meg nem engedi.

Megint visszament Péter. Újságolja Jézusnak a kívánságot.

– Rendben van – felelte Jézus.

Ismét visszaküldte Pétert, kérdezze meg, hogy még mit kíván.

A harmadik kívánsága a mesternek: a háza előtt olyan körtefa legyen, mindig virágozzon, teremjen, s aki felmászik rá, ne tudjon lejönni mindaddig, míg ő le nem hívja.

Evvel megint Péter visszament Jézushoz. Mondja megint neki, mit kíván.

– Ez is rendben van. Még egyszer menj vissza, újból kérdezd meg, mit kíván, mert még a lelke üdvösségét nem kívánta.

Tehát visszament Péter.

De a mester megint nem a lelke üdvösségét kívánta, hanem egy olyan harmonikát, ha ő avval muzsikálni kezd, aki ott van, mindaddig táncoljon, amíg meg nem unja.

Bemegy a kovácsmester a lakásba. Íme, mind a négy kívánsága teljesült. Nagyon megijedt utána. Gondolta, hogy kivel is volt dolga. Ezután szépen éldegélt, nem volt semmiben hiánya.

Mikor megöregedett már nagyon, megunta az életét, azt mondta:

– Nem bánnám, ha a halál is eljönne.

Jött is a halál. Belé is ültette a székbe. Majd ő jóllakik, felöltözik. Mikor készen volt, látja, hogy a halál nem tud felkelni a székről. Meggondolta magát a mester, hogy még nem menne. Nem szólt a halálnak, hogy keljen fel. Még három évig ütötte a vasat, azután ezt is megunta. Szólt a halálnak:

– Menjünk!

Ahogy ez a székből felkelt, úgy elmenekült, hogy többé hírét se látta.

Gondolta magába, ha ennek nem kellek, nem bánom, ha az ördög is vinne. Meg is jelent az ördög. Meg is egyeztek.

Csak az ördögnek a foga fájt a körtére. Fel is küldte a mester, hadd szedjen útravalót. Amint látja letről, hogy az ördög egyik ágról a másikra mászkál, de lejönni nem tud, nem is szólt neki újból.

Három évig ütötte a vasat. Mikor ezt is túlélte, szólt az ördögnek, hogy lejöhet, és hadd menjenek. Mikor ezt az ördög meghallotta, akkorát rúgott magán, hogy a háztetőkön át elmenekült. Elszomorodott a kovácsmester, hogy még az ördögnek sem kell. Feltette magában, megy egyedül.

Útitársnak vitte a harmonikáját. Oda is jutott a mennyországig. Benyitott Szent Péter ajtaján. Szent Péter azt mondta neki:

– Nem tudlak befogadni, mert nem szerezted meg a lelked üdvösségét, amit ígértél, mikor nálad jártunk.

Így hát nagyon elkeseredett a mester. Benyitott a másik ajtón. Mit lát, mit nem, tele volt a szoba ördögökkel és forró olajos üstökkel. Megijedt nagyon, de nem volt más hátra, be kellett menni. De mikor közelebb ment hozzájuk, reá ismert az az ördög, amelyik az ő körtefáján ült három évig. Ez ki akarta küldeni, mert félt tőle, de akadt ott egy sánta ördög, aki bátrabb volt.

Azt mondta, maradjon. Mitőlünk még nem menekült senki.

Körülfogták az ördögök, hogy választhat, melyik üstbe akar menni. Nézegette őket jobbra-balról, egyik se tetszett neki, mert az egyikben jobban forrt, mint a másokban az olaj. Amit magával vitt harmonikát, nem próbálta még ki. Utolsó kívánságul azt kérte, mivelhogy már meg kell hálnia, saját nyelvén imádkozni nem tud, evvel a harmonikával játszhaszon. Meg is engedték neki.

Uram Isten! Elkezdtek táncolni, ahányan voltak, öregek, fiatalok, de nem akárhogyan, hanem ész nélkül. Eszébe jutott a kovácsmesternek, hogy a negyedik kívánsága is beteljesült. Mindaddig húzta, amíg a földön nem heverték az ördögök eszméletlenül valahányan.

Magára maradt. Gondolta, megnézi, milyen forró az olaj, de nem merte az ujját belemártani, hanem a szűre egyik csücskét belemártotta. Mi történt, mi sem, ahogy lerázta a szűre csücskét, egy falka báránka termett utána. A nagy csodálkozástól el is szomorodott a kovácsmester, hogy ilyen vén fejjel most meg juhásznak kell lennie.

Elindult, ment utána az egész falka. Mikor ezt meglátta Szent Péter, be se kellett kopognia, az ajtót kétfelé tárta, nyitotta, befogadta a mennyországba, mivelhogy sok bűnös lelket

kiszabadított a pokolból. Azok a báránkák azok voltak. Ezeken keresztül szerezte meg a lelke üdvösségét.

Aki nem hiszi, járjon utána.

KRISZTUS MEGGYÓGYÍTJA A KOVÁCS BÉNA FIÁT

Krisztus és Szent Péter együtt vándoroltak, és ahogy mentek, mentek, nagyon nagy buckásokba meg hegyeken köröszkül másztak, meg mentek, meg hím hogyan. Csak nyomorúság vót. Akkor aztán kifáradtak, no. És mondta Jézus a Pétörnek:

– Pétör, jó lösz egy kicsit megpihenni nekünk, mer nagyon fárasztó ez az út, és még hun vagyunk. Még a fele úton se vagyunk.
– Ahová kő nekik, nem tudom, hová möntek.

Hát akkor leültek és pihentek, és ittak a kulacsbul valami gyógyvizet, mögpihentek, és akkor megin möntek tovább. Hát kezdött esteledni. És azt mondja a Krisztus urunk:

– No, Pétör, most mi lösz velünk, hun alszunk? Még itt az éccaka.

– Hát – aszongya – majd valahun keresünk szállást. Majd csak adnak.

És akkor odaértek az első utcába, ott szegény házak vótak, kicsikék. Azt mondja nekik a Krisztus urunk, nem a Pétör, azt mondja:

– Talán mönjünk nagyobb házakat keresni, hátha ott jobban adnának helet, mint ezekbe a kis házakba.

– Jó van, mestör, hát majd így lösz.

Bemöntek egy házba, hát ott éppen gyereket szült az asszony, sírás és jajgatás. Hát onnan kitessékelték őket. Nincs hel. Vóna hel, csak hát el vannak foglalva.

Akkor elmöntek egy másik házhoz, harmadik házhoz, hát ottan:

Vóna hely, de az előlakásba nincsen hely, hanem hátul van egy tiszta fészterük, hát ott adnak nekik helet. Szénát hoznak, és ha éppen úgy van, hát ott meg bírnak pihenni.

Akkor azt mondta a Krisztus urunk:

– Jó van, Pétör, nem megyünk tovább. Majd itt megpihenünk.

És az az ember, az vót egy kovácsmester. Ott vót neki a kovácsmestersége otthun. Annak megin vót egy beteg fia, sánta fia, annak a kovácsmesternek. És mikor így este még vacsorával megkínálták őket, mögvacsoráztak, megköszönték a vacsorát, hát annyira, hogy még takarót is vittek nekik, meg vánkust is vittek, de

hát ágyneműt azt nem tudnak adni. De tiszta hel vót. És annyira, hogy megkönyörült a Krisztus urunk rajta, azon a sánta fiún. Mer má mondta is, hogy húsz-egynehány éves, és hát nem bír menni semmit se. Két mankóval, még úgy se tudott menni, sehogyan se. Akkor mondta a Krisztus urunk a Pétörnek.

– Ide hallgass, majd én meggyógyítom ezt a szegény gyereket, és ez majd tud járni a lábán.

– Hogyhogy, mestör? Nem tudod te eztet lábra állítani sohase.

– Bízd rám, Pétör, a többit, bízd rám.

Akko rögge, mikor kivirradt, akkor előhíttá azt a kovácsot, az öregöt, és megköszönte neki a szállást, és röndölt neki ujan kinti füveket, valami hat-hétféle füvet, hogy az okvetlen szödjé össze mind, meg is mondta, hun, milyen aljasba, mocsarasba vannak azok a gyógynövények. Hogy azt szépen mossa tisztára sártul, a portul. És meg köll főzni egy jó nagy edénybe. Addig, amíg jól nem fő, hadd forrjon egy órát, kettőt. Főjjön mög! És akkor egy nagy lúgzóba öntse bele. És ahogyan bírja melegen tartani, abba fürössze meg ott a fiát, és majd meglátja, hogy a maga fia meg fog gyógyulni.

– Ó – a kovács összetötte a kézit –, mestör, igaz lösz ez?

– Hát – aszongya –, gondolom, hogy igaz lösz.

És úgy is csináta akkor a kovács. Az egész ház mind dolgozott, nem tudták, hogy kicsoda ő, Jézus. Rongyos ruhába vótak, meg szőrösen, piszkosan.

És ahogy megfürösztötték azt a fiút:

– Apám – elkezdött kiabálni, a lúgzóba –, apám, nem fáj má a lábam!

– Igazán, kisfiam?

– Igazán!

Akkó úgy kihúzták a lúgzóbú, hát ő bot nélkü mén mind a két lábává.

– Ó, hát jó mondta ez az embör! De ki vót ez az ember? – Most köll tudakolni. Hova möntek, és ők mögfizetik mög möghálálják, mög nem is tudom, hogy milyen csodát tött ez az ember az ő fiával. Mikor má mindönhová vitték doktorokhoz, és nem tudták möggyógyítani. Akkor nagy csoda történt abba a faluba. Házrul házra járt, hogy ez az újság, meg az az újság, így történt meg úgy történt ennek a kovácsnak a fiával.

És nem tudnám mögmondani, a még megvan énekbe, szent karácsonyi énekbe, az a kovácsnak a fia.

Mögtaláták akkor, hova möntek. Másnap. Mer mindenkitől érdeklődtek, hogy ilyen és ilyen vándorok merre möntek. No, hát jó van, akkor mögtaláták őket, és hívta a kovács, hogy hát így meg úgy.

– Nem, mög van az köszönve. Ti engöm befogadtatok a házatokba, és adtá helet, jó helünk vót, hát mög van a fizetve. Nem köll semmi se. – Továbbmöntek.

Akkor mönt egy embör kocsival. Kétlovas vót. Hát az látta, hogy ezek má fáradtak. De az részög vót, az az embör. Be vót rúgva a kocsis.

– Hőőő!

Megának.

– Gyertök föl a kocsira! Majd – aszongya – egyet szórakozunk legalább.

Hát persze egyet se szótak, jó vót fölmönni kocsira. Hát mönnek, mönnek, de akkor olyan rotyogásba möntek, olyan sárba, és nem vót kocsiódal, hanem olyan, mint mikor cserepet szállítanak, vagy valami szörfát, csak éppen az ajja vót, a deszka.

Lógott a lábuk lefelé kétoldalt. Hát most mi lösz? Leugrottak. Majd nyomják a kocsit. Vagy húzzák, vagy nyomják. Segítenek az izének. De hát sár volt. Sárosak is vótak. A kocsis meg biztatja a lovakat, ezek is segítenek. Hát kigebickétek a sárbul. Mönnek, mönnek megin egy darabig, hát akkor is má megin sötétedett, megin éccaka lett. Hát Egyiptomba akartak mönni.

– Hát tudod, hogy most mit – aszongya a mestör –, Pétör? Most elmegyünk megin szegényökhöz, kis házba, kérünk szállást. Hátha adnak ott is.

És akkor úgy is vót, be is möntek, adtak is nekik kis házba szállást. De azt nem tudom, kié vót a ház, a kocsisé vagy kié. És akkor lefeküdtek. Egy ágyat adtak nekik, má nem fészörbe mentek, hanem ágyba.

Hát akkor a Krisztus urunk szerű feküdt, a Pétör megin belül feküdt. Hát egy kis idő után, mikor má kicsit szundikáltak is, hát gyün egy valaki korbáccsal, de hát úgy üti, a szélsőt üti. Csodálatosan. Krisztus urunkat. Pétör meg csak hallgat. Az a valaki nem tudta,

hogy Pétör is fönn van, és hallja az ordítást meg a sírást meg a jajgatást. Pétör akkor könyörgött nekik, és akkor abbahagyták. No, jó van, akkor hát azt mondja a Krisztus urunk:

– Péter, tudod mit, gyere most te ide szérű, most én megyek belűrű. – Valahogy a másik oldalra fordult.

Aszongya:

– Nem bánom, mestör, ha cserélünk is helet.

Hát akkor a Pétör gyüött szérű. Akkor másnap, másnap este is adtak nekik szállást. Akkor azt mondja:

– Tegnap este a szélsőt mögraktuk, most megin a szélsőt mögrakjuk.

Akkor megin csak az Úr Jézus kapott, megin. Mer megin a vót szérű. A Péter belű esött mind a két éccaka.

Hát akkor nagyon, nagyon furcsa vót nekik.

– Többet nem maradunk itten sehogyan se. Jó helünk vóna, de hát már bántanak minket éccaka.

Hát akkor mondta az a..., hogy azér, hogy fölvötte őket az a részögös ember a kocsira. És az a részög ember gyüött e, és leverte rajtuk a viteldíjat.

MINDENKINEK MEG VAN SZABVA A HALÁLA

Mikor Krisztus meg Szent Péter vándorolt, betértek egy házba, de csak a pitvarba vagy a pajtába kaptak helyet, mer odabe a szobába az asszony épp vajúdott. Nagyon jajgatott.

Szent Péter má nem győzte hallgatni, szólt Krisztusnak, hogy könnyítse meg a szülést.

Erre Krisztus azt mondta:

– Eredj ki, nézd meg az eget! Mondd meg, mit láttál!

Szent Péter megnézte, aztán megmondta, hogy kardot lát az égen.

– Akkor még nem lehet az asszonynak szülni – mondta Krisztus.

Kis idő múlva Szent Péter újból kérte Krisztust.

– Eredj, nézd meg, mi van az égen!

Akkor meg bitófa vót.

– Még hadd szenvedjen – mondta Krisztus.

Szent Péter má nem győzte hallgatni a jajgatást, újból kérte Krisztust.

– Nézd meg, mit látsz az égen!

Szent Péter megnézte, és azt mondta:

– Három búzakalászt.

– Jól van, akkor szülhet az asszony.

És akkor meg is szült.

És ez azt jelenti, hogy mindenkinek a halála el van döntve születésekor. A kard azt jelentette, hogy kard által vész el, a bitófa, hogy fölakasztják, a három búza meg, hogy békességben, természetes halállal hal meg.

MIÉRT NINCS VÉGIG SZEM A BÚZASZÁRON?

Annyi búza vót ezelőtt, hogy a földtől egész végig a szalmán kalász vót. Az asszonynak vót gyereke. Becsúnyút. Közelibe vót búzalángos, azzal törűte ki a gyerek seggit. A Jézuska azt mondta:

– Nem fogtok enni többet kenyeret. Lemorzsolom végig a szalmát kézzel.

A Szent Péter meg a Szűz Mária azt mondta:

– *Jaj, meštre, neka brez kruva!* [Jaj, mester, ne hagyj minket kenyér nélkül!] Kenyér nekő hagyni a népet!

A Mária, amennyit bír, megfogott a kalász végén. Azt mondta:

– Ezt a macskáknak meg kutyáknak köll hagyni.

Kutyát van, aki kenyérrel nem etetne, csak csontot meg héját ad neki.

A LÉGY TEREMTÉSE

A Jóisten befejezte a teremtést. Kinézett a mennyország ablakán. Észrevette, hogy a keze poros. Összevertte a tenyerét, és azt mondta:

– Legyetek.

Így lettek a legyek.

Szent Anna zsákban tartja a legyeket, és Anna-napkor kiengedi őket. Azért van akkor olyan sok légy.

A kisangyalok is összeverték a tenyerüket, de ebből csak szúnyogok származtak.

MIBŐL LETT A TEKNŐSBÉKA?

Szent Péter és Jézus a földön járt, és bementek egy házba, kértek egy kis ennivalót. Az asszony kigyűtt elébük, és azt mondta:

– Nem adhatok, mert most sütök. Berakok egy kis cipót a maguk részire. Később gyűjjenek, most nincs mit adni.

Eljöttek később, és azt mondta a kislány – elébük gyűtt a küszöbre –, és az mondta:

– Anyukám nincs itthun.

És az anyukája a kamorába magára borította a teknőt, hát ha szétnéznek, ne találják. És Jézus meg Szent Péter elfordultak a küszöbről, és elmentek. Jézus azt mondta Szent Péternek:

– Hát ezt a kis cipót is sajnálta tőlünk. Mer a kemencéből, mikor szette ki a sült kenyeret, mind a négy egyforma nagy vót. Megadtam neki a nagy kenyeret, de a lánynak nem lesz anyja.

Teknősbéka lett a kamorába, ahun az anyját beborította. Sütőlapát vót a hasa, nyele a farka, teknyő a háta. És az nagy csoda vót.

MIÉRT NEM ROTHAD EL A BÉKA?

Mária sírva ment az utcán, mert a fiát megölték. Találkozott a békával, megkérdezte tőle:

– Miért sírsz, Mária?

Mondta neki:

– Ne sírj – azt mondja a béka –, neked egy fiad halt meg, nekem egyszerre kilenc. Kilencet taposott el a kocsi az úton.

Ezért Jézus megáldotta a békát, hogy megvigasztalta Máriát.

A béka, ha megdöglik, nincsen szaga. Elszárad.

MIÉRT ÁTKOZOTT A BÍBIC?

Amikor a Jézus Krisztus elbújt a híd alá, akkor a bíbic kiabálta, hogy itt van, itt van. A fecske meg azt kiabálta, hogy nincs itt, nincs itt.

Ezért a bíbicet elátkozta az Isten. Mondjuk ám rácul sokszor:

– *Proklote Boga, koa bibica!* [Isten átkozzon meg, mint a bíbicet!]

Ezért tartják a fecskét Isten madarának. Ezért nem szabad leverni a fészket.

AZ ASSZONY A KUTYA FARKÁBÓL LETT

A Biblia szerint, mikor Isten megteremtette Ádámot, látta, hogy ha Ádám egyedül marad, akkor megöli az unalom. Azér hát mély álmot bocsátott Ádámra, és kivette Ádám oldalbordáját, a kezébe tartotta, arra talált jönni egy kutya, és kikapta az Isten kezéből az oldalbordát. Az Isten az oldalborda után kapott, de véletlenül nem az oldalbordát kapta el, hanem a kutyanak a farkát. Ahogy a kutya erőlködött, kiszakadt a farka, és az Isten kezébe maradt. Most már az Isten kénytelen volt kutya farkából megteremteni Évát. Mer a kutya az oldalbordával elfutott. És azér ugat az asszony úgy, mint a kutya, mert a kutya farkából van teremtvé.

MIÉRT DOLGOZIK A KOVÁCS SOKAT?

Mikor a Jóisten teremtette a világot, Szent Pétert megbízta, hogy a munkaidőt írja a kovácsoknak héttől ötig, mert nehéz munkát végeznek. De Szent Péter eltévesztette, és megfordítva csinálta: öttől hétig. Az volt nekik a rendes munkaidejük.

KRISZTUS MEG A RÉSZEG

Elmentek a vásárra kocsival, lóval, edényeket vittek vásárra árúsítani. És nem sikerült nekik nagyon a vásár. Megmaradt a sok edény nekik, és jó is, rossz is vót benne. És gyűttek haza. De nagy sár vót. Esik az eső. Nem bírta az az egy ló, gebe, kihúzni őket. Sár vót. Csúnya idő vót. És akkor mennek, de nem bírnak. Megáll a ló, minden lépésnél megáll a ló. És akkor találkoztak három emberrel. De megkérték, hogy:

– Jó emberek, legyenek szívesek, segítsenek ki ebből a sárbul, nem bírja a lovunk má tovább.

– Nem érünk rá mink. Van nekünk más bajunk. Más gondunk-dógunk. Nem megyünk mink egyáltalán.

Hát akkor megin ott egy kicsit pihentek, megin mentek. Hát akkor találkoztak három részeg emberrel. Hát azoknak akkor szótak, hogy hát:

– Embörök, gyűjjenek minket kisegíteni ebből a sárbul!

Hát egyszóval-lélekkal, mind a három nyomta, húzta. Ki is húzták a sárbul. Hát akkor továbbmentek az edényesek is az útjukra. Akkor mondta az Úr Krisztus, hogy mindig is legyen részeg embernek mér berúgni, mer azok szívvel-lélekkal húztak ki minket. És azok a józan emberek nem értek rá, nem vót annyi idejük. Sose legyen nekik annyi idejük, mint a részeg embernek.

MINDIG SZENT PÉTERT VERIK

Mikor a Krisztus meg a Szent Péter utazott, azok is a világon utaztak, és akkor beesteledett. És akkor szállást kellene kérni. Bementek egy faluba szállást kérni egy házba. No, hát a gazdát megkérték, hogy adjanak neki szállást, mert hát szegény utasok. A gazda aszongya nekik, hogy hát nem adhatunk benn a lakásba, hanem csak az istállóba adhatunk, ha jó lesz. Mer aszongya:

– Sokan vagyunk, és nem férünk be a házba, hanem az istállóba ott elférhetnek.

Hát jó lesz nekik az istállóba. Mindjárt szalmát vittek maguk alá, hogy majd ott maradnak. És akkor hát hallgattak ottan. Hallgattak. Mikor tizenegy óra felé, éjfél felé kötéllel elment, a belső felibe feküdt Szent Péter, akkor fogja az a valaki a kötelet, és nagyon megverte belül, aki aludt. No, jó. Reggel panaszkodik a mesternek, aszongya:

– Mester, engem úgy megverték az éccaka, hogy – aszongya – igazán nagyon megverték.

– No – aszongya –, az semmi se. Gyerünk tovább.

Megen mennek egész nap. Megen valahun kell szállást kérni éccakára. Hát a Szent Péter nem tudta, hogy megen csak abba a házba bementek, ahun az előző estén aludtak. Aszongya a Szent Péter a mesternek:

– Mester, most én fekszek szérű, te meg én belű feküdj.

– No, jó van – aszongya –, nem bánom, feküdj te szérű.

Mikó elgyütt a tizenegyedik óra, akkor aszongya megin az ember, aki bement kötéllel, hogy:

– No az éccaka a belsőt vertük, most meg a külsőt verjük.

Így oszt megin a Szent Péter kapott ki.

NOVELLAMESÉK

AZ EMBER SORSA MEG VAN HATÁROZVA

Vót egy katona. Gyalog gyött. Adjanak szállást! Gyött szabadságra. De hát a gazda felesége sír, jajgat. Lőtt éccakára babája. Nem adhatunk.

– A, én elalszok akármilyen kis kuckóban is, sarokba, csak adjanak helyet.

Adtak neki helyet. És a gyerek meglett reggelre. És akkor úgy mondták, hogy ha ez a gyerek esküdni fog, nősülni, akkor nekem levelet írjanak, hogy én is gyűjjek a lagzira. Nevettek, hogy a katona azt mondta. Mégis, egy papírra ráírták a nevét, möghagyta a címet. És mikor húsz év letelt, akkor megnősült. No, hát híjjuk lakodalomba a katonát is, aki itt vót, mikor meglett a baba. Írtak neki levelet, hát ő meggyött a lagzira, a katona. És mikor legnagyobb tánc vót az udvarba, akkor az a katona mondta az édesapjának:

– A vőlegény is táncolt a menyasszonnyal, adjon neköm szöget mög két deszkát.

– Hát minek?

– Ne törődjön maga azzal, csak adjon nekem deszkát meg szöget.

Aztán elment a vőlegény, elhagyta a menyasszonyt, elszaladt, fut. Hová? Hát elment, hogy beleugrik a kútba. Nem bírt beleugrani, mert le vót deszkázva. (Mért akart beleugorni?) Mér akart? Mer az Isten rendelte neki. Mer az a katona már akkor tudta, mikor megszületett, hogy avval hal meg, a kútba. Nyilván. Úgy hallottam, hogy ha a kisgyerek megszületik a világra, mingyá az Isten rendeli neki a halált is, hogy milyen halállal fog meghalni.

A GÜGYE LEGÉNY MEGNEVETTETI A KIRÁLYLÁNYT

Vót egy ember, vót neki három fia. És két fiú ujan elegáncsos vót, úgy ötözködtek, a harmadik kicsit ujan vót, kicsit gügye, hát nem tudom. Nem törődött magával, a harmadik ujan vót. De mindig utánuk mönne az is. Mindig visszazavarták. „Ne gyere, te!” De ő mindig mönt.

Akkó elgyütt az apjuk haza.

– No – aszongya –, gyerökök, mit hallottam. Van egy ujan királylány, aki még soha nem nevetött senkire soha. Akárki akármit beszét neki. Mönnek hozzá legényök, embörök, és ha valaki meg akarja nevetetni, senki nem tudja. Mindig ujan komoly, senkire nem nevet. No, most ki van hirdetve, aki megneveteti, azé lösz. Elmén hozzá férjhöz. Akkor muszáj ahhoz neki férjhöz mönni. Mönnek ám hozzá legényök sokan.

Hát akkor ezök is készülnek. Hát elmönnek ők is. Királylány! Majd ők mondják, és nevet az majd.

Szépen fölötöztek. A harmadik csak figyeli. Elindútak. A harmadik is utánuk.

– Utánunk ne gyere!

Egy tarisznyát kötött a vállára és mén.

– Minek az a tarisznya? Utánunk ne gyere!

Hát hallgat.

Elmentek egy darabig. Megin utánuk. Mentek árkon-bokron mindönfelé, míg a királylányt megtalálják. Hát akkor egyszer kiabálja: (Mindig utánuk mönt.)

– Gyertök csak vissza, mit talátam én!

– Mit tálát? Mönjünk, ne mönjünk?

– Gyertök csak, mit talátam!

Hát akkó elgyüttek.

– Mit talátá?

Hát egy rossz tepszit az árokba rozsdásan, rongyosan. Belegyugta a tarisznyába.

– Mit akarsz avva? Eriggy vissza, utánunk ne gyere!

Jó van. Odaült az árok szélire. Mikor elmentek egy kicsit, akkó megin utánuk ment.

Akkó megin tálát egy szöget. Akkó megin kiabát:

– Gyertők csak most vissza, mit talátam!

– Nem mögyünk! Ki lösző pofozva! Nem mögyünk vissza!

– De gyertők csak! Most mit talátam!

Hát akkor aszongya:

– Gyere, menjünk: megin!

Odamentek.

– No, mit?

– Hát itt van ez a szög!

– Ó, ezér híttál minket?

Azt is a tarisznyába rakta.

– Ne gyere utánunk!

Elmöntek megin. Ű meg utánuk lassan megin mén.

Akkó tálát az árokba egy szart. Száraz vót má. Hát úgy muszáj megmondani.

– Gyertők csak vissza! Most mit talátam?

Akkó má meg is pofozták.

– Nem megyünk!

– De gyertők csak vissza! Most mit talátam?

Elgyüttek vissza. Hát egy száraz szar. Ő azt is tarisznyába rakta. Hú, de mérgesek vótak!

– Utánunk ne gyere!

Hát nem mén. Leült. Mire elmentek, megin főkelt, utánuk mén, de hozza a tarisznyába.

Má elmentek oda a kapuhó. Tele udvari néppel. Egyik ki, másik be. Vótak ott urak meg mindönféle legények meg mindenki. Senkire nem nevetett a királylány. Hát ez a kettő is tolakodott, majd űk is mennek be. De ez is messzirül mindig utánuk tolakodott.

– Ne gyere! Hova gyüssz, te? – mindenki nézett.

Nem szót az senkinek semmit. Bemöntek, mind a kettő, ű meg várt. Kigyüttek.

– Nem nevet. Egyikre se semmit.

Ez megin csak betolakodott, amikor űk kigyüttek. Ez nem szólt se jó napot, nem köszönt, csak leült oda a konyha közepibe. És elővette azt a tepszit meg a szöget. Aszongya a király:

– Mit akarsz te itten megin?

– Befódozom ezt a rossz tepszit.

– És akkor mit akarsz?
– Hát akkor sütök tojást.
– Van neked szar, nem tojás!
– Van neköm szar is – akkor azt is elővette. A királylány elnevette magát.

Hú (nevet), elnevette magát, hát akkor mit csináljunk. Muszáj neki ahhoz menni. És akkor férhő mönt hozzá, nem vót más. Muszáj vót neki.

No, oszt akkor vót megin lakodalom. Nagy lakodalom. Akkor mindenkit hívtak, hát akkor engöm is meghívtak. Ahogyan vacsoráztunk, hát mindönki ott öszik, de a levest senki nem bírja megrágni. Hoztak ott nagy turickókat, zsákokat, oda öntötték a levest. És oda a sarokba. Tele vót mind. Hát akkor én is ott táncótam. Csinátam magamnak ujan sárgarépából sarkantyút, és úgy táncolok a szoba közepibe. Hát egyszer elakadt egy zsák, hát kigyűtt a leves. Minden ott tele vót. Níztem, hát ott van Ildi (a gyűjtő lánya), pecál. Hát én elvettem túle, beledobtam a pecát, kihúztam az orránál fogva, és most van neki két lik az orrán. Az Ildinek.

Vége a mesének.

BÖLCS SALAMON MEG AZ OKOS GYEREK

Okos Salamon nem tudta kigondolni, hogy egy Isten van, de három isteni személy. Mindent tudott. Olyan okosnak tartotta magát. A csillagoknak a nevét, meg mindent, mikor kel vagy nyugszik a csillagok, egyik vagy másik. Világnak indult. Addig nem nyugszik, míg azt nem tudja meg, hogy egy Isten van és három isteni személy.

Útközben elmén a tehénpásztorok mellett. És a pásztorok ösmerték az okos Salamont.

Kérdik, hova mén.

– Világnak megyek valamit tudakolni.

A pásztor mondja:

– Messze ne menj, mert vihar keletkezik.

A Salamon nem vette észre a csillagokról, hogy eső lesz. Nem telt bele egy-két óra, a vihar megérkezett. Visszament a pásztorokhoz.

– Mondja meg, miről tudta maga, hogy vihar keletkezik?

Azt mondja:

– A gulyámtul, mert nagyon fickándoztak.

Avval elmén a Salamon. Elmén a tengerparthoz. Egy hatéves gyerek bicskával és egy kis kutat, kávéskanállal a kezibe.

Kérdi tőle:

– Mit akarsz evve a kúttá, kanállá?

– Átmérőm a tengert bele.

A Salamon mondja a gyerekeknek:

– Nem lesz abbú semmi!

A gyerek visszamondja:

– De abból se, amit te gondolsz!

Elmentek egyik a másiktól. A gyermek köröszülment abba a községbe, mer a közelibe község vót. Ugyan a Salamon is oda indult. Láta a gyermeket a községbe a ház végibe sütkérezni. De má akkó ösmerték egyik a másikat.

A Salamon mondja neki:

– Jó napot, te okos gyermek.

– Adjon isten, bölcs Salamon.

– Tán magad vagy? – a gyermeknek.

– Nem. Van apám és anyám is, testvéröm is.

– Hát hol van apád?

– Elment vadászni. Amit agyonlőtt, azt otthagya, amit nem, azt visszahozza magával.

– Hát az édesanyád?

– Elment szomszédba kölcsönkérni. De azt nem téríti vissza soha.

– Hát a testvéred?

– Az előszobába siratja a tavali örömét.

Akkó Salamon kételkedett a gyerekekre. Ezöket nem tudta, mire mén.

– Hát, gyerek, mondd meg őszintén a dolgokat!

Azt mondja a gyerek:

– A papa elment bolhát keresni, amit agyonüt, otthagya, amit nem üt, azt visszahozza. A mama szomszédba egy asszonyhalottat öltöztetni, de az nem téríti vissza neki, mer meghalt. A testvérem az első szobába babázik.

Salamon mondja a gyerekeknek:

– Verjen meg téged a Jóisten, te okos gyerek!

A gyerek visszamondja:

– Téged pedig áldjon meg az Isten, okos Salamon!

Avval elfordultak egymástól. Útközben a Salamon lehajtván a fejét gondolkodásba kezdett, hogy mit is mondott a gyerekeknek, hogy verje meg az Isten. Visszamen. Vissza akarja húzni a szavát, hogy ne verje meg az Isten a gyereket. Visszament. És mondja a gyerekeknek:

– Ne történjen meg az, amit én az előbb mondtam neked!

A gyermek feleli vissza:

– De okos Salamon, az se történjen meg, amit én neked mondtam!

Elszéledtek megin. Elmentek. Gondókozásba jutott a Salamon, hogy ő mentül tovább megy, antul butább. Mer előbb inkább a tehenek farába nézett vóna, megtudta vóna az időjárást, és a hatéves gyermek sokkal okosabb, mint ő. És Salamon visszaindult a hazájába. Nem ment világot próbálni.

OSTOBA-ÖRDÖG MESÉK

MARKÁFA BECSAPTA AZ ÖRDÖGÖT

Amikor a Markáfa becsapta az ördögöt, akkor mentek vásárra, aztán vettek malacokat. Aztán alkudoztak, hogy hogy jelölik meg a malacokat, hogy hogy osztoznak. És akkor a Markáfa azt mondta, hogy ő mindegyiknek bepödörte a farkát. Hát az ördög azt mondja, hát akkor számolják. Ő nem csináta azt. Nohát, amikor már összeloptak, amennyit akartak, sokat, dobáták egy kerítésen át. Nem tudom, milyen helyiségbe. Nohát akkor szödik, szödik a malacokat. Hát mindegyiknek a farka be vót pödörítve, csak az egyiknek lógott. Annak olyan fostos vót a feneke, beteg vót. Nohát akkor mit csináljanak? Nem! Az ördög annyira mérges lett, megfogta a malacot, odaverte egy hídhöz, az meg kilukadt. A híd.

Nahát újból csináltak egy megállapodást. Béreltek földet, és akkor vetettek búzát. Aztán megin a Markáfa... huncutságon járt az esze Markáfának, hogy az lesz az övé, ami föld fölött van, az ördögé, ami a földbe van. Tehát a búza az a föld fölött van, a termés lett az övé, az ördögnek megin nem jutott semmi.

Nahát erre az ördög megin dühös lett.

– Nahát – aszongya – most krumplit vetünk, és akkor fordítva legyen. A téd lesz az, ami a föld fölött van, az enyém meg, ami a föld alatt.

Hát persze a krumpli a földbe van, fölű meg nincs semmi. Nem kapott az ördög semmit. Megin az ördög húzta a rövidebbet.

MARKÁFA MÉG AZ ÖRDÖGÖN IS KIFOG

Markáfa búzát vetett, s kérdezte az ördögöt, hogy mit választ: ami földben van vagy ami fölötté. Az ördög látta, hogy a búzamagot a földbe vetette, azt választotta, ami a földben van. Aratáskor aztán Markáfáé lett a termés, az ördögé a tarló.

Abban is fogadtak, ki tud nagyobbat kiáltani. Kiáltott az ördög nagyot, Markáfa megin fog egy kendőt, aztán köti be az ördög szemét.

Kérdi az ördög: – Minek ez?

– Hát – azt mondja Markáfa – ha én kiáltok, kifolyik a szemed, ha be nem kötöd.

Mikor bekötötte, hátulról egy téglával jót szózott az ördög fejire.

Azt mondja az ördög: – Még jó, hogy bekötötted, cimbora, mert csakugyan kifolyt volna a szemem, olyan nagyot kiáltottál.

Abban is fogadtak, ki bír nagyobb fát kirántani a földből.

Kirántott az ördög egy nagyot. Markáfa meg egy gombolyag vékony cérnával kezdi bekeríteni az erdőt, mert hogy ő nem veszkődik egy fával, kirántja egyszerre az egész erdőt.

Megijedt erre az ördög.

– Jaj – azt mondja –, az istenért, ki ne pusztítsd ezt az erdőt! Nem lett vóna neki húss, ahol pihenhetett volna.

AZ ÖRDÖG HÁROM KÉRDÉSE

Egyszer vót egy embör. Feküdt, mer beteg vót. Azt mondta – mer nem vót, aki ápolja – és azt mondta, hogy nem bánná, ha az ördögök is elvinnék.

Akkó másnap elgyütt az ördög, hogy elviszi útet.

Oszt akkó mondta az ördögnek, hogy:

– Legalább még három napot haggyá, aztán nem bánom, ha elgyüssz.

És akkó mondta az ördög:

– Hogyha tudsz három mondatot mondani, akkor nem viszlek, de ha nem, akkó elviszlek.

És akkó annak az embörnek álmába gyütt, hogy ha az ördög kérdezi, hogy mi édösebb a méznél...

Amikor elgyütt az ördög, akkor kérdezte túle, és azt mondta, hogy:

– Édesanyám teje – ahogy megálmodta.

– Mi puhább a tollnál?

– Édesanyám öle.

– Mi keményebb a kőnél?

– Édesanyám szíve, mert a legnagyobb bánatban sem hasad meg.

Akkor az ördög egyet sikított, és elmönt, és otthagyta az embört azért, mert tudott mindegyikre mondani.

FALUCSÚFOLÓK

A KÖDBE KENYERET APRÍTOTTAK

Dusnokon búcsú volt. Egy bátyai lány oda volt, volt legénye. Mikor hazajött, kérdezték:

- Volt-e nagy vendégség?
- Volt, volt, de a köd agyoncsapta.

A dusnokiak kenyeret aprítottak a ködbe, azt gondolták, hogy tej.

- Volt-e éneklés, táncolás?
- Volt, volt, sulyokkal legyeket hajtottak a padlásra, aztán elvették a létrát, hogy ne bírjanak lejönni. A dusnokiak táncoltak sulyokkal, a legyek a padláson énekeltek.
- Volt-e valami okos, amit szívesen hallottál?
- Volt, volt, kiásták a jégvermet, aztán nem tudták hová tenni a földet, összejöttek az okosok, és az előjáróság így határozott: ki kell ásni egy új gödröt, és abba a földet beledobálni.

A DUSNOKI KÚTÁSÓK

Dusnok felé, mikor megyünk, van egy kút a műút mellett. Valamikor csinálták, méterük nem vót. Kiásták a kutat, nem tudták lemérni, nem vót méterük. Hát hogy tudják azt lemérni?

Vót egy erős bíró, utána másodbíró, utána pénztárnok, közgyám és nyóc esküdt.

– Hát le kellene mérni – azt mondja a bíró.

Terpeszállást csinált a kút fölött. A másodbíró megfogta a két lábát, lógott a kútba, utána a pénztárnok, rang szerint, ahogy gyűttek, utána a közgyám, első esküdt, a nyóc esküdt. Lógtak a kútba. Egymásnak a lábát fogták.

Azt mondja az öreg, szóval, aki tartotta a legtöbb súlyt, azt mondja, köpjünk a markunkba.

Köptek a markukba, közbe ő nem tartott semmit, mind lezuhant a kútba. Úgy, mint a kígyók, egymás tetejin másztak.

No, most ki kő húzni. Nem tudták, hogy köll kihúzni. Rudallókötelet hoztak, és kihúzgálták kit nyakán, kit derekán.

Kihúzgálták, de most megin nem tudják, hány méteres a kút, szóval, milyen mély.

– Hát – azt mondja – egymás végibe így feküdtek.

Akkor lépéssel lemérték. Azt mondja:

– Elég lesz a kút, elég mély.

– Jó van, jó van.

No, most hát összegyűtt a képviselő-testület megin. Ezt a földet, amit most kihánytak, hova köll azt a földet eltüntetni megin.

Azt mondja az egyik esküdt:

– Másik kutat köll ásni, ezt a földet bele!

– Ő, de jó van, jó van – mondják nagyon jó lösz! Csak eltűnik a föld.

Másik kutat kiástak. Hát ezt a földet beleizéték. Persze tapostak is körülötte, meg talán fogyott, de nem az egész.

Azt mondja: – Még köll egypárat kiásni.

Akkor ástak, ástak, mindig ástak, amíg a földből jutott, vót. Ott vót a közelibe zsilip, nagy vógy vót, és odahányták az egész földet, ami fönnmaradt.

Azt mondják – megin összegyűtt a képviselő-testület – ugye, hogy jó mondta, hogy el kell tűnne a földnek!

A SÜKET MEGGYTOLVAJOK

Fajszon elment két ember meggyet szedni. De mind a kettő süket vót. Közbe szödik a meggyet. Azt mondja az egyik, látta a csőszet, azt mondja:

– Gyere, Miska, jönnek!

Azt mondja:

– Főjebb mönnek?

– Gyere, Miska, jönnek!

– Többet szödjek?

– Gyere, Miska, már itt vannak a csőszök!

– Ej, de szépek vannak odafönn a fán! – azt mondja.

A SÜKET MOLNÁR

A Dunán vót egy mólnár. Arra ment a sógora

– Jó napot, sógor!

Süket vót a mólnár, de valamennyit hallott.

– Ladikot fódózok.

– Hát az öreg mit csinál?

– Kilukadt a feneke.

Azt mondja a partrú a sógor:

– Bolond vagy te, sógor!

Ez megin emel kalapot:

– Hála Isten, megvan az egészség!

A SZÍVTELEN FALU BŰNHŐDÉSE

Egy ember érkezett egyszer a faluba. Hozott magával két macskát, kért a falubeliektől ennivalót. De a falusiak nem adtak neki. Erre ő megkérdezte, hogy van-e sok egér vagy patkány a faluba. A falubeliek azt mondták, hogy van. Akkor odadta nekik a macskákat, és ezzel elment. A macskák, amikor már elpusztították az egereket, akkor már nem volt mit adni nekik. Akkor a falusiak felkeresték azt a vándort, s kérdezték tőle, hogy mi legyen a macskákkal. Az ember azt felelte nekik, hogy most már a macskák a falubeli gyerekeket fogják megenni. A falubeliek nagyon megijedtek, s elhatározták, hogy a macskákat el fogják pusztítani. De senki se vállalkozott a macskák elpusztítására. Ekkor úgy döntöttek, hogy a falut fölgyújtják, de ők a falun kívül tartózkodnak. Amikor már a falu elégett, visszamentek, hogy megnézzék, mi lett a macskákkal. De nagy meglepetésükre a macskák az egyik kútgémen sütkéreztek. A macskák nem is égtek el, de a faluból nem maradt semmi, s így a szívtelen falubeliek hajlék nélkül maradtak. Így büntette meg a vándor a szívtelen falubelieket.

FALUCSÚFOLÓK

Jó kubikosok a kalocsaiaiak,
Hagymán hízott bátyaiak,
Jó favágók a fajsziak,
Piszefogó boggyiszlaiak,
Jó kosárkötők a foktúiek,
Tarhonyaéelő géderiek,
Kálvinista gerjeniek,
Bagolyevő miskeiek,
A dusnokiak a rákot és a fenét is megeszik.

Foktúti tarhonya,
Uzód galuska
Benedeki cibere
Lóháton jár Géderre.

A foktúti tarhonya
Kicsírázott a porba,
Benedeki gölődény
Szalad a dúlő végén,
A géderi cibere
Lóháton jár Géderre,
Bátyaiak a habot
Tisztelik, mint a papot,
Fajsziak a répának
Örök misét szolgálnak.

TRÉFÁS MESÉK, TRUFÁK

A LUSTA KIRÁLYLÁNY SZORGOS LESZ

Királylány vót, de ujan nagyon lusta vót, hogy az semit nem akart dógozni. Semit. Csak út egyhelbe. Fölőtöztették, öni adtak oda neki, de semit, semit nem csinát. Nem akart dógozni. Ha megcsípte a bolha, akkor csak annyit mondot:

– Nyiiii!

Még azt se nem akarta megvakarni. Hát akó az apja kétségbe vót esve. Mit csináljon evel a lányai?

Valamere járt, hát az egyik ember szánt. Kettő ökör elő van fogva, kető ökör hátul. És úgy szánt az embör. És az első ökörnek vót széna a farkára kötve, és úgy möntek, úgy szántotak. És azt mondtá a király, mögát:

– Emböröm, mér van anak az első ökörnek a farkára kötve a széna?

– Hát, uram, azé, hogy ez a hátulsó nagyon lusta, nem akar húzni, és most mindig harap onnan, és mén utána. És úgy öszik, és húza is az ekét.

– Hú, de jó vóna, hogy ha maga tudná az én... lányom ujan nagyon lusta, hogy ha maga azt meg tudná frisíteni, hát...

Azt mondja:

– Hát meg tudom.

– Van fia?

– Van. Három fiam van, de az egyik még legény.

– Odaadnám magának menyecskének, csak hát... nem tudom megmondani... dógozna. Ne lőne ujan lusta.

Aszongya:

– Jó van hát. Majd elmegyünk érte.

Megmondta a fiának: királylány. Elmönek érte. Hát akkor el is möntek. Ehozták, legyen a menyecskéjük.

Akó eső röge, röge eső nap, röge főkelt a két menyecske. Az egyik hozot vizet, másik tüzet gyújtót. Valamit csinyátak. De ű nem akart semit, ű aludni akart.

Délbe terítik az asztalt.

– Te mit dógoztá máma? – a menyecskének.

– Én hoztam vizet, begyújtottam.

– Űj oda, az asztalhoz!

– Hát te?

– Én is krumplit pucótam, ezt azt, söpörgetem.

– Te is oda új az asztalhoz.

Harmadiknak:

– Hát te mit dógoztá?

– Én semit.

– Te csak ot új, ahun vagy!

Akkor úgy vót.

Másnap röggé megin lusta vót.

Megin kérdezi:

– Te mit dógoztá?

– Én ezt azt.

Másik is:

– Én is söpörtem vagy ágyaztam vagy valamit.

– Te is oda új, te is oda új!

– Hát te? – harmadiknak. – Te mit dógoztál?

– Te csak ot új!

Hát akó má ujan éhes vót, nagyon.

Harmadnap rögge ű is főkelt. Főkelt, emönt vízé. Mingyá etörte a kanát, me ujan vót, régies cserép, ződ nacájó. Pont akart hozni vizet, akó eltörte. Akor megin söpört vagy valamit csinát.

No, akó megin kérdezte sorba:

– Te mit csinátá?

Az is csinát ezt, azt, másik is. Harmadikat kérdezi:

– Hát te mit csinátá?

– Én is mentem a vízé, de etörtem a kanát. (Sírósan.)

– Nem baj, az is dolog. Az is dolog, ha eltörted. No, új oda!

Akó ű is kapót rögelit.

No, hát má délután gyün ám az apja mög az anyja möglátogatni, mi van a lánnyal. Hát akó a lány láta, hogy gyünek, az udvarba, akó rögtön szaladt elébe, és apjának baltát nyújtót, a kezibe:

– Apuka, hamar vágjon egy kis fát, mer másképen nem kapnak öni!

Az anyjának mög söprút adót:

– Maga is söpörjön egy kicsit, mer másképen nem kap öni.

Hát tovább nem tudom. (Nevet.) Akó úgy étek.

A LUSTA ASSZONY SZORGOS LESZ

Vót valamikor egy fiatal házaspár, és hát nagyon szegények vótak. Már-már annyira szegények vótak, hogy az asszonynak má pöndöle nem vót, jóformán má szoknyája se vót, hát má-má majdnem meztelen járt. Hát aztán erre föl a férjinek mondja:

– Eredj – aszongya –, a piacon végy szoknyát vagy pöndölt!
– De hát nincs pénz, nibül? Tudod mit – aszongya –, asszony, van egy rokka, fonysz fonalat, én elviszem a szövőhő, a takácshó, és megszövi, és lösz pöndölöd.

Hát aszongya az asszony neki:

– Hát ide figyelj, férjem uram, én fonyok, de tudod, hogy ráska – ez hiányzott neki, hogy nem vót. És erre föl mondja a férjinek, hogy mönjön az erdőbe, és vágjon őneki olyan, mondjuk rá, guzsalyt, no. Hogy vágjon neki, és akkor majd fony vonalat. Mer kenderjük vót, csak hát lusta vót fonni.

Hát aztán fogja a fejszét az ember, hogy majd kivág az erdőbe olyan alkalmas fát, és majd hazahozza a feleséginek. De ravasz vót a felesége, úgyhogy megelőzte az embert az erdőbe. Bebújt egy bokorba, hát osztán várta az embert.

Hát ódámén az ember a másik bokorhó, nízi ott a fát, melyiket vágja ki. Hát egyszer odaszól az asszony neki:

– *Koa raška seče,*

Vuci ga jedu!

[Aki a motollát vágja,
Megeszik a farkasok!]

Erre körülnézett az ember, hát nem lát senkit. Hunnan beszél.
Hangot hall, de nem lát senkit.

Megin elmén a másik bokorhoz, hogy megin alá akarja vágni.
Megin odaszól az asszony:

– *Koa raška seče,*

Vuci ga jedu!

Erre föl az ember megijed, oszt ment haza. De az asszony má előtte szaladt, má mindön, csak minél hamarabb hazaérjen, hogy a férje előtt érjen haza. Hát osztán hazaért az ember is. Mingyá fogadja az asszony:

– No, hoztá-e?

– Nem – aszongya –, hallod, nem mertem – aszongya –
kivágni a fát. Mer valami – aszongya – boszorkány vagy ki vót, de
valami hangot hallottam, de én senkit nem láttam, és nem mertem
kivágni a fát. Nem hoztam.

– No, ugye mondtam én neked, hogy nem olyan nagy dologbul
áll ám aztat kivágni. Nem minden embernek sikerül.

Hát jó van, belenyugodott az ember, hogy hát nem fony fonalat.
Hát annyira-annyira összespórolták a pénzüket, hogy hát egy
pöndölre való, egy szűk pöndölre való hát kikerülne abból a pénzből.
Mondja az urának:

– Te – aszongya –, uram férjem, eredj – aszongya – a piacra,
oszt vegyél nekem egy pöndölt.

Hát fogja a pénzt az embör, aztán mén, elindul a piacra. Hát
mán jó darabon elment, akkor jutott az asszonynak az eszibe, hogy
elfelejtett neki mondani, hogy ha szűk is lesz az a pöndöl, azér
vegye mög. De rácul kiabált utána:

– *Hej, čoveče, ni hiba ako će bit i usko!* [Hé, ember, az sem baj,
ha szűk lesz!]

Az ember meg visszaszót:

– *Ni hiba ako će i guska bit?* [Az sem baj, ha liba lesz?]

– *Ni ako će i guska bit. Guska, guska.* [Nem, hogyha liba is
lesz. Liba, liba.]

Hát akkó elment a piacra, persze hát az embör röstellte azt,
hogy pöndölt vögyön má emberi fejjel, hanem vött egy libát, oszt
hazavitte.

Hű, az asszony meg elkezdte szidni, hogy hát ű nem azt
mondta, hogy libát, hanem hogy nem baj, ha szűk is lösz az a
pöndöl, csak hozza el.

Hát most má mindegy. Liba, liba, má megvan. Pöndöl meg
nincs. Mondja neki a férje:

– Te – aszongya – asszony, ezt megtömjük, eladjuk a piacon,
és akkó – aszongya – több pénzt kapunk, és akkó bővebb pöndölre
is jut pénz.

Hát megegyezett az asszony, és tömte a libát. Hát osztán... De
má annyira lerongyolódott, hogy hát, hogy meztelen vót az asszony.
Nem vót mit főhúzni. Hát osztán elgyütt annak az ideje, hogy el kő
vinni a libát a piacra, hát az ember aszongya:

– Te asszony – aszongya –, én nem bánom, én elviszem a piacra, de én nem tudom eladni. Nem tudok – aszongya – a kofákkal alkudozni meg ehhez hasonlókat, hanem neköd is ki köll gyünni.

– De hát hogyan?

– Hogyan? – aszongya. – Hát a szomszéd mén kocsival – aszongya – piacra, és majd ilyen csibeborító alá töszünk tégödet, töszünk szalmát a kocsiba, és oda ráülsz a szalmára, és avva leborítjuk, és akkor hát – aszongya – onnan te dirigász engömet. Ott a piacon.

Hát osztán úgy is vót. Beüt a kocsiba az asszony, ráadta azt a csibeborítót, letakarták, hogy ne lássa senki. Möntek a piacra. Hát osztán elkezdték árulni libát.

Gyüött egy asszony:

– Hogy a liba?

Beszót az ember:

– Hogyan adjam?

Hát az asszony sűgött neki vissza, hogy hát mennyire tartsa. Alkudjanak.

De hát vót ottan egy fiatalembör, aki észrevötte a hangot, hogy valami női hang van ottan. Elmönt a kocsihó, úgy odalopózott, oszt rágyújtott, a gyufát meg a szalmára dobta. A szalma meg begyulladt. Elkezdött égni. Az asszony meg megijedt a borító alatt. Kiugrott a borító alú, dű, haza.

Hát mire hazaért az ember a libával, nem nem adta el a libát, a libával együött mire hazaért, hát má az asszony maga forgassa a rokkát, úgyhogy má fonja... akkó nem számított az a fa se, semmi se, akkó má mindön röndbe vót. És így ennek vége.

BAJ BAJ HÁTÁN

Vót egy asszonynak egy kisgyereke. Még böcsőbe vót, az ember meg mindig eljárt. Vót nekik egy szürke lovuk meg egy fekete lovuk, az ember mindig eljárt szántogatni, vetni. Mikor hazagyütt este, sose vót kész a vacsora. Mindig pörött a feleségivel, hogy hogy van az, hogy ű egész nap otthun van, hát sosincs kész a vacsora, mikor ű hazagyün a munkából.

Akkó azt mondta az asszony:

– Nohát, ha nem hiszed, hogy nekem mennyi dolgom van otthun, ezentúl majd te leszel itthun, majd én elmegyek szántani, vetni. Majd te maradsz itthun.

Bele is egyezett az András bácsi. Hát aztán röggé az asszony főket, mögetette a lovakat, mögcsávázta a búzát, elkészítette az ekét, föltött a kocsira mindönt. Akkor azt mondta az embernek, hogy:

– Nem sok munkát hagyok, de máma meg köll tenni – azt mondja. – Van két kotlóstyúk, arra vigyázz. De ha egy csibe fog hiányozni belőlük, jaj neköd akkor. A két kotlós alul, ha egy csibe is hibázik. És a gyerökökre is vigyázz, mint a két szömödre! Nehogy valami baja lögyön a gyeröknek. Van egy fazékba téföl – azt mondta –, azt föl köll köpülni, hogy készön lögyön, mert vaját csinálunk – azt mondja. – És hónap kenyeret akarok sütni, ki köll szitálni a lisztöt. Meg egy kis fát vágjá! Más dógod nem lösz.

– Ó, meglesz az egykettő – azt mondja. – Az nem olyan sok munka, és egész nap azt nem tudja megcsinálni.

Indul az asszony, kinyitotta a kaput, ű meg bezárta.

Hát azt mondja, még ráér. Lefeküdt aludni újra az ember.

Ahogy lefeküdt, elaludt újbul. A gyerek má sírt a bölcsőjibe, arra ébredt, hogy a gyerek má nagyon sírt a bölcsőjibe. Hát osztán főkelt, hát kedvire süt a nap, a tyúkok a kosárba ugrándoznak, má összetaposták a fele csibéket ott. Jó süt a nap, ük meg be vótak zárva.

Kiment hát, kinyitja az egyik kosarat, hát hét csibe meg van döggőve.

– No – azt mondja –, most mit szól az asszony, ha hazagyün. – Nézi, kiengedi a másik kosárbú, hát kilenc má meg van döggőve.

Ejnye, hát most má bajok lösznek. Hát mit csináljon most má?

Mikó kiengedte őket, hát kezdtek a varjuk megin röpködni a csibék fölött. Ó, hát most mit csináljon, hogy hát el ne vigyék a csibéket? Fogta, összekötötte minden csibét spárgával a tyúknak a lábához, hogy el ne vigyék. A sas.

Bemönt, hát a gyerök mög összemaszatolta magát a bölcsőbe, ölég vót neki mosni. Mikó hát ezt is mögcsináta, akkó hát hozzákezdett a köpüléshez. Hát mit csináljon. Má nemsoká dél lösz, fogta, hogy hamarább möglögyön a munka, rátötte a hátára a fazekat, elhozta a lisztet is meg a szitát, hogy majd szitál, hogy majd köpül a hátán az izé is, a fazék. Aztán ahogy lehajút, a tejföl meg kibuggyant az egész hátárú. Most mit szól az asszony?

Egyszer osztán hallja, hogy a tyúkok nagyon csipognak az udvaron, szalad kifelé. Ahogy belebotlott a bölcsőbe, a bölcső főfordút, ő meg szaladt kifelé, kiment, hát a sas viszi a tyúkot csibéstül mindent. Hát fogja aztán a baltát, utánaszalad.

Ahogy szaladt, odaért, a falunak a túlsó partján vót egy olyan gödör, mint nálunk, ahogy vannak, és azon köröszkül röpkült a sas a tyúkokkal együtt. Hát ő má nem tudott belemenni a vízbe, fogta a fejszét, utána dobott, az meg beleesett a vízbe. Ó, hát most má nem lesz mivel fát se vágni. Hát mi lösz most má?

Hát akkor levetkőzött a víz partján, oszt belement a vízbe, legalább kereste, a baltát megtalálni. Ahogy kereste, addig megjártak arra cigányok, találtak ott ruhákat, fölszödték, oszt elvitték a ruháját neki. Kigyütt a vízbül, hát meztelen van. Hogy mén most haza, hogy meztelen?

A népek mennek az utcán. Most má balta sincsen. Hát akkor, ahogy gyün, vót az árokba lapulevél, fogta, oszt azt tette maga elébe, fogta azt a lapulevelet. Oszt akkor avva mönt.

Hát egy juhász vót neki a komája. Az meg éppen gyütt számárháton.

– Mi van magává, koma? – azt mondja –, hogy hát meztelen gyün?

Az oszt meséli, hogy hát hogy járt. Hogy mi történt vele. Hát ahogy beszélget a komájával, hát a számár meg odakapott a fütyülőjéhez, oszt elharapta a lapulevéllal együtt. Ó, hát akkor mi lesz hát vele? Akkor a komája odadobta a szőrit, ami rajta vót, hogy hát legyen, osztán abba ment haza. Mög aztán helyre ment, hogy a

gyerek meg vót halva. Ráborult a bölcső. Az is meghalt. Most kapok az asszonytul biztosan, oszt elemészt az asszony. Tanakodott, hogy mitévő legyen most. Csibék má odavannak, baltával má nem tud fát se vágni, mert a balta is odalett. Hát aztán gondolkozott. Bebútt a kemencébe. Az asszony hazagyütt. Gondúta, hát kész-e a vacsora?

Hát mikó elgyütt, kinyitotta az ajtót, beengedte a lovakat, hát nincsen keverék se elkészítve. Bemén a konyhába, hát a gyerek fel van borulva, a bölcső alatt meg van halva. Látja, a tejföl bele van öntve a liszt közé az egész.

– Hó, mi van itten? – kiabált, de az ember nem mert szóni a kemencébül, hogy hol van.

– Gyere, bújj elő, nem bántalak, akárhol vagy – azt mondja csak bújjá elő!

De hát nem mert kibújni.

Azt mondja:

– Hát mit csinátá?

A kemencébül meséte, hogy hogy történt.

– Hát az semmi se!

Be akart az asszony gyújtani, oszt akkor kiabált, hogy benn van a kemencébe, szóval.

Azt mondja:

– Hát ne törődj, majd csinálunk másik gyereket. Ha meghalt, hát meghalt, odavan. Majd csinállok én másikat.

Azt mondja:

– Csinállok ám; de nincs mivel, meí a fűtyülő is odavan.

Akkor aztán rágyújtott az asszony.

– Hogy ha má az sincsen, akkor érted se kár.

A FURFANGOS JAKAB

Hol volt, hol nem volt, Hetedhétországon is túl volt, még az Óceániás-tengeren túl, még azon is túl, ahol a kidőlt kemencének a bedőlt oldalán is túl, még azon is túl, ahol a szúnyogok rézpatkóban járnak, hogy meg ne botorkáljanak, de még azon is túl, ahol a kis kurta farkú malac túr, de még azon is túl, még az Üveghegyen is túl, volt egyszer egy szegény özvegyasszony. Annak volt egy Jakab nevezetű fia. Hát nem nagyon szeretett dolgozni. Mindig eljárt pecázni.

Nem fogott halat, hanem rákokat fogott, valami negyven darabot. Akkor gondolta, hogy megvicceli a papot velük. És akkor bemönt a botba. Vött negyven nemzeti szalagot, olyan kicsikét, és negyven gyertyát, olyan aprót. Zsákba rakta a rákokat. Emönt este, mikor hétórai harangszóra harangozott a harangozó. Bement a templomba. És a harangozó nem vötte észre. Mikor elharangozta, becsukta a templomot, hazament. Ő meg ott kiöntötte a templomba a zsákot. Mindön ráknak rákötötte a nemzetiszínű szalaggal a gyertyát a hátára, és möggyújtotta sorba. Mire másik harangszóra gyűtt be a harangozó, nyócórai harangszóra, hát ű má készen vót evvel. Mikor begyűtt a harangozó, hát látja, hogy az egész templomba ugrálnak az angyalok. Hát mögijedt mingyá. Szaladt a plébánoshoz, hogy gyűjön, mer ű még ilyet nem látott.

Emönt a plébános úr, de ű meg beült a padba, a Jakab. Gyűtt az öreg plébános is. Má idős vót. Bemöntek a templomba. Hát látták, hogy egy ember ül a padba.

Kérdezték: Kicsoda ű?

Hát ő azt mondja, ű Gábiel főangyal vót, megnevezte magát.

Hát minek gyűtt ű?

– Hát – azt mondja –, hallottam, hogy itt má idős plébános van, hát ha akarja, ő elviszi magával a mennyországba.

Hát gondolkozott a plébános úr.

Hát azt mondja – úgyse él sokáig, hát az alkalom itt van, inkább elmegy, hogyha elviszi. Hát kérdezte, hogy ezek micsodák, amik úgy ugráltak a templomba.

Aztán azt mondta, hogy ő előbb menjen be, öltözködjön föl, aztán ű viszi magával.

De nála vót az a zsák, amibe rákokat hozott. Akkor elgyütt a plébános úr, akkor ű segített, s a harangozó is, beletették a plébános urat a zsákba. Fővötte a vállára, oszt vitte a mennyországba.

Ahogy mönnek, nehéz vót a plébános neki, hanem fogta, a lábánál fogva húzta a zsákot. Nagyon göröngyös utakon húzta, hogy lehorzsolta a plébánosnak a képiról a bőrt, meg a keziről is, ahogy húzta a zsákba.

Hát a plébános kérdezte:

– Hát még most se értünk oda, mer ez nagyon rossz út, amerre megyünk?

Azt mondja:

– Hát a mennyországba nem olyan könnyen lehet ám odajutni, hanem oda sokat kell szenvedni, mire odaér az ember.

Hát osztán megin tovább vitte olyan tüskös, olyan tüskös bokrok vótak, arra húzta végig. Jó összeszurkálták az öreg plébánost.

Megin kiabálta:

– Most se érünk még oda?

– Hát – azt mondja – még tovább kell menni. Nem olyan könnyen lehet ám a mennyországba bejutni, ahogy gondolja valaki.

Még tovább mentek. Elment a királynak az udvaráig. Azon gondolkozott, hogy hogy tud oda belopakodni. Észrevette, hogy nincs bezárva a kapu, belopózkodott, és bevitte a plébános urat, a pulykák ahol be vótak zárva, az ólba, oda a padlásra kötötte föl a plébános urat a zsákkal együtt. Persze osztán ott hagyta.

A pulykák meg elkezdtek, hogy:

– Koj, koj, koj? – kiabálni; hogy kicsoda ő.

Ő meg mondta, hogy ide meg ide való plébános.

De közbe a pulykák elhallgattak, mikor ű beszét. Mikor elhallgatott, akkor megin kérdezték a pulykák, hogy:

– Koj, koj, koj, koj? – hogy ki az.

Megijedtek a zsáktú. Hát egyszer má megunta a plébános, hogy hát kicsoda ű, akkor elhallgatott a beszéddel.

Reggel aztán, mikor fölkel az udvari nép, kiengedték az ólakbul a jószágot, hát látták, hogy valami mozog a zsákba a pulykák fölött. Kioldották, kiengedték, hát az öreg plébános.

Kérdezték, hát hogy kerül ű oda.

Akkó elmesélte, hogy a mennyországba akart menni, oszt ide került a pulykák óljába. A plébános úr szégyellte, hogy az ő papjukbul szégyönt csinált valaki. Azt mondta, hogy jutalmat ad annak, aki kieszeli, hogy ki vót az a gazember, aki ilyen izét csinált a plébános úrral. Kitudakolja, hogy hát ki vót.

Akkor behívatta Jakabot maga elé a király. Azt mondta Jakabnak, hogy:

– Ha nem teszed meg az én három kívánságomat, akkor fejedet vétetem le. Hát – azt mondja – nem lesz olyan valami nagy erős, akkó tán meg tudod csinálni. – Azt mondja a király, hogy ha reggelig el nem lopja a kutyát az ő udvarjából, akkor, szóval, leveteti a fejét neki.

– De hát – azt mondja a Jakab –, hogy hát hogy gyün be az udvarba? – azt mondja.

– Akkor hogy gyűltél be, mikor a plébánost behoztad?

Hát akkor elment a tislérhő a Jakab, kért olyan lukfűrészelt, fogott egy zsákot. Abba nem vót biztos, hogy a kutya kint lesz-e az udvaron, vagy bezárják valahova. Attul félt, hogy akkor nem tudja sehogy se elcsípni a kutyát. Akkó elment.

Má mindenki lefeküdt, de a kutya kint vót. Hallotta, hogy a kutya ugat. Akkor kivágta lukfűrészszel a kaput. Kezdett kopogni, és odatartotta a zsákot. Fogta, oszt hazavitte a kutyát.

Rögge, mikor kivirradt, hát elvitte Jakab a kutyát a királynak, hogy hát itt van a kutya.

– Hát hogy tudtad ezt kilopni az udvarbul, ezt a kutyát?

Akkor megmondta, hogy hát hogy csinálta, és sikerült neki.

– Nohát akkor – azt mondja neki másik este megin –, hogy ha az éjszaka a gyűrűt az ujjamrul le nem húzod, el nem lopod, akkor fejed vétetem.

Hát akkor nagy bajba vót, hogy hogy lehet a király ujjáru lehúzni a gyűrűt. Úgyse engedi neki aztat. Hát este megin elindult. Persze gondolkozott, hogy mit csináljon. Akkor fogott egy zsákot, megtömte szalmával. És csinált egy fejet, halálfejet csinált, vagy ilyen madárijesztőt. Egy embert alakított. A szalmával a fejit is kitömte, kipingálta, sapkát tett a fejire. Akkor elvitte magával. Aztán, mikor elment a király udvarába, hát nem vót bezárva. Kérte ám, hogy az udvart ne csukják be, másképp nem tud bejutni az udvarba.

Azt mondja a király, nem lesz bezárva. Hát ű bejutott az udvarba, a király éppen vacsorázott. Ű meg odament az ablakhoz, hol az egyik ablakhoz fölemelte azt a bábut, hun a másikhöz. A király megen látta.

– Ni – azt mondja –, leselkedik má Jakob – má azt mondja. – No, csak gyűjön – azt mondja.

Fölemelte azt a bábut Jakob, a király meg, durr, agyonlűtte. E meg eldobta azt az izét, azt a bábut, avval ellógott a ház mögé.

A király azt mondja:

– Hát akkor nem olyan könnyen mén az, agyonlűni egy embert – hanem ű el is temeti, legalább nem tudják, hogy mi történt vele.

Erre azt mondja a felesége:

– Akkor add ide – azt mondja – az ujjadról a gyűrűt, mer föltöri – azt mondja – a gyűrű az ujjadat, ha azzal együtt dolgozol lapáttal meg ásóval, mer mély gödröt köll kiásni, amibe beletemetöd.

Oszt odadta a feleséginek a gyűrűt, és kimönt gödröt ásni a király. Ki is ásta, be is temette. Amíg ű ásta, a Jakob meg várt, akkor meg bement a királynéhoz a sötétbe.

– Eltemettem – azt mondja add ide a gyűrűt!

Akkor a királyné odadta a gyűrűt. Meg hált is vele a Jakob a királynével. Mikor má gondolta, hogy gyün a király, azt mondta, hogy el kell neki menni vizelni. Kiment a Jakob, azzal elment haza.

Begyün a király, hát azt mondja:

– Add ide, asszony, a gyűrűt!

– Hát odadtam – azt mondja – a gyűrűt.

– Nekem nem adtad oda – azt mondja.

– Dehogynem – azt mondja. – Most vót, amikor begyüttél.

– Nekem nem adtad oda.

– Dehogynem.

Möggýútották a lámpát, hát hiába odadta az asszony a gyűrűt.

– Hát nem te vótál? – azt mondja.

– Hát nem.

– Hát akkor, úgy látszik, a Jakob vót.

Akkor a király szégyenibe agyonlűtte magát.

A SZERENCSES BUTA TESTVÉR

Hát nagyon régen édesanyám meg a nagymamám meséltek nekem egy öreg néniről, öreg bácsiról. A néni meg halt, maradt nekik három fiuk. Hát az egyik az kicsit ujan gyenge vót, a kettő igen okos. És vót nekik egy tehénkéjük is.

No, osztán a bácsi nagyon megöregödött. Azt mondta a három fiának:

– Kié legyen ez a tehénke, hogy osszam el köztetek, mikor hárman vagytok?

Hát gondókoztak, kié legyen most, hogyan osszák el a vagyont. Egyszer az apjuk azt mondja a három fiúnak:

– Gyerökök, csinájatok három istállót, és kiengedjük a tehenet az udvarra, akinek az istállóba bemén a tehénke, azé lesz.

Gyorsan nekiiramodott a kettő okos fiú, csináltak szép istállót. A harmadik az ráért, nem is törődött avva, hogy őneki is istállót köll készíteni. Mikó má a kettő majdnem készen vót, rákiabáltak:

– Hát te is csináj má istállót, mi lösz veled? Hát nem lösz tehened!

– Majd csinállok.

No, hát osztán neki is készűt, ő is csináta. Hozta a fűzfákat, a ződ ágakat, és körbefonta az istállót, mer valamikor sövényből csináták a házakat is, és ő is befonta körbe a falat, amibül fal lösz. De hát ű nem pucóta be. Csak azt mondta:

– Jó van ez így. Űneki jó.

– Hát ha jó, akkó kiengedjük a tehénkét, oszt akinek az istállóhoz megy, azé lesz a tehén.

Ahogy a tehenet kiengedték, egyenest a zöld istállóhoz folyamodott a tehén. Be az istállóba, ötté a zöld levelet.

A kettő sírt:

– Jaj, a bolondnak ment a tehén. Mi lösz most? Nem is tudja mögötetni, mit csinál vele?

Mindegy. Odamönt a tehén, áz övé.

Nahát telt-múlt az idő, egy-két nap, három. A tehénnek enni köllene. Hát nincs, aki adjon neki. Avval nem törődött, hogy azt ötetni is köll.

– Mit csinász a teheneddel? Mér nem adsz neki?

– Majd eladom.

– Hol adod el a csodába? Nincs is vásár!

Elődozta a tehenet az istállóba, elmén ű vásárba. Nem csináltak semmit a másik kettő testvér, mer övé a tehén. Elmönt vele. Hát oda vót egész nap. Egysző csak hazagyün tehén nélkü.

– No, hol a tehened?

– Eladtam.

– Hova, kinek, hol a pénz?

– Nem kaptam pénzt!

– Hát kinek adtad el?

– Egy fűzfának.

– Hát hogyan adtad el a fűzfának?

– Hát arra möntem, és mikó én odaértem a fűzfáho, a fűzfa azt mondta, hogy megveszi.

– Hogy? A fűzfa nem tud beszélni, te!

– De csikorgott az ága neki. És akkor hát kérdeztem tüle: Mögvösöd? Újból csikorgott. Hát azt mondta, hogy mögvöszi, hát odakötöttem a fűzfához.

– Gyerünk, nizzük meg, hol az a tehén!

Elment a két okos testvér, de a tehenet nem találták. Má a fűzfánál nem vót a tehén. Hazagyüttek, jó megverték a testvérjüket, hogy mér adtad a fűzfának. Nincs ott a tehén. Valaki elvezette.

– No, majd adok én annak a fűzfának. Hogyha ű má továbbadta!

Fogta a fejszét a bolond, és oda, ahun odakötötte, elmönt.

– No, eladtad te is a tehenet? Se pénz, semmit...? Majd adok én teneköd.

Alávágta a fűzfát. Mikor a fűzfa eldőlt, hát sok aranypénz vót a fűzfába. Akkó szaladt haza.

– Gyertök, gyertök, de mennyi pénz van ott, zsákot hozzatok. Jó eladtam a tehenet. Van ott pénz elég.

És akkor mind a hárman möntek oda, mögmerítették a zsákot, és boldogan éltek. A tehénke megszaporította a vagyont.

A PAP, A KUTYÁJA MEG A FURFANGOS KÁNTOR

A faluba vót egy kántor meg egy pap. Hát a papnak vót egy kedves kutyája, amit a saját asztaláná, mondjuk rá, kosztolt, meg egy tányérbú majdnem öttek a pappal. Úgyhogy a kutyának is adtak egy tányért, meg a papnak is egy tányért. Úgyhogy mind a ketten tányérbul öttek.

Hát erre föl a kántor, hát látta többször, hogy milyen jókedvvel viseli a kutyát, meg szereti nagyon. S a kántornak vót egy testvérje, hogy a kántor hát nem tudott rajta segíteni, mer hát a kántornak se vót nem tudom én mennyi pénze. Hát erre föl gondolta magába, hogy hát majd a papot valahogy hát beagitálja. Meg hát hogy valahogy segítsen a testvérin. El is ment hozzá, a paphoz, és mondja:

– Tisztelendő bácsi, van neköm egy testvéröm, de nagyon messze lakik, és a tud tanítani kutyákat. Írni, olvasni, számolni, beszéni, mindent.

Erre föl a pap rákapott, hogy hát jó lösz ez, hogy ha az ő kutyája tud beszéni, írni, olvasni. Ha valami aláírást kő, majd a kutyája elvégzi aztat az aláírást, nem kő őneki csinálni. Hát aztán azt mondja:

– Te komám, mikor viszed el a kutyát?

– Elvihetem – aszongya – én mingyá is. De – azt mondja – tisztelendő bácsi, a költségvetést én magára hárítom, hogy amit köll köteni, mer tudja, hogy a testvérem, hát őneki pénz köll a tandíjér.

– Nem számít, komám, én azt megfizetem mind.

Úgyhogy össze is pakolták a kutyát. Két sonkával, nagy kenyérrel egy ládába. Gyerünk a vonatra a kántorral együtt. El is mentek a testvérihöz.

– Adjon isten, testvérkém.

– Adjon isten.

– Hoztam neked egy kutyát.

– Jó van, testvérkém, de hát mit adjak neki önni?

– Ne is törődj vele, hoztam én – azt mondja –, ami hát a kutyának köll.

Jó van, de erre föl persze a testvérje nem a kutyának adta azt az önnivalót, amit kűdött a pap, hanem saját maga emisztötte föl.

Hát a kántor gyün hazafelé. De már a pap nem is bírta kivárni, hogy a kántor átmönjön hozzá, hanem a pap átment a kántorhoz.

– Te – azt mondja – komám, mi van a kutyával?

– Ó – azt mondja –, mi van? Mingyá ű vót az első tanítványa – azt mondja –, ű vót az első.

– És – azt mondja – mit szót?

– Mit? – azt mondja. – Három vagy négy hét leforgása alatt má mindönt tud. Mer – azt mondja – mást nem köll tanítani, csak űtet. Most – azt mondja – senki nincsen nála. Éppen – azt mondja – sikerült elvinni a kutyát.

Hát bele is nyugodott a pap. Hát egy hét bele se telt, átmén a kántorhoz.

– Te komám, mikor mész má a bátyádhoz, má a testvéredhez, megnézni a kutyát?

– Hát – azt mondja – elmehetek, de hát útiköltséget kérek a tisztelendő úrtól.

– Ne félj, komám, én adok útiköltséget, csak eredj.

Hát erre föl a kántor megin fölkerelkedett, és elment a bátyjához. De hát mikor elment a bátyjához, a kutya már alig szédölgött az udvaron, olyan sovány vót. Persze mer a bátyja nem adott neki önni, amit ő vitt, hanem saját maga ötté mög, mer más önnivalója nem vót.

Visszagyütt a kántor; de a pap alig várta, hogy gyüjjön vissza. Nem is várta aztat, hogy az ű lakására elmönjön, a paphoz, hanem mindjárt átszaladt a kántorhoz.

– No, komám, mi van a kutyával?

– Hát mi vóna – azt mondja. – Amikor elmentem – azt mondja –, mingyá szótagolva fogadott – aszongya –, nyitott ajtót meg mindönt – aszongya. – Jó napot kívánok, meg ehhez hasonlókat Én csak – aszongya— níztem nagyot, hogy egy hét alatt – aszongya – ennyire megtanút a kutya. Hát jó van – aszongya – ott hagytam a kutyát.

Visszagyütt a kántor. Megin átmén a pap.

– No, mi van vele?

– Ó – aszongya –, má perfektül beszél. Má írni is tud – aszongya. – Csak még a számolással, még avval van baja egy kicsit.

– Hát jó van – aszongya. – Még egy hét, utána megin elmész – aszongya – megnézni, hogy mi van vele.

Hát megin letelik majdnem egy hét, de a pap izgatott vót nagyon. Hogy hát mi van a kutyával. Megin átmén a kántorhó.

– No, mi van komám? Mikor mész el a kutyáér?

– Hát – aszongya – még nem lehet elmenni a kutyáér, de – aszongya – elmehetek megnézni, de a cekket maga állja, szóval az útiköltséget.

– Nagyon szívesen.

Megin egy jókora csomagot készítőit a kutyának, csak hogy lögyön. bőven önnivaló meg innivalója neki. Hát el is vitte a testvérjühő. A kutya má meg se vakkant, fő se kelt. Má olyan sovány vót, mint a templom egere, ahogy szokták mondani. No, hát jó van. Visszagyün a kántor megin.

– No, mi van a kutyával? – kérdözi a pap.

– Hát mi vóna? – aszongya. – Má írni, olvasni perfektül tud. Számolni – aszongya – még mindig akad a számolással. De – aszongya – az aláírással meg ilyesmivel... az – aszongya – mehet neki. Az mehet.

– Ej, hát jó van. Ide figyelj, komám – aszongya –, de most má jó lösz – aszongya – hazahozni a kutyát, mer hát – aszongya amit hát nem tanút meg ottan, majd én itthun – aszongya –, itt idomítom én tovább.

Hát el is ment a kántor végfizetéssel. Nem tudom én, hány ezer forintot adott neki, hogy a testvérjit kifizesse, a tandíjat meg ehhez hasonlókat. Hát el is ment a kántor. Úgy, hogy elintézte a pénz dógából meg minden. De mikor elment, má a kutya megdöglött. De most mit csináljon a kántor a pappal? Hogy kő visszagyünni. Hát csak kő visszagyünni, mer csak kő üzenetet adni, hogy megdöglött a kutya. Hát útközben gondókozott, hogy mit is mondjon a papnak. Hát nem is ment el a saját lakására. Ottan dicsértesséket köszönt.

– Tisztelendő úr, meggyüttem.

– No, mi újság? Mi van? Mi van a kutyával? Nem hoztad el?

– Nem.

– Miért?

– Jaj, hagyja, tisztelendő úr! Hagyja! – aszongya – hagyja!

– Miér? – aszongya.

– Hát képzelje el, tisztelendő úr, mikor – aszongya – bekopogok, mingyá a kutya nyitott ajtót neköm – aszongya –, szobaajtót. Mingyá húzott neköm széket az asztalhoz. „Tessék ide ülni!” Oszta odaüt a kántor, de mellé meg a kutya is odaüt. Elkezdte osztán mondogatni: „Hát az a büdös csavargó, csibész pap él-e még? Emlékszik-e még arra, hogy mikó a szakácsnőt nyomta az ágyon? És akkor az ágy leszakadt. Majdnem – aszongya – én megdöglöttem az ágy alatt. Az a büdös csavargó, meg disznó, meg erre meg arra...!” Elkezdött a kutya ottan mondogatni. Hát – aszongya tisztelendő úr, én eztet valahogy hát sértve vettem. És akkó fogtam magamat, pofon vágtam a kutyát. A kutya lefordult a székről, mingyá megdöglött.

Aszongya a pap:

– Jó csinátad, komám. Mer ha hazagyütt vóna az a kutya, mindönt emagyarázott vóna, hogy én mit csinállok.

HOGY JÁRT AZ EGYSZERI PAP A BOCSKOROSSAL?

Állítólag ez meg is történt ezön a környéken, Kalocsa környékén.

Baján vót egy bocskoros. De valamikor nem vót se busz, se autó, gyalog jártak. A bocskoros főkészűt, két napig gyűtt Kalocsára a vásárra. Hát elment vásárba bocskorokkal. Kikészíti a bocskorokat. Akarja árúni, rájött a nagyszükség. El kell végezni a nagyszükségit neki. Hát a vásár közepin nem lehet neki. Elment a Vajas szélibe, elvégezte a dógát. Visszamönt, hát ellopták az összes bocskorát. Mit csináljon szegény? Vót tizenhárom gyereke otthun. Bocskor nincs, haza nem mer mönni, mer szegényember vót.

Hát megy haza. Hát mönne haza, de nem mer hazamönni. Bocskor nincs, pénz nincsen. Otthun várja tizenhárom gyerek, s azoknak önni köll, meg az asszony. Még fiatalember vót, harmincéves vót. Valahogy korán nősűt, mindön évbe vót egy. Hát átgyün Bátyán még világossan, Fajszra nem ment be, ugye, mer féreesik. Dusnokig begyün. Hát Dusnokon a kövesút szérú esik, hát majd a széső házba bemögy. Má este vót. Be is mönt. Bekopog, benyit. A menyecske gyün kifelé nagy sebbel-lobbal.

- Jó estét.
- Jó estét. Mit akar?
- Ó, szállást kérnék. Bocskoros vagyok Bajáru.
- Eriggy a fenébe! Nem érek rá veled foglalkozni. Ládd, sietök!
- avval az asszony megy hátrafelé fáér.

A bocskoros benn marad a kapuba. Fogta magát a bocskoros, bemegy a konyhába, be a szobába, bebújt az ágy alá. A menyecske hozza a fát a konyhába, tüzel. Szalad az asztal körül, nyútsa a rétest. Fől a pörköt, tötött káposzta. Minden kész, a vacsora. A bocskoros az ágy alatt fekszik. Várja, hogy mi történik ezután. Minden kész. Hét óra körű este van, sötét, gyün a pap. Begyün a pap.

- Csókollak, Marikám – így meg úgy, összeölelkeznek.
- No, foglalj helet, tisztelendő úr, plébános úr. Meg van terítve az asztal.

Ki van rakva mindön: sütt kacsa, pörköt, tötött káposzta, nyútott rétes. Ösznek.

– Hő – aszongya –, Marikám, most megcsinálod-e a kedvemér, amit má megígérté?

– Plébános úr, megcsinálom, de száz forintér.

– Hejnye, hejnye, hát, Marikám, ócsóbban nem lehetne?

– Nem. Ha maga akarja, száz forintér.

No, kidobja a pap a pénzt. Odarakja az asztalra a száz forintot.

– No most, Marikám, akkor csinádd meg előttem!

Akkor hoz a mönyecske két széket, két székre rááll, a pap meg a sámlira leül, és nézi a mennyországot. A mönyecske meg nevet. A bocskoros az ágy alatt van.

– No – aszongya –, plébános úr, mit lát?

Hát nézi a plébános. Hát aszongya:

– Látom az egész világot!

A bocskoros kiszól az ágy alú:

– Akkó azt is látod, ki lopta el az én bocskoromat!

Erre mind a ketten megijedtek, usgyi kifelé! A bocskoros mit csináljon? Fölmarkolja a száz forintot, összekapkodja az ételt, a bort. Kifelé. Most hova mönjön? Este van, száz forint nála. Jólakott, bort is vitt magával. Le köll feküdni valahol. Ujan szérüskertek vótak az út szélibe. Most, ha lefekszik a kazal alá, elalszik, valaki meglepi, ellopják neki a száz forintját. Gondóta magába, főmászik a kazalra. Hát főmászott a kazal tetejire nagy nehezen. Elhelyezkedik. Nyár vót. Hát susogást hall. Susmus.

– Jancsikám, így meg úgy meg amúgy.

Hát gyün egy legény meg egy lány. Egy juhászlegény meg egy lány. Gyünnek. Majd valamit csinának.

– Nem szabad, így...

– Á, ne félj, nem lássa senki, meg így meg úgy...

A juhász leteríti a subát, Marit lefekteti. De a leány szabadkozott:

– Hátha valami lösz? Akkor kire hagyjuk azt?

– Ónye, Marikám, ha valami lösz, akkor arra hagyjuk ezt, aki fölöttünk van.

Erre visszaszól a bocskoros:

– Énrám ne hagyjá, mer neköm van tizenhárom!

Akkó azok is elszaladtak, ott maradt a suba. Így a bocskoros jó járt. Megmaradt neki a subája is, meg a száz forintja is. A bocskora

megtérűt neki. Mer csak azér vót, hogy nem akartak szaporodni.
Hát így meséték öregapámék. Lehet, hogy igaz is vót.

A FUKAR GAZDA MEG A NAGYEVŐ BÉRES

Volt egy nagyon gazdag kapzsi ember. És ahány szolgát fogadott, mindig a bérrel vót differencia. Minden szolgája elhagyta, mer nem adott neki eleget önni, meg kevés vót a bér.

Viszont vót egy fiú, az nagyon sokat bírt önni. Giufa vót neki a neve. Az meg nem tudott meglenni egy gazdánál se, mer nagyon sokat evett, és sokallták. Oszt vándorolt faluról falura. Hát odaért abba a faluba, ahol ez az öreg kapzsi gazda lakott. Hallotta ő neki hírit. No, hát elszegődött hozzá. Megállapodtak, hogy mi lösz a bér. Azt mondta neki a Giufa:

– Neköm nem sok bér köll, csak ádsz neköm önni.

– De hát mennyit adjak önni? – mer a gazda spekulát, hátha nagyon sokat bír.

Azt mondja:

– Egy tojást ádsz naponta, meg amit avval a tojással meg bírok kenyeret önni.

Mög is állapodtak. Csinátak a bíróval papírt, hogy ő egy tojással amennyi kenyeret megeszik, az lesz a bére. Hát a gazda örút, hogy ócsó munkást kapott. Hát vótak neki tehenei, az vót a dóga, vigyázott a tehenekre, legeltette, meg télen etette őket bent. Vót nyóc-tíz darab tehén.

Hát az első övésnél hozza a gazda a tojást neki, meg a darab kenyeret, amit gondolt, hogy a tojáshoz elég. De főtt tojást hozott neki. A Giufa:

– Én nem mondtam, hogy főtt tojás. Neköm nyers tojást hozzál, én nyersen szeretem a tojást.

Hát a gazda örút, hogy nem köll megfőzni a tojást. Hát nyersen hozott neki egy tojást. Kért hozzá egy tűt a Giufa.

– Hát minek neked a tű? – aszongya.

– Hát evvel eszek, tűvel.

Hát hozott neki egy tűt. Giufa csinát egy lukat a tojáson, s bemártotta a tűt, megnyalta, harapott a kenyérbül. Így oszt elfogyasztott három kenyeret egy evésre.

Hát így vót, egy nap, két nap. A gazda sokallta. Akkó má ment panaszra a bíróhoz, hogy hát üzze el, mer ő nem győzi má.

Azt mondja a bíró:

– Nem lehet, mer te csináltad a bért, hoztam tanukat is.

Egy tojással evett kenyeret.

Úgyhogy a gazdát kiötte egy év alatt a birtokából, mer annyit övött.

MAMALJUGA ÉS OLAJ

[Kukoricakása (mamaliga)]

Egyszer volt nálunk egy gazdag legény, és nem volt szép, a lányok nem kedvelték. Volt egy szép lány, de szegény. Az anyja mondta, hogy ehhez a fiúhoz akarja adni.

– Hallod, ott jó dolgod lesz.

– Jaj, anyám, mikor nem kell senkinek, nekem se kell, olyan csúnya.

Az anyja nem engedett. Jól van – gondolta a lány –, hogy fog ő ebből kimászni.

Egyszer búcsú volt, a lány felöltözött cigánylánynak. Elment hozzájuk.

– Kérem szépen, kérem szépen, adjanak valamit.

A fiú anyja kijött, és mondta:

– Ó, mi nem főztünk semmi mást, csak mamaljugát és olajat.

Nekünk nincs semmink, és nem adhatok neked semmit.

Jól van, eljött az idő, és elmentek a kocsmába táncolni, a legény, ahogy táncolt, mindig így kiabált:

– Lju-ju-ju-ju, jaj, de jön föl a paprikás!

A lány:

– Eredj, hallgass, és ne ugass, mamaljuga és olaj!

A LUSTA ASSZONY FURFANGJA

Az egyszeri ember erdőre járt társaival. És minden nap a társai kipucolt, lábbelivel mentek az erdőre, ő pedig pacuván, sárosán. Egyszer aztán az egyik barátja mondja neki:

– Te János, mér nem pucolod ki a lábbelidet, hanem mindig úgy jársz, mint egy pusztai béres?

Szomorú lött egész nap. No, csak mehessen haza, majd én az asszonyt előveszem.

Hazamegy nagy mérgesen.

Az asszony kérdi, mi baja van.

– Hej, az anyád istenét, mindenkinek tiszta lábbelije van, csak az enyém ronda piszok!

– Hát mér nem szól – mondja az asszony –, hogy csináljam? Én szívesen megteszem.

Megpucolja a csizmát, parancs után akarja bekenni zsírral, de a lábbeli vizes volt, és nem vette be a hideg zsírt. Most elgondolta – közbe fűtötte a kemencét –, hogy a kemence szájába teszi, hogy szikkadjon kissé. Közbe a kemencébe rőzsével fűtött, jó meghányta a kemencét. Eszébe jutott, víz nincs. Fogja a kannákat, megy a kútra, de a komaasszony is ott vót.

– Hát tudja, komaasszony, így vót, úgy vót. Ez ilyen, ez olyan.

Az időt elpletykázták. Egyszer eszibe jut, hogy a csizma a kemence szájánál szárad. Fogja az edényt, és szomorúan viszi haza, mer a baj eszibe jutott. Közbe az ember még az ágyba vót.

– Hozd má a lábbelit, hát fő köll ötöznöm! Mér nem hozod?

– Várjon ke, még a másikat kell bekennem!

De az ember nyugodtan várt, hogy az asszony keni, de biz baj vót, mer a rőzse a padkáig a kemencéből kiégett, és a csizma-lábbeli elégett. Most mit csinyájon? Visszament a szomszédasszonyhoz. Panaszt nyújtott. Most mi fog lenni? A félje agyonüti, mer a csizma elégett.

– Sose búsuljon, komaasszony! Nem lesz belüle semmi baj! Figyeljen rám. Elmegy szépen haza, és fog söprűt, és bemegy a szobába, és mondja, hogy van ott egy macska, és hajtsa: sicc, sicc, a fene egye meg, hogy megeszi a túrús lepényt! De közbe vesse le a szoknyát, és a pöndölt egy gyöngé cérnával kösse a derekához.

Ha ott lesz a macska, ha nem, maga csak ezeket mondja. A férje hol van? Még az ágyba fekszik? Ne féljen semmit, nem lesz semmi baj.

A férje közbe mondja, hogy a lábbelit vigye be.

Az asszony a macskát üldözi. Felfújódik, a madzag a derekán elszakad, az asszony meztelen marad.

Férje mondja:

– Gyere közelebb!

– Jaj, jaj, lássa, hogy jártam!

– Nem baj!

Odamegy az asszony az ágyhoz, az ember átöleli. Egy lábával fogja, és földobja az ágyba. És megvót a lakodalom. Közbe mondja az asszony:

– Jaj, ne gorombáskodjon, hagyjon, mert a csizmát a kemence szájához töttem, hogy szikkadjon. Hátha megég.

Az ember munka közbe azt feleli:

– Hadd égjen! De innen el nem mész még!

Mikor az ember kész volt, az asszony fölöltözött. Kimegy a konyhába, a csizma elégett.

– Ugye, mondtam, hogy elég a lábbeli!

– Nem baj, hozd be a faklumpát!

HAZUGMESÉK

A DECSÁK CSALÁDNÉV EREDETE

Nem tudja mindenki, hogy mit jelent az, hogy decsák. Az szerbül azt jelenti, hogy gyerek.

No, most az én dédöregapám Pakson kádárnál vót mint inas. De nagyon csintalan gyerök vót, úgyhogy a főnökje, a gazdája avva büntette meg egyszer, hogy befenekelte egy hordóba, és ott felejtötte. Véletlenül ott felejtötte, úgyhogy ű el is ment lefeküdni, és űtet ott felejtötte.

Aztán téli idő vót, a Duna be vót fagyva. A Duna partján vót, a Duna szélén ez a kádárműhely. És farkasok jártak téli időbe. És a farkas az olyan rafinált, hogy ha valahol vannak kismalacok, akkor a farkát begyugja a résen, és a farkánál fogva kicsalja a malacokat az ólbul, és a farkas elkapja és elviszi. És azt gondóta a farkas, hogy itt is valami élőlény van, oszt begyugta a farkát a hordó lukján, és az a gyerök meg mögfogta a farkát, rátekerde a kezire, és elkezdte ráncigálni, és a farkas, ahogy mögijedt, elkezdte húzni a hordót, és ráhúzta a jégre. És a jégön a hordó könnyen csúszott, a gyerek lármázott, kiabált segítségér is meg minden. A farkas annál jobban futott, és húzta magával a hordót. És röggelre egészen a bátyai határig, Bática irányába, ahun má az emberek röggel korán dógoztak a Zátonyba, fakitermelésen. És erre a lármára meglátták, hogy a farkas húzza a hordót, akkor odaszaladtak baltákkal, fejszével, és a farkast agyonütötték, a hordót szétverték, és akkor találtak egy gyereket benne. És az egyik illető azt mondta: – Én családtalan vagyok, én ezt hazaviszem, fölnevelem. Ez az enyim.

De nem tudták sehogy se elgondolni, hogy mi legyen a neve. És akkor hát azt mondták, mivelhogy a gyerekököt decsáknak híjják, ez örökké Decsák, „gyerök” marad. És akkor erről a névről maradt a Decsák név. És innen származott az én dédöregapám.

APÁM KERESZTELŐJE

Együtt őriztünk a Gregority János bácsival. Ő cseresznyét, én pedig földiepret őriztem ötvenötbe. Akkor meséte.

Volt egy akkora szúnyog, hogy az egyik lába lent volt a földön, másik meg fent volt az égbe. Az öregapám megbízott azzal, hogy másszak fel a szúnyog lábán az égbe, hogy hívjam meg az Istent komának az édesapám keresztelőjére. És elkezdtem én mászni a szúnyog lábán, de síkos volt a lába, és mindig visszacsúsztam. Hanem eszembe jutott nekem, hogy van nekünk otthon egy fejszénk, és belevágom a szúnyog lábába a fejszét, belekapaszkodok a fejsze nyelibe, és addig felmászok. És akkor ismét belevágom tovább a fejszét, a szúnyog lábába. És addig-addig mindig újra és újra belevágom a fejszét, amíg egyszer lassan-lassan felérek az égbe.

Elhoztam én a fejszét. Belevágtam a szúnyog lábába, és addig felmáshztam, és akkor újra és újra belevágtam, amíg egyszer csak lassan-lassan felértem az égbe.

Amikor felértem, elmentem a Szent Péter elé. Megkérdeztem, hogy melyik ajtón kell bemenni az Isten elé. A Szent Péter megmutatta az ajtót. Bekopogtattam, és megkérdeztem az Istent, hogy eljön-e komának az édesapám keresztelőjére. Az Isten megígérte, hogy eljön. Elköszöntem az Istentől.

Amikor kimentem az ajtón, eszembe jutott, hogy valahogy le is kellene jönni a földre. Széjjelnéztem, de a szúnyog lába nem volt ott, mert biztosan fájtn neki, hogy belevagdostam fejszével, és leengedte. Hanem láttam én ott az egyik sarokban egy nagy szakajtó korpát. Korpából fontam én egy nagyon hosszú korpakötelet. A kötéln egyik végét hozzákötöttem az éghez, a másik végét leengedtem. De a kötéln nem volt elég hosszú, nem ért le egészen a földig, csak körülbelül fele útig. Gondoltam én, hogy ha egyrétbe nem elég hosszú, hátha kétrétbe elég hosszú lesz. A kötélnnek azt a végét, amelyiket leengedtem, és kétrétbe hozzákötöttem az éghez, és kétrétbe leengedtem. És kétrétbe pontosan elég volt a földig.

Elkezdtem én mászni a korpakötélen lefelé. És mikor félútig leértem, a korpakötéln elszakadt. Eszembe jutott nekem, hogy az egereket is belefntam a kötélnbe, és az egerek elrágták a kötelet, és azért szakadt el.

Ahogy zuhantam lefelé, ráestem egy szénaboglyára. A boglya azonnal kigyulladt, és a fejsze teljesen megolvadt a tűztől, de a nyele az nem akart megégni.

Amikor már lent voltam, hazamentem, és eszembe jutott nekem, hogy őrletni kell vinni a malomba. Befogtam nyolc ökröt. Az ökrök nevei voltak: Körmös, Högyös, Dudás, Darázs, Daru, Villás, Bodor, Gatyás. Amikor a malom elé értem, beleszúrtam a tölgyfa ostoronyelet az ökrök elé az útra. És abból a tölgyfa ostoronyéből egy hatalmas nagy fűzfá nőtt ki. A fűzfára bűdösbankák raktak fészket.

Fölmásztam én a fűzfára, hogy kiszedjem a bűdösbankák tojásait, de nagyon szűk volt a luk, sehogy se akart beleférni a kezem. Hanem fogtam, és úgy egészen bemásztam a lukba. Úgy belefértem, és kiszedtem a bűdösbankák tojásait.

ELVITTEM A BÚZÁT A MALOMBA

Volt egyszer egy ember. Volt neki sok családja. És jó vóna neki elvinni a búzát, de nincs neki búzája, se lova. Akkor az az ember mit csinált magába, hanem porba csinált kocsit, lovat. Rajzolt a porra lovakat, kocsit, mindönt. De rárakott kocsira búzát, zsákokat is rajzolt a kocsira.

Fogta az ustort.

– No, gyühe! – neki kiabált a lovaknak.

Fölemelkedtek a kocsi, ló, mindön. Dunára elvitte, a dunai malomhoz. Mikor elmöntek a Dunára, a dunai malmok elmöntek szedret szödni. Paberkába.

Hát akkor ű mit csinál gondjába? Hát látta, hogy az ű feje a Dunán csúszik a jégen. Nádbul csinált magának lábakat, és csúszik a Dunán má. Gondolta magába, mit csinál. Odadobott egy nagy botot, és a láb összeomlott, és akkor elment a Dunára a fejéér. Föltette a nyakára. Most mén haza.

Látja, hogy a diófán egy lik van. És oda bebújt. Megnézi, hogy mi az. Hát akkor ott visszafbrdút, nem bír kijönni. Akkor a gatyából kihúzott egy baltát, kifurasztotta a likat, és úgy ki akart menni, de megfogták azok a feketerigók, és neki a Dunának.

Ű megin gondolta magába, megfogták azok a feketerigók a gatyáját, mit csináljon, akkor fogta a gatyamadzagját, elhúzta.

Megszakadt, és a rigók a gatyával elmentek.

Ő leesett a Duna közepibe. És a víz kettément, és a feneke látszott. És annyi hal vót a Duna fenekén, hogy elgyütt oda egy meztelen cigánygyerek, teli inggel vitte haza a halat. Ő meg szegény mit csinál, most mibe viszi a halat. Szégyellt hazamennyi, hát a világnak elmén, mert nem volt gatyája.

Édesapámtul hallottam.

ÓRIÁSI HAGYMA, NÖVEKEDŐ KŐSÓ

Hallottam, hogy valamikor két szomszéd beszélgetett, és azt mondja:

– Valahun kellene dughajmát tenni, dugni.

Azt mondja a másik:

– Szomszéd, én nem teszek a földbe, hanem itt az udvarba, a kerítés mellett teszek.

A kerítés irgalmatlan nagy fábul vót, ahova szögezték a drótot. A fa, faoszlopok vótak vastagok. Ő odarakta. Olyannyira megnőtt, hogy a hagyma az oszlopokat kidűtötte.

A másik azt mondja:

– Hallod, szomszéd, ilyen csodát még nem hallottá. Evekkel ezelőtt kősót vettem. Hát hova tegyem? Kemence mellé a kuckóba. Hat-hét évig használtunk belüle, és a só mindig nagyobb vót. –

Egyszer lepihent a padkára a kemence mellé, és kért a feleségűül ivóvizet. Elszunnyadt, és a könyökével a vizet eldűtötte. Kifolyt a víz a pohárból a sóra. Megnézi a kuckóba, hogy vajon miért olyan nagy a só. És látja, hogy a só gyökeret hajtott, úgy fejlődött.

AZ ESŐ HATÁRVONALA

Szintén a Szarvas Jánostul azt hallottam egy összejövetelen, hogy elment ő szántani két lovával. És a szomszédja is szántott.

Szántanak ottan, szántanak. Egyszer egy felhő mutatkozik, és azt mondja a szomszédjának:

– Márpedig ne menjé arra, másik végire, mer nézd, milyen felhő gyün.

– Ej, elmegyek én még egyszer, egyet fordulok.

De én itt maradtam a kocsinál, lovakkal együtt. De ahogy én látom, porol ám a másik végin a földnek az eső. Várok, várok, nem gyün az ember. Hát elmegyek, megnézem, mi van vele.

Hát a földnek a feléig mentem, má kezdtem csobogni a vízbe. Mikor odaértem, térdig érő vízbe vót a szegény ember. Olyan nagy eső esett a másik földnek a végin. Az én földem végin pedig semmi eső nem vót. És alig tudtam a lovakat meg ötet kiszabadítani a nagy sárbul. Belefulladt volna lovastul, mindenestül, ha nem megyek el segítségre. Olyan eső vót ottan a másik földnek a végin.

(F. Z.: Hogy fogadják az ilyet? Vitatkoznak rajta?)

Nem, inkább örülnek neki. Nevetnek rajta.

LOVAGGÁ LETTEM

Mikor én a Kengyel várába lovaggá lettem,
pókhálós kabátomat a fogasra tettem,
bikanyál nadrágomat jól kibéleltettem.
Kipányváztam a nyerget,
fejem alá tettem a lovat.
Mikor reggel jókor felkelek,
már délre sütött a nap.
Felfogtam a pányvakötelet,
elmentem, megnéztem, hogy legel a nyereg.
Hát a lovat az egér megette,
farkas a nyerget tisztára szedte.
Felültem a pejpiros almás paripámra,
kiugrattam a Bibic paléjára.
Innen felfogtam magamat,
elmentem egy szilvásba,
ettem a diót, törtem a mogyorót.
Odajött egy vén ember.
Azt mondta, hogy fiam,
minek eszed a retkét,
mikor nem a te számodra ültették a répát,
ugy fejedhez vágom ezt a káposztát,
hogy csak úgy csittig-csattog a torzsája.
Innen felfogtam magamat,
átmentem a Dunán.
Bementem egy vénasszony lakására.
Kértem tőle szállást, de nem ajánlotta.
Pörölgetett velem, pörölgettem vele.
Innen bementem a kuckó szájába.
A vénasszony fölfogta borstörőt,
négyszer-ötször hátba ütött.
Nem állhattam ki a vénasszony ütését.
Fölhajtottam pöndölkéjét,
összefogdostam minden szőröcskéjét.
És ezzel vége van.

FELSZÁNTJÁK A KUCKÓT

(Ez olyan rövid mese, amit gyerekeknek szoktak mesélni.)

Egyszer nagyon régen volt, és akkor nem volt földje a bácsinak meg néninek. Má öreg ember és bácsi vót. Hanem vitatkoztak, hát hol kellene nekik szántani, hát nekik is vóna egy kis földjük. Hát mit csinálnak? Hát földszántják a kuckót, a kemencekuckót.

Befogta a két ökröt, a nekiiramodott szántani a kuckót. Szánt, szánt. Egysző csak azt mondja:

– Hallod-e, asszony? Talátam egy skatulát, egy dobozt.

Hát tovább szánt. Az asszon beviszi a dobozt. Tovább szánt, szánt, egyszer csak azt mondja:

– Hallod-e, talátam egy kúcsot is!

No, jó van. Hát be is végezte, a kuckót földszántotta. Begyün a szobába:

– Hallod, asszony, megnízzük, ez a kúcs hátha passzol abba a kis dobozba!

Nízegetik, ide-oda, egysző csak jó a kúcs a katulába.

Kinyissák, kiugrik a nyuszika. De nagyon rövid vót a farka, nem tudták elkapni, és a mese is ilyen rövid lött.

IGAZ TÖRTÉNETEK

AZ ÉLETMENTŐ FURULYA

Elment egyszer a Szűcs *dedó* [nagyapa] Tolnára vásárra. Mikor Zsidórévre ért, ott átvitték komppal. Mikor odaért, a révész sehogy se viszi át. Most hova megy késő este?

– Nézze, ott van az erdőbe egy ház – mondták a révészek.

Akkor odament. Majd ott elalszik, és reggel átjön komppal. Elment az erdőbe. Kért, hogy adnak-e neki szállást. Más nem volt, csak egy öregasszony. Mondta neki:

– Adok én szívesen szállást, csak ide járnak rossz emberek.

– Nem ütnek engemet talán agyon – mondta.

Az öregasszony vacsorát főzött nekik. Má le is feküdt az öreg, akkor gyűttek be tizenketten. Mingyá észrevették, hogy van itt valaki, aki nem tartozik hozzájuk. Elmentek, fölébresztették.

– No, öreg papa, most tessék közénk gyünni, mer úgyis magának vége lesz ebbe az éccakába.

Az asztalhoz leült, mulatott velük. De mindig csak azt mondták, nemsoká vége lesz neki. Vót neki furulyája. Mondta:

– Várjatok, gyerekek, mi van – aszongya – nekem.

– No, hadd lássuk, mi van!

Akkó kihúzta, furulyázott nekik, ők meg ittak, táncoltak. Ki hol táncolt, ott le is feküdt, el is aludt.

De az öreg dedó nem aludt. Akkor gyűtt az asszony, a küszöbre állt, és mondta az öregnek, hogy gyűjjön ki.

Kigyűtt.

– No most, öreg, üljön a lóra, és menjen, mert ezek, hogy felébrednek, azonnal magának vége lesz.

Mikor a bogyiszlói révre ért, olyan vót a ló, mintha habszappanba mártotta vóna, olyan fehér vót. Megmondta mindenkinek:

– Nézzétek, ez a kis furulya mentett meg engemet.

A SZEGÉNYEMBER KIFIZETI A KÁNTORT

Az apja meghalt, és eltemették, a kántort nem bírta kifizetni, csak a papot. Így aztán mondta a kántornak, mikor fölszólította Miska bácsit, hogy hát fizessön:

– No – aszongya –, maga neköm, kántor úr, egy negyedórát énekőt, én magának egy egész napot fogok dalolni – aszongya. – Én szegény ember vagyok, nem bírok fizetni.

– Tényleg, Miska bácsi, maga neköm egész nap fog daloni?

– Egész nap fogok magának dalolni.

– No, Miska bácsi, mögegyeztünk, üzenek magának, mikor köll gyünni.

Hát aztán egyszer ki is üzent a Miska bácsiér. Rögge elment a Miska bácsi hozzájuk. Mingyá szót a kántornénak:

– Asszony, hozzá Miska bácsinak egy kis pálinkát!

No, hozott pálinkát, a kántor is persze hát ivott vele, Miska bácsival.

– Asszony, hozzá röggelit! Miska bácsi, ráérünk, majd reggeli után jobban mén.

Hát aztán mögreggeliztek. Ittak bort.

– No, Miska bácsi, most lehet.

De a kántorné, a nagyságosasszony, a is kíváncsi vót, hogy hát milyen nótákat dalol. Hát osztán ő is oda a kántor fölé, úgy oda a székre, nekidült a vállára a kántornak, a férjinek, oszt hallgatózott. Hát oszt egy nóta, két nóta. Hát osztán egysző később eszibe jutott, hogy ez a „Szép asszony a papné...”.

No, oszt elkezdte dalolni szépen:

Szép asszony a papné,

Szurtos a kovácsné,

Jöjjön ide, szívem,

Nyalka kocsmárosné.

Ezt még hallgatta a kántorné. Tetszött neki.

Hozz bort, kocsmárosné,

Tödd a hátam mögé,

A lovam a papné

Nyergöm a kántorné.

Amikor ezt kimondta ú:

– Hú, Miska bácsi, micsoda...? Én magának a nyerge vagyok?
Pucojjon ki rögtön a házambul, de rögtön! Mit gondol – aszongya –,
maga szemtelen.

Meg így. Elkezdte neki mondogatni. Azt mondja Miska bácsi:

– Fiam – aszongya –, ha én tudtam volna, hogy evvel engöm
kizavar, mingyá először aztat kezdtem volna dalolni – aszongya –,
hisz ezzel vége vót – aszongya.

A CSÚNYA ÖRÜL A CSÚNYÁBBNAK

Volt egy igen csúnya ember, Gáspár volt a neve. Soha nem mosdott, se nem beretválkozott. Barlangban lakott. Úgy beosztotta, hogy egyik sarokba nyáron, másikba télen, harmadikba ősszel, negyedikbe tavasszal lakott. Mást nem evett, mindig csak kását.

Egyszer aztán meggondolta, elmén a városba. Nem lakik többet barlangba. Má olyan csúnya vót, hogy gomba is nőtt rajta. Ahogy mén a város utcáján, egy illető kinyitja az ablakot, és behívta, és három napig vendégölte. Aztán elvitte magával sétálni a városba. Mindenki megcsodálta őket. Ez megin kérdezte:

– Mér fogadtál te be engömet? És olyan szívesen vendégöltél?
És ez akkó ráfelelt:

– Má nem tudom, hány éve járom az országot, hogy keressek magamnál csúnyábbat. Most te csúnyább vagy énnálam.

Mer az is nagyon csúnya vót, aki vendégölte.

MIÉRT JUT A MOLNÁR AZ ÉGBE?

Volt egyszer egy Horspak nevű dunai molnár. És az olyan vallástalan volt, nem járt misére, nem hitt. Egyszer azt mondták neki, hogy:

– Horspak bácsi, maga nem fog bejutni a mennyországba.

Ő pedig azt felelte:

– Én, ha meghalok, felmegyek a mennyország kapujához.

Bekopogtatok. A Szent Péter megkérdezi, hogy ki vagy.

Megmondom neki, hogy én vagyok az öreg Horspak. Akkor

megkérdezi, hogy mivel foglalkoztál életedben, és hogyan

viselkedtél. Megmondom neki, hogy fiatal koromba molnár voltam,

bőven vámoltam. Öreg koromba kocsmáros voltam, szűkén mértem.

Eressz be, Petrusz! És akkor Petrusz szó nélkül beereszt a mennyországba.

ÚJONC KOROMBAN

Baján, mikó újonc katona vótam, kimaradást kértem, és kimentem a városba sétálni. Ahogy sétálok, gyün szembe egy nő, oszt mosolygott rám, és avval továbbmönt. Én mög mögfordútam és utánamöntem. Mikor elmönt egy darabig, az is visszafordút, és megin gyütt szömbe, megin mosolygott rám. És akkor megszólítottam, hogy:

– Hazakísérhetem-e?

És a nő azt mondta, hogy hazakísérhetem.

Hazakísértem. Egy magas épület harmadik emeletibe lakott. És akkor nagyon szívesen, udvariasan fogadott. Mondta, hogy hát csak üljek le, ő – aszongya – leszalad az italboltba, és vösz valami italt. Kimönt, de az ajtót rám zárta. És akkó, akkó má az nem tetszött. De én sehova nem tudtam vóna kimönni. Ide-oda a szobába sétátam, néztem a tájképeket, ilyen képek, ujan képek, nízegettem ottan.

Egyszer valahogyan az ágy alá talátam nízni, és akkor láttam egy vérbe fekvő embert ott az ágy alatt. No – mondom –, én jó járok most. Ez biztos rám fogja, hogy én öltem mög. Ez biztos elmönt jelenteni valakinek. Rendőrségen. Hát osztán nagyon fétem. Kinyitottam az ablakot, de nem mertem kiugrani a harmadik emeletről, hogy szabaduljak, meneküljek. Hát akkor, ami lösz, az lösz, vártam. Hát akkor hallom – még akkor a rendőrök kardokkal jártak csörögnek a kardok, gyünnek az emeleten, lépcsőn. Most mi lösz?

Mikó az ajtót kinyitották, beléptek, abba a pillanatba fölébredtem.

KUKUSKA VÁR BEVÉTELE

Ez má majdnem legutoljára történt. Amarra má készen vót minden, de hát ez a vár legutoljára maradt, és nagyon nagy erő vót benne. Háromszázhatvanöt ágyú vót benne és annyi géppuska. Ez a Kukuska várba vót. Ez hármashatáron vót: kínai határ, perzsiai határ és orosz határ.

És akkor gyűlést tartottak – ugyan ott vótam én is –, mer batri parancsnok vótam akkoriba, és akinek vót valami előnye, hát mindenkinek szava vót. És mindnyájan hallgattak, és jónak találták, hogy hát a várat bekerítjük és bevesszük. De abba biztosak vótak ők is, hogy nagyon sok vér el fog folyni. Neköm se tetszött. Akkor osztán én fölátam. Má az készön vót, hogy úgy lösz, hogy a várat mögpróbáljuk sturmmal. Nohát aztán én fölátam, hogy:

– Szabad-e neköm is egypár szót szőni.

– Hogyne, hogyne, szívesen, szívesen.

No, osztán mögmondtam nekik, hogy hát másképpen köllene eztet megpróbálni. Hátha egy csöpp vér nélkül átadják a várat.

– Hogyhogy? Hogyhogy?

– Úgyhogy – mondom – be köll küldeni hat embört vagy négyet vagy akármennyit, aztán majd többet tudunk. Lehet, hogy csöpp vér nélkül bejön a vár.

– Hu, hát honnét talátam ki én azt? Nagyon jó lösz. Nagyon jó lösz! No, ki jelentkezik.

Mer az vót az első: ki jelentkezik? Bemenni a várba.

Hát ottan kiugrátak, fölátak vagy heten-nyócan, de mindnyájan csak egyhangúlag, de csak ha én is megyek velük.

– Hú, az istenit, hát nem így gondótam, nem akarnék menni. De hát mindegy! Ha már annyira van, hogy hát nekem muszáj menni, mer hát én indítványoztam, akkor nem mondhatom, hogy nem megyek. Ami lösz, az lösz.

Na, aztán úgy is történt. Akkor vöttem én magamhoz öt embört. Kiválasztottam, amelyikbe bíztam legjobban. Elindútam velük. De puskát nem vót szabad vinni, csak revolver vót nálunk. És fehér zászló. No, osztán mentünk ám.

Nem mentünk el, mint ide a Balázs-féle ház, akkó má megállítottak bennünket az örök. No, osztán mingyá az én kezembe vót, ki vót nyomtatva az írás, hogy hát az én írnomom géppel

kinyomtatta, az a Novák, aki itt a képen van. Nem tudom, hogy él-e még. Kíváncsi vagyok. De ha jött vóna erre valamikor, amikor az oroszok jöttek, az fölkeresett vóna. De hát nyilván nem vót erre útja. Nohát akkor csak így mutattam neki az iratot, nem adtam neki a kezibe. Jó van, mehetünk. Mentünk megin egy darabig. Szóval három helyen leállítottak bennünket. Akkor oszt odaértünk. De akkor má vártak bennünket. Én nem tudom, vagy telefonált valamelyik, vagy nem tudom, de akkor má a várbul kigyűttek a katonák meg a tisztek. Azoknak vót rangjuk. Nekünk nem vót rang, csak hát kineveztek parancsnoknak, oszt akkor úgy vótunk. Rangot nem viselt senki se. Na, aztán mikor bementünk, mindjárt oszt mutattuk az írást, akkor oszt egy tiszt, nyilván százados vót, átvette, és fennhangon fölolvasta, úgy, hogy mindenki hallotta.

Ezt várták űk, ezt várták űk! Fölemeltek, legelsőbb engemet majdnem a plafonig.

Akkor oszt mindenki jött, mindenki kezét fogott velem, de hát a többiekkel is. Na, hát osztán mingyá a fehér zászlót kigyugták négy helyön.

Akkor már örültünk mink is, de ők is örültek. No, hát oszt kísért bennünket a zene. Katonai zene. Na, hát a mieink meg vártak má. Örültek azok is. És azelőtt talán egy héttel a zászlóaljparancsnokunkat agyonlőtték a fehérek. Amikor Aszkabát felé nyomultunk. Mervnél. Amikor ezek kikísértek, a mieink is jöttek mielőbbük. Hát akkó már nem vót semmi probléma. Mingyá jó barátok vótunk.

HIEDELMEK, HIEDELEMMONDÁK

A FÖLDET TARTÓ ÁLLATOK

1

A föld négy bálna hátán van. Régen az Óperenciás-tengeren vót egy sziget. A lakója egy anya vót meg a fia. Az anya elküldte a fiát a tengerre, és mondta neki, hogy hozzon a szájába földet. A fiú lement a tenger alá, és a szájába hozott egy kis földet. Az anya azt mondta, hogy rakják a bálna hátára, és az övét rátette. Amit bekerített az övével, az lett a hegy, és ahol rossz vót a föld, ott lesüllyedt. És elkezdett nőni a föld.

2

A földet négy bálna tartja. Az egyik északnak néz, a másik keletnek, a harmadik délnek, a negyedik nyugatnak. Ha az egyik bálna megmozdul, akkor van földrengés.

A NAP

1

Kisboldogasszonykor nem úgy kel a nap, mint máskor, hanem játszik jobbra-balra, le-föl. Örül, hogy megszületett a Szűz Mária. Szoktuk nézni, meg imádkozunk akkor.

2

Kisasszonynapkor a napnál gyóntak. Elmondják a bűneiket. Utána áldoznak a templomba. Akkor virít a nap.

3

Régen a bátyai uradalom idején a napszámosok már alig várták a nap végét. Ekkor azt mondták: – Most már itt az este, mert a juhász húzza a napot a botjával a föld alá.

HOLD, HOLDBAN LAKÓ LÉNYEK

1

Amikor teli van a hold, akkó a holdon lehet látni három embört, a középső zászlóval intöget. Aki nézi, arra szöröncsét hoz.

2

A hold azért fogyott el, mert a boszorkányok – amikor nem volt mit enniük – a holdat ették meg.

3

Azt mondták, hogy a boszorkányok marják a holdat. Addig mindig marják, míg el nem gyün a hold segítsége, a csillagok.

4

Aki a holdra mutat, vagy csókolja meg előbb háromszor a földet, vagy harapja meg az ujját, hogy vér folyjon belőle. Különben elveri az eső vagy a jég.

5

Amikor holdtölte van, akkor nem szabad a holdba nézni, mert ott muzsikál egy diák, és Tündér Ilona táncol. Ha valaki ilyenkor néz bele, megvakul.

CSILLAGOK

1

A Kaszás csillagban a világos csillag a három kaszás, mellette a marokszedők. És van egy fényes csillag, amelyik sántítva viszi nekik az ebédöt.

2

Tejút. Koma a komátul lopott szalmát, aztán fölment az égbe, és ott elszórta a szalmát, ahogy ment. Azé van Tejút.

3

Reggeli csillag a mienké, Esti csillag a zsidóké. Pénteken, kedden, szombaton sokszor imádkozunk az egészségér hajnalban, míg a csillagok fenn vannak.

4

Mindenkinek van csillaga. Mikor a csillag leesik, rácul úgy mondjuk, „okrunilásze zvezda”, megkoronázódott a csillag. Akkor az ember meghal.

5

Emlékszök arra, amikor ezelőtt hatvanöt évvel láttuk az üstökös csillagot. Körülbelül nyugatrul látszott... A szárnya körülbelül lehetett száz méter vagy kétszáz méter is. Az üstökösnek egész olyan világos vörös színe vót... Utána egynéhány évvel gyűtt a világháború, ami tizennégyes háború vót.

VIHAR, VILLÁMLÁS

1

Egyszer átmentünk Gerjénbe. Amikor jöttünk vissza, az egyik ember söprűt hozott. Mondtuk, hogy dobja ki, de nem akarta. Hát vihar keletkezett. A hullámok összezsúfoltak. Gondoltuk, hogy be kell dobni a söprűt a vízbe, mert a boszorkányok haragszanak. A söprűt be is dobtuk a vízbe, s a vihar elcsendesedett.

2

Öt-hat éves voltam, amikor ez történt. Zörgött az ég, villámlott nagyon. Anyám fűtött, apám a padkán pipázott, én a küszöbön álltam, és néztem az eget. Egyszer csak villámlott, és uram fia, aranypalotát látok. Nyissák az ajtót, hát egy sokfejű sárkány aranykocsival gyűtt ki az udvarba. Utána pedig törpék mentek. Zörgött egyet az ég, és mind eltűnt a szömöm elül.

3

A villám akkó keletkezik, ha az ördög fölmen a mennybe. Ezt az Isten kovácsa nem engedi, ezért rácsap az üllőre, és tüzes villámokkal elzavarja.

4

Illés az dühös, azért úgy zörög. Szent Mária Magdolnának előbb van a neve napja. Kérdezi Illés Mária Magdolnát:

– Ejnye, hát a te napod elgyűtt, az enyim mikor lesz?

Ezért nagyon mérges, akkor csinálja azt a nagy parádét egy hétre Mária-Magdolna után. A ménkűvel dobálózik Illés.

5

A ménkű rácul grom. Olyan, mint a kaszakő. Van vizes is, meg tüzes is. A vizes csak úgy fúrja a falakat, mint a féreg összevissza. Az a kű úgy bujdosik. A ménkű bebújik a földbe, aztán magátul kibújik. Nem meri megfogni senki.

6

Régente... ha valahova lecsapott a villám, akkor azt gondúták, hogy az Isten fenyegeti őket, és ezért nem vót szabad vízzel elótani a

tüzet, hanem friss tehéntejet öntöttek rá, és mindjárt elaludt a tűz.

7

Illés a ménkűvel szalad az ördög után. Ahol nyitva van az ablak, oda beszalad a kutya, és Illés utánadobja a ménkűt. Azért kell olyankor minden ablakot becsukni.

TÉVESZTŐ FŰ, BOSZORKÁNYOS FŰ

1

Ezt is sokan mondták, mivelhogy részem nem vót benne. A bátyai legelőn, a baromkút közelébe, ez a fű ott termett. Senki nem tudja megmutatni, hogy milyen. Éccakának idejibe, aki az ilyenre rálépett, ha este vót a történet, virradtáig az egész legelőt kerülgetnie kellett, mert jó útra nem tudott eltérni, meg vót zavarodva az agya, míg a nap föl nem kelt. Bárkivel találkozott, jó útra akarta vóna téríteni, szót nem fogadott neki.

2

Ezt a füvet, úgy hallottam, hogy a sündisznó, mikó van neki kicsije... ezt ki kell lesni valahogy... és azt a füvet, amit hoz a szájába, az olyan boszorkányos meg gyógyfű is. Abbul a tévesztő fűbül. Annak kell lenni. A szájából ki kell venni. Azzal lehet gyógyítani, ha valamilyen tévesztése van. Magához veszi, nem tudják megbabonázni. Ez is csak valami szellem lehet.

VARTIČEVA

1

Vartičeva szerdán (pünkösds utáni első szerdán) nem szabad kapálni, mert a vetés nem fejlődne.

2

Vartičeva szerdán bűt is, szigorú nagy bűt. Dolgozni nem dolgozunk. Az én édesapám fogadott három napszámot, és a feleségivel elmentek kukoricát kapálni. Gazos vót. Nem nagyon tudtak haladni. Egyharmad része a darabnak megmaradt. És főztek hússal káposztát, lakjanak jól a napszámosok. Mindig mondta anyám, azért vert meg a Jézus, mert kapáltunk is, húst is ettünk. Amit elkapáltak egy szemet se nőtt, ilyen maradt. Ami másnapra maradt, azon jó termés vót.

A KECELI EMBER ÉS A CINKÉK

Egy keceli ember napszámba kaszált, és délbe leült pihenni. Gondolta, hogy egy kicsit lefekszik. Volt ott egy cinkefészek, volt benne öt kicsike. Mindig csipogtak. Megmérgeződött, és levágta a cinkék nyelvét. De kettőnek sajnálta levágni.

Lefeküdt és elaludt. Álmába egy fekete alak ment oda, és azt mondta:

– Neked is öt gyereked lesz. Három gyerek kuka fog lenni. Tényleg öt gyereke lett, és három kuka is volt.

TAKARÍTÁS, FÉSÜLKÖDÉS, MOSDÁS

1

Luca-napkor fehérre meszelték a falat, hogy a csirkék fehérek legyenek. Ha nem a háziasszony meszelt, akkor pontosan délben megjelent tizenkét boszorkány táncolva, muzsikálva. Látni nem lehetett, csak hallani.

2

Lakodalom utáni pénteken mentek haza az új asszonyok fésülködni délután három óra körül. Mert otthun köll fésülködni. Addig nem vót szabad elbontani a kontyot.

3

Régen mindig a Dunán mostunk. De anyám mindig mondta, hogy mink is fürödjünk meg, lögyünk tiszták, mint a ruha, mert különben nem sikerül a mosás, piszkos marad a ruha.

KENYÉRSÜTÉS ILI A NAPJÁN, LUCA-NAPKOR, ÚJHOLD VASÁRNAPJÁN

1

Ilia-napkor kovászt tettem. Hát gyün a szomszédasszon.

– Jaj, csak meg ne jelenjen! (Illés ti.) Csak siess, nagy zivatar lesz.

Lett is. Dörgött, villámlott. Olyan félelem gyűtt rám!

2

Vót egy szomszédasszonyom. Kenyeret sütött Luca napján, és olyan kenyér vót, mint a kő. És röggel, mikor főkelt, högyös sapkába ült Luca a kovászon. És akkó szaladt a szomszédba.

– Gyűjön, nézzék meg, mi van. Csoda!

Elgyűttek a szomszédok, hát nem vót ott. És bedagasztotta a kenyeret, és mikó a kemencébe betette, akkó, mikó megsült, kihúzta. Hát a kenyér kő vót. És vót egy még öregebb asszony. Az meglátta azt, és azt mondta annak az asszonynak:

– Látod, lányom, így jár, aki Luca napján kenyeret süt. Mert az nagyon tartaná a maga napját.

És azóta azt ajánlotta az öregasszony, hogy ha a kenyeret töszi be, akkor mondjon egy szentőset:

Svi dobri na pút,

A zlo iz puta!

[A jók mind az útra,

A gonoszság le az útról!]

És így háromszor. És még mindig tudom.

3

Gyuris babo hogy járt? Hétfőn korán akartak menni dolgozni, hát kovászt tett még vasárnap, hogy majd korán megsüti a kenyeret. De még tizenkét óra sem múlt el. Újhold-vasárnap vót. Hát egyszer csak nyílik az ajtó.

– Hát te nem tudod, hogy én vagyok az Újhold-vasárnap?

Olyan szép fehér ruhás kislány vót. Azóta nem is sütött újhold-vasárnap. Mindig meséte.

A KOVÁCS ÉS AZ ÖRDÖG

Valamikor régen, amikor még az ördög a földön járt, bement a kovácműhelybe, és kíváncsiskodott, hogy a kétfejű szöveget hogy lehet beütni a vasba vagy a fába. És a mester bemutatta neki. Befogta az ördög ujjait a satuba. És fogta a sínhúzó, és elkezdte ütni az ördög fejét. Persze meggyőződött arról az ördög, mert a mester mondta neki, így szögecseljük el a szegecs végét, és akkor fej képződik belőle.

– No látod, komám, így csináljuk.

Akkor nagyon nagy könnyörgéssel kiengedte az ujjait a satuból, és elszaladt világgá. Még mindig szalad talán.

KOVÁCSREGULÁK

1

Az üllőre ülni nem szabad. Azér meg is verik az inast. Azér, mer azon keresi a kenyerét. Asztalnak is nevezhetjük.

2

Az inasok kiképzéséhez tartozik: kalapácsot az üllőn hagyni nem szabad munka után. Azér, mer akkor pihen a két szerszám. Ha az üllőre rakjuk, akkor mindig dolgozik.

GYEREKSZÜLÉS, KISGYEREK

1

Egyedül aludt. Kigyűtt, mert a kutya ugatott. Egy keze vót az illetőnek, kéregetni gyűtt. Ő terhes vót. Mondja:

– Bementem, odaadtam neki, amit kért.

És ilyen kislánya lett. Félkarú.

2

Összeragadt gyümölcstül óvakodjunk, mert ikrek lesznek.

3

Ha bemén valahová, és meglátja, hogy mi van az asztalon, és nem kínálják meg, akkor abból az ételből az a gyerek nem tud enni. Nem bír. Nem fogja szeretni. Azér olyan válogatós, mert nem adtak az anyjának gyümölcsöt.

4

Akinek a köldökzsinór a nyakába csavarodik, az rab lesz. Az én vagyok. És már vótam is.

5

Mikor az anyám megszült, nem sírtam. Nem is bánta vóna, ha örökre is elhallgatok, mert tizedik gyerek vótam. A földön szült, aztán ő főkelt, az ágyba ment, engem otthagzott. Gyűtt be apám. Nézi, hát látja, hogy a köldökzsinór háromszor a nyakamra van tekeredve. Mikor levették, hát mindjárt sírtam. Mondták, hogy belőlem rab lesz. Lettem is. Három napot.

6

A gyereket nem vót szabad asztalon pólyázni, mert nyomorék lesz. Az asztal oltár. Oda az Isten testit tesszük.

7

Valamikor régön az öregök nem engedték (keresztelő előtt a gyereket nevéen szólítani), mert akkor azt a rosszak körülveszik, és mög is tudják rontani. Például sánta marad, nagy feje lösz.

8

A gyerekeknek azt a nevet kell adni, amelyik napon született. Ha nem azt a nevet adják neki, akkor hat hónapig sír a neve után.

HALOTT, VIRRASZTÁS, TEMETÉS

1

Régen a háznál ravataloztak a tiszta szobában. Öregasszonyok mosdatták, öltöztették a halottat. Férfit gatyába, mellénybe, kalapot tettek mellé, harisnyát húztak a lábára.

2

Van olyan öregasszony, aki batyuba teszi el az esküvői ruháját, hogy abba temessék el.

3

Ravatalozáskor egy rézpénzt vagy vasszőget szoktak a küszöbön kettévágni baltával. A kettévágott tárgy felét a koporsóba teszik, felét a küszöb alá ássák el. Ezzel fizeti ki a halott az átkelést a túlvilágon. Felit átdobják a tetőn, hogy ne járjon haza a halott. Krajcárt fejszével kettévágnak. Amelyik fele befelé volt, azt betették a koporsóba. Így a háznál maradt a szerencse.

4

Mikor halott van a háznál, nem szabad főzni, mert visszajár a halott... nem szabad begyűjtani. A szomszédba szoktak főzni.

5

Ha valahun meghal valaki, ott kiódozzák az állatok nyakárul a kötőféket, és szabadon engedik, míg el nem viszik a halottat a háztul.

6

A bátyaiak szerint a halott addig őrzi a temetőkaput, míg újabb halott nincs. Ha soká őrzi, bűnös volt. Amikor az újabb halottat viszik be a temetőbe, a legutóbbi halott hozzátartozói a temetőkapuban várják, ők nyitják ki előtte a kaput. Ekkor látja utoljára hozzátartozóit a halott.

7

A toron egy terítéket tesznek a halottnak is. Egész éjjel ott van. Az egész kalácsot ott hagyják. Másnap megeszik. Hogy hátha

visszajön, legyen neki vacsorája. Üres teríték mellett ott a kalács. Vízet, kenyeret, sört, bort is hagytak.

8

Amelyik gyerek meghal tíz-tizenkét éves korig, annak az anyjának nem szabad Szent Iván-napig gyümölcsöt enni. Mer a túlvilágon minden gyereknek osztogat a Jézuska, de amelyiknek az anyja evett, annak a gyereknek nem jut.

9

A dédnagymama haldoklott, s mondta, hogy egy gyereket lát az ajtóba, az ágya végibe. Kérdezte is tőle, hogy hívnak. Felelt is helyette:

– Zsebicsnek. [Családnév Bátyán.]

Háromszor kérdezte, háromszor felelt. A nagymama azt mondta, hogy meg fog halni a dédnagymama, mert jöttek érte. A gyerek a dédnagymama nővére lányának a meghalt fia volt.

10

Egy katonának az apja halt meg. Amire hazajött, addigra eltemették. Az apjának nem vót új ruhája, és a fia ruhájába temették el. Amikor eljött a fia, elkezdett sími. Azért sírt, hogy a ruhájába maradt ezerötszáz forintja. Összebeszélt a barátjával, és éjjel kitemették az apját. Hát az apja nem vót ott, de a ruhája ott vót. Minden éjjel a temető körül járkált fehér lovon.

A BOSZORKÁNYOK KRISZTUSTÓL KAPTÁK A HATALMUKAT

Csütörtöki napon az asszonyoknak nem szabad fészülni. Azér, mer a Szűz Mária mönt bontott hajjal keresni a fiát, Jézust, hogy a zsidók megfogták, kötözve hurcolták, és a haja beakadt a fák ágacskáiba. A Jézus errül mindent tudott. És azt mondta az asszonyoknak, nem kell csütörtöki napon fészülni. Ment, ment Mária. Elmönt egy köröszútig. Hát ott vótak a szép asszonyok, egy csomó. Kérdi túlük Mária, nem-e láttak erre késémi egy embert.

– De – azt mondják –, láttunk, össze vót kötözve. Arra hurcolták.

Akkor a Mária elájult. A Jézus azt mondta, hogy csak egy napig lehetnek kurvák, másnap már mindenki tudja. Még ment Mária tovább sírva, zokogva, jajszóval. Megin elment egy köröszútig. Hát ott nagy karikába asszonyok táncónak, dalolnak. Kérdi túlük, nem láttak erre gyünni összekötött embert, hogy kísérték.

– Nem láttunk semmit. Erre nem gyütt senki.

Máriának a szíve erre megkönnyebbedett. A Jézus azt mondta:

– Egész világba a hatalom maguké legyen!

Azok boszorkányok vótak.

– Mindent lehet csinyáni maguknak, és nem fogja tudni senki.

A holdat is meg a napot is le lehet venni, de visszatenni nem lehet. Hát azt nem bántják, de minden mást bántanak.

A BOSZORKÁNYSÁG MEGSZERZÉSÉNEK PRÓBÁJA

1

Vót egy illető. Ez panaszkodott, hogy a boszorkányok kezibe került. Erre föl ű tiltakozott, hogy nem. De minden jóval ellátták, és ha beáll közibük, akkó parancsnokjuk lesz. Akkó az egyik nő a kufferjából előhúzott egy botot, beszúrta a földbe. Mondta, álljon rá erre a botra. Az egész világot odaadja neki. Miháncs fölállt a botra, a bot rohamosan elkezdett vele emelkedni. Hatvan méter magasságot, mikor elérte, akkor mondta az illető hölgy, elég magasan van? ű erre azt válaszolta:

– Igen.

– Fordulj meg jobbra!

Mikor megfordult, a világ szépsége mind ott tárult a szeme előtt.

– Fordulj meg balra!

Kérdezte:

– Mit látsz?

ű erre azt válaszolta:

– A világnak az összes dögjei itt vannak. Engedjete le, mert a félelemtől meghalok.

Pillanatok alatt lent vót. És azt kérdezte a nő:

– Velünk tartasz-e vagy nem?

Erre ű azt válaszolta, hagyják űtet nyugodtan, ű ezt nem bírja. Aztán megbetegedett a bácsi, és pár hét múlva meg is halt. Nem bírta a kínzásokat. Ez régi történet. Szálláson szokták mesélni az öregek, mikor ott laktunk.

2

Egyszer egy ember nagyon szeretett vóna boszorkány lenni. Ezt egy embernek mondta. Az ember, mivel boszorkány vót, azt mondta, hogy ekkor és ekkor pont éjfélkor el fognak jönni érte, de akármit csinálnak vele, szó nélkül kell maradnia. A boszorkányok el is vitték. Fülit, orrát, nyelvit és más testrészt csípték, karmolták. Utána egy fonott kosárba ültek, körül a boszorkányok, középül az ember, s elrepültek egy szekszárdi borpincébe. Itt ettek, ittak, mulattak. Az

ember egy kemencepadkán elaludt, s mikor fölébredt, egy temetőben a sírdombon vót. Többet nem szeretett vóna boszorkány lenni.

BOSZORKÁNYOK VEREKEDÉSE

– Elégen, mikor a boszorkányok verekedni akartak, bikává változtak át. Ez régen a boszorkányok tanyája vót, azér nevezték Bikafoknak. Egy fekete és egy fehér bika szarvaikkal öklelőzött. Legtöbbször a fekete szokott győzni. Ez hétévenként szokott megismétlődni.

BOSZORKÁNYOK UTAZÁSA

1

Egyszer egy lakodalom vót. A lakodalomra hét zenész vót hivatalos. Az egyik legény elment, hogy a fiatalokat meglesse. A ház végébe ment, ott megbújt egy hordóba és várt. Később öt öregasszony jött énekelve. Amikor odaértek, elhallgattak. Valamin elkezdtek vitatkozni. Aztán mindenki fölült valamire, csak az utolsó nem. Hirtelen fölugrott a hordóra, amelyikbe a zenész ült. Az ember azt vette észre, hogy a hordó emelkedik, később pedig valahol leszállt. Amikor az asszonyok elmentek, kikukucskált, hát egy hegyen vótak. Kis idő múlva visszajöttek, újra visszatértek a lakodalmas házhoz. Az asszonyok ismét elmentek énekelve. A zenész barátai kérdezték, hogy hol volt, de ő nem merte elmondani, mert félt az asszonyoktól. Csak egy-két év múlva merte megmondani.

2

Egyszer, mikor a nagyapámék katonák vótak, akkor vót az első világháború. Frontra küldték őket, és ott kellett az éjjeleket is átszunnyadni. Egyszer órá jutott az éjjeli őrszolgálat. Amikor mindenki elaludt, ő egyszer csak észrevett egy nagy fényességet. Az a fényesség mindig közeledett őfeléje. Mikor már közel vót a fény, látja ám, hogy nem fény, hanem seprőnyélen egy vén boszorkány. Fogta a kardját, hogy leszúrja, de akkor már nem volt ott. Eltűnt a szeme elől. Elmesélte a többieknek is. ők nem hitték el neki. Másnap mind fönmaradt, és lesték a boszorkányt. Lesben voltak. Amikor meglátták, hogy jön a fényesség, mindenki fölült a lovára, és várta, mi lesz. De várhattuk, mondta nagyapa, mert eltűnt. Reggel odamentek arra a helyre, és találtak ott egy szent kelyhet, benne fekete ostyával.

BOSZORKÁNY A FORGÓSZÉLBEN

Papa mesélte, hogy arattak. Aratás vót. Egy család. Leültek ebédelni, és nem kötözték be, amit addig arattak. Közbe jött az a forgószél, ami szokott. Összekuszálta, úgy fölforgatta az egész mindenséget. A gazda bosszúból fogta a bicskát, odadobta. Látták, hogy hova is esett a bicska. Elmentek keresni, és sehol nincs. Telt, múlt az idő. Egy alkalommal elmentek vendégségbe. Az a bicska pont annak az embernek az asztalán vót. Neki adták oda, hogy avval egyen. Nézi az ember, nézi, akárhogy figyeli, csak az ő bicskája. Kéntelen vót megkérdeni, hogy hogy kerül ez a bicska ide. Hát akkor egy öregasszony megmondta neki, hogy emlékszik-e, hogy ekkor meg ekkor arattak ők. Oszt mutatta is neki, hogy a lábába dobta. Mondta neki, hogy többet ilyet ne csináljon.

BOSZORKÁNYMULATSÁG

1

Vót egy asszony, boszorkányféle vót. Minden éjjel tíz óra tájba elment, senki se tudta, hova. A menyecske észrevette, hogy reggelfelé jön haza. Úgy tett, mintha aludt vóna. Az öregasszony a mcstergerendához nyúlt. Vót ott papírba valami kenőcs. Megdörzsölte vele a tenyerit. Mikor elment, a menyecske fölkel, és ő is megtalálta a kenyőcsöt. Ő is megkenete a tenyerit. Ő is eltávozott. Utolérte az öregasszonyt. Az nem is akarta megismerni a menyecskét. Elmentek egy köröszúttra. Ott gyülekeztek. Gyütt egy forgószél. A forgószél elvitte őket. A menyecskét is. Hova vitte őket? Egy borospincébe. Kinyílt az ajtó előttük. Ettek, ittak, mulattak. De a menyecske nem mulatott. Félreállt. Nem mulatott. Nem is néztek rá. Tizenkét óra felé, akkor eltűntek. Becsukták a pinceajtót, úgy, ahogy vót, de a menyecske ott maradt, otthagyták. Az anyósa elment haza. A fia kereste, de nem tudta, hol van. Pár napig ott vót a pincébe. Segítséget hitt, de nem hallotta senki. Elment pár nap múlva a pince gazdája. Bement. Meg akarta verni a menyecskét, de könyörgött. Elmesélte, hogy vót. Mer a bor mindig fogyott. Megmondta, hol lakik. A gazda kereste, igaz-e. Kiderült, hogy igaz, akkor az öregasszonyt elvitték, hogy híre, pora se vót.

2

Szelestyei nevű. Várszegre mentek mulatni ezek a boszorkányok. Befogott a kocsis. Odaállnak a Dunához, de komp nincs. Mögállítja a lovakat.

- Hajts! – mondja a gazdája.
- De nincs itt a komp.
- Hajts!

A kocsis mit csináljon? A gazdája is a kocsin van. Behajtott a vízbe. A Dunán keresztül. Azt mondta a béresinek:

- Fiam, sehová se nézzél, csak lovak fültre!

De a legény kíváncsi vót, ki tartja a kocsit, és a vízen keresztül megy. Egyszer jobbra tekint, hát az ördög tartja a vállán a tengőt. Egész éjjel mulattak ott. Az ő társaságuk összegyűtt, ladik is táncot a szoba közepin. Ez meg nézte. Reggel aztán befogott. Akkor má nem

állt meg a víz szélén, hajtott. Tudta, hogy erős pajtások vannak, akik viszik a kocsit. Mikor hazagyüttek, a béres fölmondott a gazdának. Ő elmegy.

– Keveselled a fizetést?

– Nem – azt mondja –, még haza nősülni.

Okot kellett találni. Nem mondta, hogy ördögöt nem szolgál.

LUCA-SZÉK

1

Kis koromba hallottam. Luca-széket kezdtek vízhordta fabú. Tizenhárom nap alatt készítik. Minden darabja más-más fábú vót készítve. Luca napján, 13-án kezdik csinálni, és karácsonyra készül el. Mindennap csináltak rajta valamit. Ötszögletű szék vót. Elvitték éjféli misére, karácsonyi misére, és arra fölálltak, és akkor hallgatták a misét. Aki a Luca-széken ilyenkor állt a harangláb alatt, az látta a boszorkányokat, a boszorkaasszonyokat, akik olyan boszorkányok a nép között természetesen.

2

Az apósomtól hallottam, hogy Luca-széket... Egy bátor fiatalember vót itt. Az elkezdte a Luca-széket faragni, mer azt a babonát tartják, hogy arról meg lehet látni a boszorkányt. Luca napján elkezdtek december 23-ig, és akkor éjjeli misére viszik. Aki arra rááll, akkor meglássa minden boszorkányt. Mer aki boszorkány, azoknak szarvuk van, és ha jönnek be a templom ajtaján, akkor mindig félreállítják a fejüket, mer másképp nem bírnak bemenni a nagy szarvaktól. De ezt nem lássa meg senki, csak az, akik az ő társaságukhoz tartoznak. Ez a fiatalember megcsinálta a Luca-széket. Mindennap köllött faragni valamit úgy, hogy elkészüljön december 23-ra. És el is ment az éjféli misére. A templom küszöbére kellett letenni. És ráállt, és meglátott minden boszorkányt. De vigyázni köllött, mikor meghúzták az úrfelmutatásra a harangot, akkor szaladni köllött neki, mer akárki volt az az illető, akkor tényleg nyomorékká tették. És ez is megjárta. Szaladt a tanácsházára. Várták, mer többekkel fogadott, de hát elcsípték az ajtóba, és örök életire nyomorék vót.

3

...mikor a templomajtóhoz érünk, akkor felállunk a székre, és magunk elé tesszük a zsákot. Akkor meglássuk a boszorkányokat. Ezek felénk jönnek, akkor eléjük szórjuk a mákot, ez megakadályozza őket. Mise után harangozni kezdenek. Ha addig

nem érünk haza, míg a harangok meg nem állnak, akkor megfognak
a boszorkányok...

BOSZORKÁNYPATKOLÁS

Vót egy kovács. Két inasa vót. Az egyik nagyon sovány vót, a másik nagyon kövér vót. A sovány azt mondta, mér olyan sovány ő, és mindig vizes vagyok éccaka, és csurog rólam a víz. Azt mondta, kilesem, akármi lesz, és egy éccakát rászánok, nem fogok aludni. Kilesem, hogy mitől vagyok én olyan vizes és sovány és fáradt. Hát nem aludtak. Egyszer csak kinyílt az ajtó, hát begyütt a gazdasszony. Mindjárt ráterített valami fehérét. Mindjárt átváltozott lóvá. És kivezette az udvarra a lovat, és elnyargalt vele. És mikor odaértek ahhoz a házhoz, fához kötötte a lovat, és ő bement. Ameddig a gazdasszony bent vót, ő addig rugdalózott, kapálózott, míg le nem rúgta magárul azt a valamit, ami átváltoztatta lóvá. És mikor lerúgta magárul azt a valamit, visszaváltozott, és újra fiú volt. És csak várta, hogy jöjjön ki a gazdasszonya. Mikor kijött a gazdasszonya, rögtön ráterítette azt a valamit, fehér lepedőt, varázslapedőt vagy mit. És a gazdasszonya rögtön átváltozott lóvá. Fölült a lóra az a kovácsinas, és hazáig vágtatott vele. Még kerülő úton is ment, hogy minél jobban kifáradjon. Mikor hazaértek, egyenest bevezette a műhelybe, és megpatkolta mind a négy lábát. És utána levette róla azt a valamit. És utána ő is elment lefeküdni, meg a gazdasszony is. Másnap reggel ő fölkel, semmi baja se vót. A kovács. Dolgoztak reggel a másik kovácsinassal. Begyütt a gazdája, és kérdezték a kovácsot, hol van a gazdasszony. Azt mondta a gazda, hogy nagyon beteg. És akkor megmondta a gazdájának, hogy mit csinált vele. Mikor megnézték, hát mind a két kezén patkó, meg a lábain is. És a férje nagyon elverte. És könyörgött az asszony, hogy vegyék le rula a patkót. És hát levették a patkót.

FOGGAL SZÜLETÉS

Aki foggal születik – vannak most is olyan gyerekek –, abbul lesz a tátos. Az anyja kétségbeesik, ha ilyeneket lát. Ha így vót, mikor tizenhárom éves a gyerek, akkor eltűnt onnan hazúrú. És nem tudták, hogy merre van a gyerek. Akkor a szülők kétségbe vannak esve. De a gyerek nincs sehol, nem találják. Aztán két év múlva hazatér a gyerek. Elmondja szüleinek, mi történt vele. Így mondta nekik:

– Eljött egy öreg bácsi, az vót a tátos – és magával vitte. Bekötötte a szemeit, bedugta a füleit, kezeit, lábait összekötötte. És akkó odateszi valami acskó formába, vagy valami ilyen forma vót az. És viszi magával, emelkednek a levegőbe. Azt mondta neki, úgy hallgasson, hogy sehol egy kukk nesz ne legyen. Mikor felértek a magasságba, akkor ott az öreg valakivel beszélgetett. Ott vót valami szépség: kertek, füvek, fák. Ilyenbe értek. Akkó az öreg minden fűrfi, fárú, minden egyes ilyen dógokrul megmondta, hogy melyikbe milyen orvosság rejlik. Erre elnevették magukat. De a gyerek zsákba vót. Akkó nem tudott hallgatni tovább, ő is kitört. Arrú nem is mondtam, kapott ő ott a zsákba enni, inni, csak hogy hallgasson. Amikor abba a nevetségbe kitörtek, a gyerek is megszólalt. Akkor az öreg rákiabált.

– Te haszontalan! Neked ez nem való!

Elzavarták, mert ű is már minden titkos orvosságokat tudott. Akkor lent találta magát. Ki is engedték, ki is bontották. Hazagyütt a szüleihez. Akkor ez vót az első orvos. Az anyám azt mondja, ez igaz vót.

A TÁLTOS ELRAGADTATÁSA

Egy gyerek megszületett foggal. Tizenhárom évig úgy vót. Aztán legeltette a birkát. És jött egy sötét felhő szivárvánnyal. Az egyik vége lehajult a Remenicébe, ott ivott, és azt a gyereket is beleszívta. Aztán az a szivárvány, ahogy teleszívta magát vízzel, fölment. És azután a levegőbe vót a sárkány, tátos nevezetű. Az is ember vót. Az a gyerek ott vót, nem tudom meddig, sokáig ott vót. És megtanulta ottan attul a tátostul, hogy mindenféle orvosság van fűbe, gazba, gyökérbe. Aztat sorolta a gyerekeknek, hogy ű aztat szedje a fejébe, mer nagyon jó használható lesz. Aztán olyan nagy felhő gyüött, hogy őrület. Vízzakadás lett. Azzal a vízzel, a felhőszakadással a gyerek legyüött. Má akkó nem vót gyerek. És itt a földön járt, és beszélte azt az orvosságot. És az használt is. Pláne nemi bájtul.

TÁLTOSOK, GARABONCIÁSOK GYÜLEKEZETE

1

A főtátosnak vannak legényei, akiknek parancsol. Mondja, hogy merre menjenek, mit csináljanak. Egyik hozza a vizet, másik a felhőt, harmadik... hát ott is sütnek meg főznek. Egyszer a kunyhóba főztek. Arra gyűtt egy részög embör. Kérdezte tőlük, mit főznek. Azt mondták, ha hoz nekik bort, ő is eszik abbul, és ő is olyan erős lesz. Odaültek szépen, ettek, ittak. Mikor arra került, hogy meg akarják keresztelni, beavassák ebbe a munkába, nem akart engedelmeskedni. Olyan követ.fogott egyik a kezébe, hogy mindjárt meghalt, és vége vót a tátosságának. Nem akarták élve elengedni, mikor má tanították erre-arra, hogy ne valljon ki semmit.

2

Mikor megszületik a gyerek foggal, akkor még nem kell vigyázni rá, hanem hatéves korában, akkor szokott lejönni érte az öreg tátos. Zsákba összekötözi, és felviszi a mennybe. Ott beszélgetnek a tátosok, és az öreg tátos azt mondja a gyerekeknek, hogy ő ne szóljon semmit, mert ha valamit szól, akkor ledobja vissza. És a tátosok egyszer nagyon nevetni kezdtek. A gyerek is elnevette magát, de azelőtt meghallotta, hogy mit mondtak a tátosok, melyik növénynek milyen gyógyító ereje van. És akkor ledobta az öreg tátos a földre, ott egy hónapig bűnhődni kell, és akkor már megkezdheti munkáját.

A TÁLTOS ÉS A REMENICEI SÁRKÁNY

1

Keletkezett a Remenice-tóba. Mikor aztán az a tátos nagy felhők közt onnan ereszkedett le oda a Remenice-tó szélébe, nagyon vastag könyvet hozott a hóna alatt. Akkor ő azt a könyvet főnyitotta, és a Remenice-tónak a közepin széjjelnyílt a víz, abból jött ki egy sárkány; Azért nevezik eztet Remenice-tónak, mer az vót, sárkányvíz. Onnan gyütt a sárkány föl, és arrul tudták a népek, hogy nagy eső lesz. Az a tátos amerre járt, ott jártak az esők is. Legtöbb eső vót mindig. Mást nem tudott kérni sehun se az a tátos, csak tojást meg tejet. Ahun nem kapott, abba a határba nem vót eső. No, a sárkány, amikó eltűnt má teljesen, akkó a tátos maga hozta az esőt a felhőből. Mer ahun ő imádkozott, ott vótak a nagy esők.

2

Egy szállási gyerök kimönt a Remenice-tóhoz. A nevit nem mondom, mer még a szelleme él. Akkor ott durrogatott nagyon nagyot a *bičcsel* [ostorral]. Aztán együtt oda a garabonciás. Egy üres tejeskanna vót nála; A kannát bedobta a vízbe, és akkó kettényílt a víz, kigyütt a sárkány. A garabonciás rárakta a fiút. Fönt egy nagy felhőre rászálltak, ahol fejr lepedőbe becsomagolt emberek vótak. Űk tátosok vótak. Azt mondták a fiúnak, ne szóljon semmit, mer akkó baj lösz. Aztán a tátosok nagyon nevettek valamin, és a fiú is nevetett valamin. Aztán ledobták a fiút, és három évig nem tudott beszélni. A harmadik évbe kimönt megin a tóhoz. Akkó megin gyütt a garabonciás, és elbűvölte, és újbul tudott beszéni, és ű is garabonciás lött.

3

Mikor nagy zivatar vagy rossz idő van nagyon zörgött nyáron, akkor szokták mondani: „András, ne tarts erre!” (Magyarú szokták mondani.) Olyankor szokott lönni vagy nagy eső, vagy jég, mikor úgy hirtelen szokott felhő lönni. Vót olyan, aki azt mondja: „*Neka se rugat!*” [Ne, csúfolodj!]

TUDÓS PÁSZTOR.

Nekem is úgy meséték. Hogy vót-e, nem-e? De az öregemberek sokszor szoktak olyanokat meséni. Vásár vót. Jöttek vásárral valahunnan. Betévedtek egy kocsmába. Osztt ott szóba gyüött valahogy, hogy tejet akarnának inni. Fogadtak is, hogy hogy lehet tejet inni, mikor még tehén sincs. Aztán távolabbrul látszott valami gulyaféle, legeltek ott. Valaki alábújt a kocsi alá, a derékszöget kezdte fejni.

Közbe ahogy fejte, a tehenek kezdtek ám nyugtalanok lenni, a gulyaféle, ahogy látszott. Nyilván többet tudott az a valaki, aki a gulyát őrizte, az a pásztoreMBER. Ledobta a subáját, és elkezdte ütni a subát.

Emez meg, aki fejt, elkezdett ordítozni, jajgatni. És könyörgésre jött a sor. Könyörgött, hogy ne bántsa, többet nem fog fejni. Abba is hagyta.

A FAJSZI TUDÓS: LUCA PÉTER

Öreganyám idejébe azt hallottam tőle többször, hogy Luca Péter nyári időszakba a legnagyobb porba szánkóval el szokott gyünni hozzánk mulatni. A mi csárdánkba. Az vót az első szava:

– Na, Manda néni, hozza elő a legszebb dunyháját!

– Mit akar vele?

Hát azon táncolt, összevissza tiporta a szép dunyhát meg a vánkust. Aztán kifizette. Annyit fizetett, hogy öreganyám három ujan dunyhát is tudott rajta venni.

Olyant is csinált – akkor még icce vót, nem liter –, hogy az iccés üvegeket a falhoz csapdosta. De mielőtt a falhoz vágta volna, mindegyikről megmondta: ez nem fog összetörni, ez nem fog összetörni, ez össze fog törni. Úgy is vót. Amelyikről azt mondta, nem fog összetörni, hozzácsapódott a falhoz, leesett, a bor kifolyt belőle, de az üvegnek semmi baja nem lett. Amelyikről azt mondta, hogy össze fog törni, az össze is tört.

Meg aztán kért öreganyámtul tojást, tojásokat, s átdobálta őket a csárda tetején. A másik oldalon leestek, de amelyikről mondta, hogy nem fog összetörni, nem is tört össze.

Egy időbe a főszolgabíróvitte vóna az előfogatos kocsi Kalocsára. Erre figyelmes vót a Luca Péter bácsi, de közel se ment oda. Hát a szolgabíró fölült a kocsira, akarja a kocsis hajtani a lovakat, de sehova. De sehova! Agyonra vótak kínozva a lovak ottan. Sehova!

No, valaki ottan kitalálta, el kell menni a Luca Péter bácsiér, hátha ű tud segíteni ezen, hogy a lovak mehetnének. Mönjenek tovább. Hát csakugyan a Luca Péter bácsit otthun találták, és előadták ezt a témát. Luca Péter bácsi kivette a zsebkendőjét, és azt mondja az illetőnek, a községi szolgának:

– Eriggy, mondd meg, hogy mehetnek!

(F. Z.: Mit csinált a zsebkendővel?)

– Kötött csomót.

(F. Z.: Kioldotta a csomót? Nem?)

– Kötött inkább! Ahogy elmönt, megmondta a kocsisnak meg a főszolgabíró úrnak, most má mehetnek, ott vótam a Péter bácsinál. A lovakat szépen megindították, és elmentek Kalocsára.

(F. Z.: Mikor élt?)

– Hát ennek is van má kétszáz éve. Van.

Annyi pénzt hagyott, hogy a cigányok tudtak vóna maguknak egy-egy darab földet venni, hogy mindön egyes évforduló alkalmával, halálának évfordulóján, egy nótát a sírkeresztjénél menjenek és muzsikáljanak el. Az ő nótáját. Ezér szép összeg pénzt hagyott a cigányoknak.

Úgy, hogy azt mondták a megfigyelők: mindkét hóna alatt tojás uralkodik. Két tojás vót a két hóna alatt.

(F. Z.: Nem költötte ki a tojásból a lidércet?)

Nem, ahhoz nem nyúlt soha senki se, se ő, se más. Két tojást láttak a két hóna alatt.

LUCA PÉTER, A FAJSZI TUDÓS A BÁTYAI CSÁRDÁBAN

Hát az én öreganyámtul hallottam ezt. Hogy amikor elgyütt hozzánk mulatni, akkor kikért öreganyámtul tíz darab tojást. És azt mondja:

– Manda néni, ez a tojás most nem fog eltörni.

És oda vágta a falhó. Nem tört el a tojás. És akkor azt mondja:

– Ez a tojás – másik – el fog törni.

Odavágta a falhó, rajta maradt a falon. Amellikre rámondott, hogy eltörik a tojás, az eltört, amellikre rámondta, hogy nem, az pedig nem. Majd közbe rendelt tíz üveg bort, félliteres üveg bort. Aminek szintén azt mondotta:

– Ezt falhó vágom, és el fog tömi.

El is tört ezerfelé. Amellikre rámondott, hogy nem fog eltörni, odavágta a falhó, és leesett az üveg, és nem tört össze. Majd ezt is mondta öreganyámnak, hogy a legszebb párnáját vagy a vánkusát hozza elő. És ott vótak közbe a zenészek is. No, hát előzőleg nem tudta öreganyám, miért is van az. Hát elkezdtek zenélni, muzsikálni a zenészek, ő meg azon a párnán táncolt. Akkor öreganyám sírva fakadt, mer valószínű, nem is vót neki más, mint csak az az egy párnája meg egy vánkusa annak idején.

De azt mondta neki:

– Ne sírjon, Manda néni.

Majd mikor a nótának vége lett, akkor kifizette annyi pénzzel anyámat, amit tönkre tött, hogy háromszor annyit tudott vonni. No, máj annak is vége van, a mulatságnak.

LUCA PÉTER MEG AZ ARATÓK

Elindultak Fajszra a cigányokkal együtt szánkóval a térdig érő, bokáig érő porba nyáron, aratáskor. Majd odaértek egy pusztához, Fölihatár pusztához, ahol hét-nyóc kaszás aratott feleségivel együtt.

Kérdezte tőlük:

- Mit csinátok, gyerekek?
- Hát, Pétör bácsi, aratunk.
- Van még sok?
- Hát ez a szép tábla mögvan.
- No, hagyjátok most abba az aratást!
- Miér, Pétör bácsi?
- Ne törődjete vele! Gyertök ide, üljete a szánkóra, és

elmögyünk a faluba.

Szót fogadtak. Eldobták a kaszákat, majd hónap megtalálják. Bevitte őket a faluba, a legelső kocsmához, ahol jól érezték magukat. Fizetött Pétör bácsi, muzsikátatott nekik. Majd amikor jó mulatság után megköszönték a Pétör bácsinak.

– Hát, Péter bácsi, most köszönünk szépen mindönt, isten áldja mög, jó éccakát kívánunk. – Elmentek avval haza.

Hát osztán mi történt az éccaka, mi nem történt, az éccaka... Vót olyan figyelmes, hogy mi lesz. Mert azt is megígérte Péter bácsi, hogy reggelig minden pakkba lesz. Vót, aki figyelte. Hát azt a hangot hallotta, hallották, hogy:

- Kösd be, kösd be, kösd be!

No, mikor elmönte másnap aratni, akkor kévébe vót a búza, levágatlan búza, egy csomába vót összerakva. Ez a hír maradt a Péter bácsirul.

LUCA PÉTER MEGKÖTI A LOVAKAT

Majd azt mögtötte Pétör bácsi idősebb embörökkel, akik ott mulattak nálunk, vagy ott lettek vóna, vagy ott is vótak nálunk.

– No most, gyerökök, czöket a lovakat valaki hajtsa el innen!

Csak ütni nem szabad.

Hát egyik is fölmászik a kocsira, szánkóra, másik is fölmászik a szánkóra.

– Nee!

Hát a szokásosképpen:

– Gyerünk, naaa, gyerünk!

De a lovak sehova, csak egy álltó helybe topognak.

– Na, ki vállalkozik még?

Más is vállalkozott. Nem mentek a lovak. Na, akkor odament a Pétör bácsi.

– Ugye, hogy nem tudtok hajtani lovakat! No, majd én!

Beült a szánkóba, úgy háromszor-négyszer körülfordult a Jézuska körül, mert ott vót négy nagy kőrisfa a gödör előtt, meg a Jézuska. Hármát-négyet fordult.

– Lássátok, így kell hajtani a lovakat!

Persze ez egy babona vót, semmi más. Megbabonázta a Pétör bácsi. Igen.

(– Gyógyítani nem tudott?)

– Azt nem hallottam. De azt is hallottam egyszer annak idején, hogy a főszolgabíró vót a fajszi község házában, és az előfogatosnak a lovai vitték vóna el, meg hát azok is hozták. De a Pétör bácsi valahunjt mulatott, és észrevette ott, hogy a főszolgabíró akarták vinni haza. Igen ám, de mikor fölült a kocsira, akkor a lovak sehova se. Sehova! Pedig a gazdájuk meg is verte a lovakat.

No, valaki kitalálta, hogy el köll mönni a Pétör bácsiér, Luca Pétör bácsiér. El is möntek a Luca Pétör bácsiér.

– Pétör bácsi, lögyön szíves, gyűjön el, mer az előfogatosnak a lovái nem akarnak mönni, indítani, pedig a főszolgabírónak el kell jönni haza.

– Hehe! Tudtam én aztat! – így felelt. – Na, majd mingyá elmegyek.

Oszt elment gyalog oda, a lovainak a szöme közé belenézett. Aszongya:

– Tessék menni!

A lovak mentek mingyá, mint a rakéta. Annyit tett, hogy a szemei közé belenézett.

(– De hát ő kötötte meg őket, hogy nem mentek?)

– Nem csinát ő semmit se.

(– No de hát...)

– Azelőtt valamit csinát. Valamit csinált azelőtt. Hogy a szolgabíró urat ne tudják elvinni anélkül, hogy őneki ne szóljanak. Igen. Hát ez is megtörtént dolog, mer ha nem, akkor errül nem lett vóna szó. Igen.

(– Ő mesélte ezt, vagy róla mesélték?)

– Róla beszélték ezt az idős emberek.

GUZSVÁN MIKLÓS, AZ ÖRDÖNGÖS BÉRES

Guzsván Miklós egy nagygazdánál szolgált Bogyiszlón. Közben annak a lánya férhöz ment. Aztán tanakodtak így vacsora ideje alatt, amíg a lakodalom nem történt meg, hogy honnan hoznak cigányokat. Hát egyik ezt mondotta, másik azt mondotta, innen, amonnan. Majd a Guzsván Miklós ajánlotta a Németbolyban lévő rezeseket. Akik őneki muzsikáltak annak idején, mikor ő paprikabatyuzó vót. Hát negyvennégy tagbul állt a zenekar, és ő ajánlotta a gazdájának, hogy azokat el kell hozni. Amibe a gazda bele is egyezett.

– Jó van, Miklós, jó. Itt van a két szürke, akiket te hajtasz mindig – sőt azoknak a szürkéknek három-három füle vót. – Röggel korán mönjé, mer bizony nem itt van Németboly. De úgy, hogy neköm délbe itthon lögyé, mire mötinek esküdni, mer ha nem, többet nem lösző szolgám.

Persze mindent elkövetett az ember annak idején, hogy csak legyen a jó gazdánál.

Hát tizenegy óra vót, mire Szekcsőre értünk egy kocsival, negyvennégy, én vótam a negyvenötödik. Igen ám, de komp nem vót ezen az ódalon. Most mit csináljunk? Ha nem érők oda délre, hát nem leszek tovább a jó gazdámnak szolgája. Hanem azt mondtam a tagoknak:

– Üljetek be a kocsiba, hunnyátok be a szemeteket.

Hát persze meg is fogadták a szavamat. Erre föl én azt mondtam a lovaknak:

– Édes, Nemes, keresztül a Dunán!

Édes, Nemes vót a nevük a szürkéknek. Azt mondják az ottani nézők:

– Ne menj bele a Dunába! Ennyi néppel elmerül! Mit gondol maga?

– Semmit! Édes, Nemes!

Hát azt figyelték azok az ottan lévők a partokról, hogy lángokat vágta a patkók. De pillanatok alatt túl vótak a Dunának a másik szélén: Ügy, hogy kompöt nem köllött nekik várni. Majd a tötésen megin csak megengedte a két szürkét, úgy, hogy a telefonoszlopokat sűrű léckerítésnek látta. Úgy szaladtak a lovak.

Mikor beharangoztak, akkó odaálltam a gazdámnak az udvarába. Negyvennégy tagú zenekarral. És akkor gyűtt a gazdám, engöm megtapogatott, hogy nagyon jó töttem, és lekezelt az egész zenekarral. Énnekem adott ezér egy hízódisznót külön a gazdám, mer eleget tettem a kötelességemnek.

Akkor a lakodalom tartott hét hétig. Szombati Sándornál. Az vót a gazdája. Híres gazda vót az.

Utána mikor vége lett a lakodalomnak, akkor ők két hétig szünet nélkül ittak mög ettek.

TUDÓS KOCSIS

Egy püspök és szolgálai elindultak a székesfehérvári templom szentelésére. Amikor odaértek, betértek egy fogadóba. A püspök szolgálai berúgtak. Az egyik ember fölnevezett a toronyba, és azt mondta, hogy ő a hintóval fölhajt a torony tetejére. Ahogy fölemelkedett a hintó, alóla láng csapott ki. Amikor felért a templom tornyának a tetejére, ott megfordult és lejtett. Amikor a hintó megállt, az oldalán lógott egy lámpa, és a láng fölött két tücsök volt. Amikor ezt a püspök megtudta, az embert elbocsátotta. Ez az ember vót a lovak etetője. Az ember, amikor elment, a lovak nem akartak enni. A püspök kénytelen volt visszafogadni.

A TUDÓS KOCSIS ÉS A CSENDŐRÖK

Valamikor régön a csendőrök portyázni jártak. Egy kocsmá előtt megálltak. Odamönt a nyolcvanéves Miska bácsi. Nézte, milyen szép lovai vannak a csendőröknek. Aztán a Miska bácsi megsimogatta a lovakat, és a szőrüket előresimogatta. Erre azt mondta Miska bácsi:

– Drága gyerökeim, milyen kényös lovaitok vannak!

Avval bemönt a Miska bácsi a kocsmába, azt tovább ivott.

A csendőrök, mikor elvégezték a dolgukat, el akartak mönni.

De a lovaik nem akartak megmozdulni. Ütötték, verték a lovakat, de nem möntek sehova. Aztán sok kínlódás után elmöntek mögkérni a Miska bácsit, hogy eressze el őket. Nagy könyörgésre a Miska bácsi kijött. Háromszor megkerülte a lovakat. Akkor azt mondta a csendőröknek, hogy jó fogódzkodjanak mög a lovak zabláiba. Odaállt a lovak hátuljára, fújt egyet rájuk. Úgy elindultak, mintha puskából lötték volna őket.

KÍSÉRTETEK

1

Ejféi vót, mikó én hazamentem az anyósommal. Én vittem a gyereket, ű megin másikat vezetett. Mikó elmentünk a Korsósicáig, hát ott az úton fekszik az üsző.

– Jaj – akkor mondta az anyósom –, jaj, Margit, nem látod, mi van az úton?

– Jaj, látom, de hát mit csináljunk? Visszamenjünk? Lassan majd elmegyünk.

De az anyósom mindig mondta:

– Jaj, az én fejemen mindig valami nyől.

Fét. No, mikó elmentünk, akkor az otthagzott. Mikor elmentünk, megin a járdán tyúk. Akkor ám mink fétünk. Jaj, mi lösz, mi lösz? Mi ez? Ott vót az üsző is meg egy tyúk. De mikor hazamentünk, ű is reszkötött meg én is. Nem mertünk kinézni az ajtón, úgy fétünk. De hát nem tudjuk, hogy mi vót.

2

Húszéves koromba vót, amikor szállásról hazajöttünk, mentünk a lányoktól. Jövünk haza. Kijöttünk ide a legelőre a Baromkút mellett. Hát ott három kutya¹ várt bennünket. Ketten voltunk a barátommal. A kutyák nem mennek, csak a lábunk közt bújnak. „Mész innen!” Három fa vót ottan. Hát a három fa körül erre-arra. „Nem möntök innen!” Nem. Nem is mentek. Hát akkor nem bírtunk továbbmőnni. Múlt az idő. Elkezdtek ott pirongatni a kutyákat, verekedtünk velük. De a kutyák nem haraptak egyáltalán. Fogjuk magunkat, kezdünk indulni, de nem bírunk sehova. Az egyik azt mondja:

– Úgyse mentek sehová addig, míg én nem mondom meg, hova mentek.

Megmondtuk, hogy hát hazafelé. Tizenkettőt éppen ütött az óra. Kérem szépen, mikor megmondtuk, hogy hazafelé, akkor eltűntek. Mikor elmentünk a legelő közepéig, hát akkor három öregasszonyt láttunk, kendőjük le vót lazulva, úgy, mint a cigányasszonyé. De azok nekünk nem köszöntek, mink se köszöntünk őnekik. Hát akkor a barátommal hazamentünk. De nem is álmodtunk semmit velük. Semmi nem is volt. Nem is féltünk

annyira. Mer a szomszédba vótunk mind a ketten. És így akkor elmúlt az éccaka. Három kutya vót, utána meg három öregasszony. Most vagy az a három kutya átváltozott három asszonnyá, vagy az asszony kutyává. Hát nem tudjuk.

3

Egy ember ment munkából hazafelé, és a nyomába ment egy macska. És akkor a macskát észrevette, és bedobta a kútba. És ment tovább, és a macska újból a nyomába vót. Akkor összeverte, és a macska elterült. A férfit a macska láncsal verte. És akkor szaladt, és egész hazáig verte a férfit a macska.

IJESZTGETŐ LÁMPÁS

1

Egy legény – a Szénáskertbe laktak – ment a lányokhoz. Mikor ment a lányoktól hazafelé, akkor egy olyan világos valami vót ott, mintha gyertya égett vóna. Hát nem vót gyertya, hanem lámpás. Aztán nagyon megijedt. Kezdött a kalap a fején nyőni. Fét. Jaj, mi lösz velem? Aztán gondóta magába... vót neki görbe botja. Hát akkor rácsapott arra a lámpásra. Akkor elugrott az a lámpás. Aztán megin tovább ment haza. Aztán még egyszer odament elébe. Kísérte az a lámpás. Az régente vót ám! Aztán megin rácsapott a görbe bottal, és mikor ráütött, a lámpásból tehénfej lött. Tehénfej alakú vót. No, akkor megijedett az a legény. Bátor vót először, de akkor má megijedett. Akkor megin kezdött a kalapja nyőni a fején. Nyomta a kalapját a fejére, hogy ne essön le. Aztán továbbment. Majd hazaér mingyá nemsoká. Elkezdött kiabálni:

– Édesanyám! Segítség! Gyűjön ki!

De nem hallotta az édesanyja. Akkó végigkísérte az a lámpás, már majdnem odaér a házhoz. Aztán még egyszer rácsapott a lámpásra a görbe bottal. Akkor megin lófej vót. No, akkó má hazaért, végig a küszöbig elkísérte. Akkó má ott kiabálta:

– Édösanyám, nagyon félök, nyissa ki hamar!

Mer nem vót udvarjuk, hanem csak ajtó. Tanyán laktak...

2

Vót egy hencegő erős legény. Fogadtak a többi pajtásaival, hogy nem fél a lámpástul. Szállásra ment a lányokhoz. Vött egy nagy bunkósbotot magához, és elindult, majd ad ő annak a kísértetnek. Ahogy elment az utca végibe a legelőre, előtte termett az a fény és ugrált. Fogta a bunkózt, odavág neki. De mindig csak a levegőbe vágott. Az mindig elugrott. Megy megin tovább, megen csak mindig ugrál. Megen meg akarja ütni, megen nem tudja, csak a levegőt. Ment tovább, de mindig csak útját állja. Megen megüti. Nem lehetett. Hát egyszer csak elvette tüle az a valami a botot, úgy összeverte, muszáj vót neki visszajönni. Csupa kék foltos vót a háta, mindene, úgy elverte. Pedig nagyon erős, bátor legény vót. Elvesztette a fogadást, nem mert menni.

3

Körülbelül a tizenhét-tizennyócas évekbe, gyerekkoromba vótak ilyen lidérces lámpák, amelyek csak december három-öt táján szoktak létezni. És attól a napoktól kezdve karácsony első vagy második napjáig. Többszörönként láttuk Körtvélyes felől, ahol vót egy major, onnan szoktak hármás-négyesével a levegőbe felszállni, és a most úgynevezett Bajai út mellett vót a régi temető, ugyan vótak magos diófák a temetőbe, és a fákra szoktak szállni. Bizonyos ideig ott vótak. Visszafelé irányult az útjuk, ahol fölszálltak a levegőbe. Ugyanakkor vót egy Rakovszky-kert nevezettel, ami távol esik a községtől, úgy a szállásoktól is, ahol Guzsvánék laknak, ugyanonnan is ilyen formába szoktak fölszállni. Történt az, hogy többször az embert is megközelítette két-három méter távolságra is, de az élőlény, az ember semmi mást nem látott, csak egy lófej nagyságú homályt, és ebből nagy fényt. Ugrálni szokott az ember előtt, után. Nem bántott senkit, csak félelmet zavart bele az emberbe.

4

Egy asszony vót szálláson paprikát csipkedni. És beesteledett, amikó hazafelé indult. Egy ember arra jött kocsival, és fővette a kocsira az asszont. Má félúton vótak, mikó a koci után megjelent a lámpás. Lófej alakja vót. Az asszony a koci végén ült, és mikó meglátta, nagyon megijedt. Szólt a kocsisnak, hogy gyorsabban hajtson, mer jön a lámpás. Hát a kocsis hátranézett, és ő is meglátta. A lámpa már a koci tetején vót. Onnan a lovakra ugrott. A lovak megbokrosodtak, és gyorsan szaladni kezdtek. A kocsis ütötte a lámpást ustorral, de nem ment el. Így hazáig kíserte őket a lámpás. Mikó befordultak a kapun, otthagya őket, és visszafordult a lámpás. A kocsisnak meg az asszonynak másnap kiütések vótak az arcán.

A FOKTŐI ASSZONY LIDÉRCE

Foktői asszonynak... első jérce pénteki napon, ha talál tojni első tojást, akkó hordozza a hóna alatt, és megterem egy picurka... mint, mint a meztelen babák. Fekete, vörös, nem tudom, virág, ördög. Bátyárul Foktőre mentek gyomlálni, és annak a gazdasszonynak a melliből kiesett az a valami. Nem vette észre, és az a napszámos fölvette, nézegeti. Kérdezi a gazdasszony túl:

– Te Lidi, mi ez?

Kikapta a keziből és visszatette. És az a napszámos kérdezkedett egész napon.

– Mér nem mondod, minek tartod, honnan kerül?

Valahára kinyögte: – Emellett nem leszek szegény. Ez megterem nekem mindent, amit kívánok. De ez nem elég. Ezt mindenki nem bírja. Mert ezt az én hússommal kell etetni. És ha jól összeszedem magam, eladom sok pénzér.

– Megveszik?

– Meg. Kétszer lehet eladni. Először egyiknek, azután az még egyszer eladhatja. De ha a harmadik megveszi, akkor az nem adhatja el. Az üvé marad. Pénzt, búzát, mindent hoz az az ördög.

(F. Z.: Szokta kérdezni, hogy mit, mit?)

– Hát. Mindig kérdezi.

A KUGA (PESTIS)

1

Egy ember le akart feküdni. Hét óra tájba kiment vizelni. Hát a csurgásba vizelt. Hát akkó a tetőről legyütt valami a hátára. Osztt akkó azt mondta a kuga:

– Vigyélt el engöm Foktőre!

Azt mondta az embör, hogy:

– Várjá, legalább fölötözök.

A kuga azt mondta, nem szabad, csak vigye el ütett Foktőre.

És muszáj vót vinni Foktőre. És vitte ötét. És amikor mönt, azt kérdezte a kuga, hogy:

– Nehéz vagyok-e?

És akkor azt mondta az embör, hogy:

– Nem.

És akkó olyan nehéz lött, hogy alig bírta. Akkó megin kérdözte:

– Nehéz vagyok-e?

És akkó azt mondta az embör:

– Nehéz.

Akkó olyan könnyű lött, mint a toll. És akkó beértek Foktőre. És akkó bemöntek egy kocsmába. És akkó azt mondta, hogy mönjön be a sarokba. És űket nem látta senki. És akkó a kuga odamönt a kocsmároshó, és háromszor megütötte a homlokát egy kicsike csákánnyal. És akkó azt mondta az embörnek:

– No, embör, gyerünk!

Amikor kiértek az utcára, a kocsmáros meghalt. És akkor elmöntek egy házba. Ott a böcsőbe egy kisgyerek aludt. Az embör megin a sarokba ült, és akkor a kisgyereket is háromszor fejbe verte, és a kisgyerek is fél óra múlva meghalt. És akkor az embör elhozta a kugát Bátyára, és akkó az azt mondta:

– Te lögyé magadnak.

Én mög magamnak!

És akkó eltűnt.

2

Hát az öregapám kormányos vót. Ott szélű vótak a Dunán. Egy asszony gyütt a ladikba. És akkó az én öregapám mögismerte a

kugát. És szólt a többieknek, hogy hallgassanak, mer mögijedtek. És akkó möntek. Aztán látták, hogy gyütt egy török ladik. Akkó, mikó odamönt, akko a kuga ádépött a török ladikba. Most a kuga Törökországba van. Az én öregapám mondta akkó a többieknek, hogy ne menjenek máskor közel török hajóhoz, mert hátha visszahozzák a kugát.

A REMENICEI SÁRKÁNY

1

A Remenice-tóba vót egy sárkány. És egy ember elment itatni a lovakat. A sárkány kiment a vízből, és húzta a lovakat a vízbe. Az ember kiáltott segítségért:

– Segítség! Segítség!

De a közelbe nem vót senki. Akkor eleredt az eső, és az egész Remenicét víz borította. A következő esztendőbe nagy szárazság vót, és keresték a lovakat és a sárkányt, de sehol se találták.

2

A gyerekeket nem vót szabad odaengedni. Még őrt is állítottak a Remenice-tó közelibe, körülbelül egy kilométer távolságba, hogy oda ne közeledjenek a gyerekek és a felnőttek se. Senkinek se vót szabad oda elmenni, mert veszedelmes vót, mer többeket elvitt onnan. Csak eltűnt. A sárkány csak rátámadt a gyerekekre vagy emberre, aki ott vót. Akárki vót ott, megtámadta, csak eltűnt. Kénytelenek vótak oda őrt állítani. Az távol tartotta a népeket, hogy oda ne menjenek, mert a hely veszélyes.

3

A Remenice kenderáztató vót, és sok ember belepusztult, de nem tudták, hogy mi okozta a bajt. Egyszer este csúnya felhő támadt, úgyannyira, hogy leért. Egész a földet söpörte valami. A fajszi dunai molnároknál két-három ember is elveszett. Nem tudtak róla, hogy hova lett. Megin csak féltek is bemenni, de a mónárnak be köll menni, ha soros. Egyszer egy délután négy óra tájba valami a vízből kiemelkedett, a Dunából. Ez meg a malomkerékbe faragott fogat. Mikor meglátta, hogy valami fölemelkedett az ajtóba, nem tudta, megijedt, hogy mi az. Ahogy a szekerce a kezibe vót, belevágta abba a valamibe. Úgy belevágta, hogy a szekercét nem bírta kivenni. Beleesett a Dunába avval a micsodával, ami mutatkozott neki. Azon az éjszakán, mikor az a vihar történt, akkor olyan nyom maradt a remenicei gödörtől egész a fajszi malomig, mintha egy fát húztak vóna végig, vagy egy hengert a fődeken keresztül. Azóta nem emlékezik senki, hogy a Remenicébe valaki elpusztult vóna.

Oda vótak túlsó félen fajsziak vásárba. Hát ahogy mennek a vásárba, nézelődnek ide-oda, hát egyszer az, aki vót mónár, aki a szekercével belevágott abba a valamibe, akkor ahogy nézelődnek a lovak között, ű látja, hogy az a szekerce egy túlsó féli embernek a kocsijához vót kötve. Megkérdi tülle, hogy hogy került hozzá. Mer a mónárnak benne vót a monogramja, onnan ismerte meg a szekercét. Azt mondta, hogy ő kinn vót a hegyekbe az erdőn, és ott egy nagy kígyó csontvázának a fejibe vót ez a szekerce. És onnan került hozzá. Azér tudták, hogy az a nagy kígyó a Remenicébül ment a Dunába. Egész a pécsi Zengő hegyeken találták meg a szekercét.

TOJÁSHASZON, TEJHASZON, HÚSHASZON

1

Luca-napkor szoktak egy piszkafát vágni, és akkor Ádám-Éva napjáig mindönnap szoktak vele a kemencébe piszkálni. Akkó Ádám-Eva napján egy kört szoktak vele rajzolni, és abba a körbe szokták a csirkéket etetni. És azé etették a csirkéket abba a körbe, hogy a csibék korán tojjanak, és ne a szomszédba mönjenek.

2

A fröcstejet, rácul mlezivót úgy készítik, hogy az ellés utáni első tejet kiöntik a ganédombra. A második fejest elteszik hidegen. Két nap múlva, amit fejnek, fölforralják, és a félretett nyers tejből öntenek hozzá. Akkor a tej megtúrósodik. Édes ízű, egy keveset savós. Tányérra rakják, kanállal eszik. Ez a mlezivo, a fröcstej. Meghívják a szomszéd gyereket. Mindenkinek adnak egy darab kenyeret. Ezt az istállóban a borjú mellett kell megenni. Ezután elfogyasztják a fröcstejet, majd a gazdasszony megszórja őket vízzel, úgy, hogy kannába nyúl. A fröcstejet fogyasztók a földön félkörben ülnek.

3

Valamikor karácsony estéjén vacsoráznak, ahányfélét esznek, mindegyikféle után kimén a gazda, és a disznóól ajtaját megüti jó vastag tuskóval, és azt mondja:

– Ilyen kövérök lögyenek jövőre is a disznóim, mint ez a tuskó!

Ezt minden után utánamondja. Bemén, és megin eszik egyfélét. Ha ezt is mögötték, akkó kigyün, és ugyanezt csinálja.

4

A családfő fogja a fejszét, kimegy az ól ajtajához, s a fejsze fokával három nagyot üt az ólajtóra (ha nincs benne disznó, csak akkor), mialatt mondja:

– *Nek nam budeju debele vinje na goadinu!* [Legyenek kövér disznóink jövőre!]

Van, ahol fejszével az ólat mindenfelől, előről, hátúból, oldalról verik, s mondják:

– Kövér lögyön a disznó, sok lögyön a zsírja, jó lögyön a szalonnája, nagy lögyön a sonkája!

KINCS SZERZÉS

1

Azt mesétek, hogy a pénz szokta kihányani magát minden hetedik évben, ahol az a fű van (Tévesztő fű). Má látták többen azt a pénzt. Hát gyerünk, kivesszük! A garabonciás, aki a fölht vezet, azt mondta:

– Van pénz, de gyereket ne vigyenek magukkal, és macskát vigyenek magukkal. És a macskát hozzákötik a bográcsból, mer a pénz bográcsba van elásva.

Hat ember összebeszél, hogy ők a pénzt kiássák. De egy embernek vót egy kedves fia, ő is mén. De megmondta a garabonciás, hogy gyereket ne vigyenek, mert a gyerek megijed, és a pénz leszáll. Úgy is jártak. Ahogy ásták a földet, gyűttek oda kísértetek, de a gyerek mindig tartotta magát, nem ijedt meg. Gyűtt oda kétfejű ló, mer a tizenkettedik órába vót éccaka. Má ki is ásták a bográcsnak a körzetit, és a macskának a nyakára erős spárgát kötöttek, hogy majd a macska megmozdítja a bográcsot, akkor lehet kihúzni, de hallgatva. Hát má készen is vótak, de gyűtt a kísértet. Gyűtt egy ló hátán... egy ember ült. A ló teljesen véres. Cafatok lógtak a ló testiből. Akkor a kisgyerek megijedt, elsikoltzott, és akkor a bogrács le. Nem vótak szerencsések, hogy a gyereket vitték magukkal.

2

Valamikor, amikor a törökök uralkodtak itt, vagy a tatárjárás vót, nem tudom, akkor a nép szökött. Félték, hátha meghalnak, elpusztulnak. A pénzt eltemették, aranyat, ezüstöt. Mikor újból nép volt itten, találtak többször úgy pénzt. Mer a pénz minden hetedik évbe virágzik. Ahun arany vót eltemetve, minden hetedik esztendőbe sárga szál ki szokott gyünni a földből. Ha pedig ezüst vót, fehér szál szokott kigyünni. Mikor az emberek látták, belegyűttek abba, hogy pénz van. Elkezdtek ott kapálni, de nem bírták kivenni sehogy se. Akkor hangot hallottak, hogy nem lehet addig kikapálni a pénzt, míg itt három testvérnek a vére ki nem folyik. Azt mondták, nem lehet az, hogy ember vére. Ki lenne az? Egy öregasszony mondta, ha a

malaca megmalacozik, annak három kanmalacát vágják le. Másik öregasszony mondta:

– Minek kell addig várni? Nekem van három kakasom, akit egy tyúk keltett. Az három testvér. Aztat le kell vágni.

Elvitték oda a kakasokat. Levágták őket, vérük kifolyott, és akkor kivették a pénzt. A kakasokat hazavitték, megfőzték, megették. És itt a vége.

3

Nagyapám mesélte, hogy valamelyik dédnagyapánk elásott egy bográcsba aranypénzt. Hogy idegen ne tudjon hozzáférni, mer ez vót a hiedelem, hogy ha valami ilyen ígét mond, vagy jelszót tud, vagy titkos cselekedetet, akkor nem tudja kivenni senki az elrejtett kincseket, ha azt nem tudja. És akkor elásta az aranyat, háromszor odaverte a fenekit a földhöz. A közeli bokrok közt feküdt egy kókus, meglátta, hogy mit csinált az öreg. Ugyanazt megcsinálta, kiásta az aranyat, elvitte. És utána elment Belgrádba. Dúsgazdag lett, palotát épített, és olyan szobát csináltatott magának, hogy mikor belépett, a padlón orgona szólt.

A MÉZTOLVAJ BÜNTETÉSE

1

Egyszer a dédöregapámnak a nagyapja a vásárra mönt éccaka kocsival. Ahogy mönnek, egy gunyhónál möglátnak egy méhkast. Gondolnak egyet, ellopják a mézet. Fogják magukat mind a ketten, fölemelik a méhkast. Akkó möglátták benne a mézet. De nem bírták kivonni a mézet, mert a kezük odaragadt a kashoz. Se a kezüket nem bírták elvonni, se a méhkast elvinni. Nagyon sokáig álltak. A gunyhóba ott aludt egy babonás öregember. Azt tudta, hogy ott vannak az embörök, de nem akart kigyünni. Mikor a babonás embör is mögunta a várakozást, kijött a gunyhóból. Rájuk kiabált:

– Mit akartok ti itt, csibészök? Rögtön pucoljatok innen!

Akkor bírták csak elengedni a méhkast. Ujan sokáig ott várakoztak. Mire elmöntek, vége vót a vásárnak.

2

A fajszi batárba vót egy embernek száz kaptár méhe. Nem őrizte senki. Gyün a karácsony, kellene mézet szerezni. Azt mondja a szállási ember, ő elmén, és hoz egy kaptár méhet. A szomszédjai azt mondták, ne menj, mert rosszul jársz. De nem őrzi senki. Havas tél vót. Elment az ember lopni. Odaért, sehol senki. Fogta az egyik kaptárt, elereszteni nem bírta. Az ujjai odaragadtak. Sehova se. Várja a felesége. Nem gyütt haza. Egész éccaka kint vót, őrizte a méheket. Tudta, hogy bajba van. A gazdája tudta, hogy a tolvaj kint van a méheknél. Közelgett. Meglátta. Meg vót fagyva. Mikor hozzáért a gazda:

– Jaj, bácsi, segítsen rajtam, megfagyok!

– Gyüsz-e hónap?

– Nem gyüvök.

– Hát ereszd el!

Akkor az ujjai elváltak a kaptártul.

ÓLOM ÖNTÉS

Hétéves vót a gyerek. A Kukorica csárdába vótak zsandárok. Megijesztette az egyik gyereket a puskájával. A mi gyerekünk nagyon megijedt. Mindig sírt.

– Jaj, mama!

Éccaka is. Mondták, hogy köll neki önteni ólmot. Evőkanálba tettek darabocskát. A tűzön elolvadt. A mama maga elébe tartotta a kanalat. Aki megcsinálta, a gyerek feje alatt vót egy tál. A harmadik tartotta a rostát a tál fölött. A gyereken kőröszkül, a feje fölött, a rostán át a tálba csöpögtették az ólmot. A tálon meg megcsinálta magát az ijedtség. Vótak szarkák. Összeolvasztották másodszor. Akkor is mind ijesztők vótak. Megin megolvasztották, átöntötték, hát zsandár harmadszor. Egy szemit becsukta, úgy mutatta. Attul meggyógyult a gyerek. Nem félt éccaka.

GŐZÖLÉS

A kislányom nagyon beteg vót, hogy Vitéz doktor má lemondott róla. Elmentem én is Faddra. Az ember így fogadott:

– Má vártalak.

Tudta, hogy beteg a lányom. Nem is vittem pedig magammal. Adott osztán három csomagba valami orvosságot, főfélét. Minden csomagot három este kellett használni. A füvet megfőztük, a kicsit sámlira ültettük, betakartuk lepedővel, de elébe tettük a lepedő alá a lábost is az orvossággal. A gőz jól átjárta, megizzasztotta a kislányt. Kilenc este így ment ez. Meg is gyógyult a lányom. Kilenc napig nem jöhetett rokon a házhoz, ezt megmondtuk nekik. Hatodik nap eljött az, aki megrontotta, egy asszony a gyerekével. Ezzel állított be:

– Megnézem a gyereket, hogy rontották meg.

Előre megmondta a faddi ember, hogy el fog jönni, aki megrontotta, meg azt is, mivel állít be, meg hogy nem jön egyedül. Kilenc nap múlva el kellett menni Faddra megmondani, mi a helyzet. Nem akartam megmondani, ki volt. Ő már tudta. Ugye ez és ez. Megmondta a nevét. Nem szabad megköszönni. Ki mennyit szán, annyit ad, de ő nem kér semmit.

ÁLLATGYÓGYÍTÁS

1

Vót egyszer egy jó fejőstehenünk. Lámpás vót a neve. Amikor a fejest abbahagytuk, vót hét liter teje. Mikor leellött, akkó vót neki tizennyóc liter. Akkor apám kiment vele a legelőre megjáratni.

Hazajövetkor egy asszony megkérdezte:

– Hol vótál, Pista, a tehénnel?

Édesapám azt mondta:

– Járatni vótam.

Hazajött a tehénnel. Odakötötte a jászolhoz. Megetette. Etetés után hozzáfogott a féjéshez. Másfél deci tejet adott, az is véres vót. Akkor édesapám érdeklődött másnap, nem tud-e valaki valami varázslást, hogy a tehén tejét visszaszerezzük. Akkor megmondták neki, hogy Foktűn van egy ember, aki tudja javítani a tej hasznát.

Apám föl is ült a kerékpárra, és az öreg bácsit fölkereste. Mikor bement apám a szobába, akkor egy tambura lógott a fogason, mindjárt megszólalt, anélkül hogy valaki kézbe fogta vóna. Akkó kérdezte az öreg bácsi:

– No, fiam, mi járatban vagy?

– Magához küldtek, nem-e tudna valamit segíteni a tehénnel.

– Én má idős ember vagyok, gyalogolni nem bírok, hanem gyere értem kocsival, és majd segíteni fogok rajta. Ha elmész haza, dupla korbáccsal gyertek értem, de két lóval, mert egy nem bírja elhúzni a kocsit.

El is mentek édesapámék érte.

– No, van két korbács?

Akkor felült a kocsira.

– Add ide az egyik korbácsot! Ha odaérünk a körösztúthoz, akkó nekem erre szükségem lesz. Na, most hajtsatok! Bátran! Pláne körösztutakon, mer másképp megállítanak bennünket.

Meg is érkeztek szerencsésen. Nem vót semmi hiba.

– No, most valamelyik menjen a patikába fekete görbe trágyáért.

Elhozták apámék. És azt mondta az öregember:

– Adjátok ide a karácsonyi abroszt és egy köcsögöt, és körülfüstölöm.

Megvót a füstölés.

– Adjátok ide a fejőket, hadd fejjek.

És az egész köcsögöket, körülbelül harminckét-harmincöt literig fejt belülié az öregember.

– No, fejjek-e még? Mer annyit fejek, amennyit én akarok.

Vót az udvarba egy jó petrence fosztalék.

– Most én innen elmegyek.

És a legelső asszony bejön ide, az az asszony rontotta meg a tehenet. Olyan zivatar lesz, hogy az összes fosztalékot kiviszi az udvarból. Az asszony, amék be fog jönni, azt fogja megkérdeni:

– Nincs itt az én uram?

És azt mondják:

– Takarodj, te vén boszorkány!

És el is jött az az asszony, és az volt a boszorkány.

2

A faluban egy embörnek mögrontották a kecskéit. És ő ezt elpanaszolta egy juhásznak. A juhász azt mondta neki, hogy ha mögfeji a kecskét, és ha a tej jó lesz, akkor éjfélkor gyújtson tüzet, és forralja föl a tejet. És ha már forr, akkó fogjon egy kést, és szurkálja bele. És ahányszor beleszúr a tejbe, annyiszor szúrt bele abba, aki megrontotta a tejet. De napkeltig ki ne mőnjön, és senkit ne eresszön be. Evvel a juhász elmőnt. Az embör mögvárta az éjfélt, bemőnt az istállóba, de elfelejtette becsukni az ajtót, és bemőnt a macskája. Az embör mögfejt, bemőnt, tüzet rakott, és rárakta a tejet. Mikor az elsőt beleszúrta, a patkára fölugrott a macska, és mindig az embörre figyelt. És az embör, mikó má javába szurkálta, megszólalt egy hang, és azt mondta:

– Vágd el a macska nyakát!

De az embör nem vágta le, mer nagyon szerette a macskát.

Másnap eljött a juhász, és megkérdezte a gazdát, hogy jók-e a kecskék. Az ember azt mondta, hogy nem.

– Hát akkó valamit rosszul csinált.

– Dehogyn csináltam.

– Nem vót bent senki? – kérdezte a juhász.

A gazda azt mondta, hogy:

– A macskám vót csak benn.

– Elég baj az, mert a maga macskájában boszorkány vót, és azért maradtak rosszak a kecskék.

TÖRTÉNETI MONDÁK

A TATÁROK ELŐL ELBÚJÓ ASSZONYOK

1

A tatárok, a kutyafejűek, rácul pasoglavci, lóháton mentek. És aki később maradt kinn a földön, azt elfogták. Meg vót szabva, hogy meddig szabad kinn maradni. Egy asszony is kinn maradt, és mikor látta, hogy gyün a tatár, az asszony a Vajasba ment, vízbe. Lokmányt (vízitök levelét) a fejire borította. Ott várt, míg a tatár elment.

2

Másik asszony meg elbújt a híd alá. Mikor a tatár odaért, megbodott a lova a hídba. Nevéről szólította a lovat:

– Hottedoara! [Így is érthető: – *Hotte, Dora!* = Gyerünk, Dóra!]

Az asszonynak épp az volt a neve: „Dóra.” Aztán azt hitte, neki szólt, hogy ott a Dóra, és előbújt.

– Hát itt is megláttál?

Az asszonyi nép nagyon félt tőlük.

DARUHÁT KELETKEZÉSE

Akkoriban a törökök uralkodtak. Tán százhusz évig. Nagyon rosszul viselkedtek itten. A nőket zaklatták. Az osztrák császárhoz folyamodtak a magyarok segítségér. Azt ígérték neki, hogy abból a családbul lesz a trónörökös. Akkor elkezdtek a törököt verni fölűrű. A magyarok Miskén túl, a Daruhát, ahun van, várták. Kiegyenesített kaszával meg mindennel. Minden jó ment, míg ide nem értek. Mikor ideértek, a magyar hadsereg itt várta a Daruhátnál, akkor elkiáltották, hogy rajta, legények! Rajta! Addig jó vót, míg az nem gyütt, hogy rajta, legények, rajta. Akkor egy lábíg ott elvesztek a törökök. Minden katona vitt egy sapka földet, és akkor lett az a Daruhát. Ott eltemették őket. Ott van az a miskei úton, Hajós felé, a hídon túl Miskéhez tartozik.

OROSZ FALU PUSZTULÁSA

Valamikor templom vót ott. Azt mondta a török a papnak, hogy a híveit szedje össze, hogy szép prédikációt fog mondani. Mikor a nép összegyűlt a templomba, katonasággal körülfogta. Nem tudott senki se szabadulni a templomból. Rájuk rombolta. Így kénytelenek vótak Szelistyére menekülni. Nem Szelistyén, hanem Varajton tartózkodtok. Terveztek és szemeltek ki egy másik helyet, mer ott a víz gyakran ki szokott önteni. Kalocsát közelebb akarták érinteni, hogy pénzt tudjanak csinálni. Akkő idejöttek Bátyára, mer itt is épült templom.

MENEKÜLÉS A VÉRSZOPÓ KUTYAFEJŰ TATÁROK FOGSÁGÁBÓL

A kutyafejű tatárok, mikor begyűttek Magyarországra, akkor, ha láttak egy szép lányt, akkor megfogták, és elvitték az erdőbe. Meg akarták főzni. Vót egy lány, aki úgy járt. Bátyai vót. Az erdőbe vót egy öregasszony, az főzött a tatároknak. Ott laktak az erdőbe sátrakba. Elmentek vadászni nyulat, fácánt, mer a lány még nem hízott meg. Ekkor az öregasszony azt mondta a lánynak, majd elengedi, ha meg akarják enni. Addig a tatárok dióval és mogyoróval etették. És a vállába tűt szúrtak, és onnan szopták ki a vérét. Olyan édes volt a vére. Mikor rákerült volna a sor, hogy megegyék, a tatárok még nem voltak otthon a vadászatból, az öregasszony adott neki egy pár topánkát. Azt mondta, hogy fordítva húzza föl a lábára. A sarkát előre, az orrát hátra, hogy a nyomát ne lássák. Adott neki egy kendőt is, hogy ha a vízhez ér, akkor dobja a vízbe, akkor a víz kettényílik, és átmehet rajta. Úgy szaladjon, ahogy csak bír, de ne nézzon hátra. Ezt a lány meg is tette, de mikor a vízhez ért, a tatárok a nyomába voltak, mert a kutyafejű tatárok nagyon tudtak szimatolni, és a lány már csak egy fára tudott felmászni. Nem tudta már a vízbe dobni a kendőt. A tatárok mindenhol keresték. A vízbe észrevették a tükörképét. És mindannyian a vízbe hajoltak, és inni kezdték a vizet, de mind nem bírták kiinni, és kirepedt a hasuk. Ott pusztultak.

A lány meg átment a vízen, mert a szülei ott laktak.